HİROŞİMA'NIN ÇİÇEKLERİ

Edita Morris

CAN

CAN YAYINLARI GENÇLİK DİZİSİ : 23

Bu kitap 1982 yılında Özkur Basımevi'nde basılmıştır.

HİROŞİMA'NIN ÇİÇEKLERİ

Edita Morris

Türkçesi
ÜLKÜ TAMER

Resimler
KEZBAN BATIBEKİ

CAN YAYINLARI
Ankara Caddesi 40, kat 2, Cağaloğlu, İstanbul
Telefon: 28 61 13

Bu çevirinin ve bu resimlerin yayın hakları
Can Sanat Yayınları Limited Şirketindedir

Hiroşima'daki dostlarıma
ve artık orada olmayanlara

SUNUŞ

Sanırım 1970 yılıydı. Yabancı bir derginin kitap eleştirileri bölümünü karıştırırken bir başlık dikkatimi çekti: **Vietnam'a Sevgiler.** Bir romanın adıydı bu. Yazarı, o güne kadar adını duymadığım biriydi: **Edita Morris.**

"Vietnam'a Sevgiler" için yazılmış kısa tanıtma yazısını okudum. Sonra da kitabı okumak isteğini duydum. Amerika'daki şair dostum Seyfettin Başçıllar'a mektup yazdım; o kitaptan bana bir tane göndermesini diledim. Sevgili Seyfi dileğimi hemen yerine getirdi ve bir ay kadar sonra postadan küçük bir paket çıktı adıma.

Çok iyi anımsıyorum: Kitabı bir solukta okudum. Ara vermeden bir kere daha okudum. Öylesine sevmiştim romanı. Memet Fuat'a koştum hemen. "Vietnam'a Sevgiler"i gösterdim. "Bu kitabı çevirmek istiyorum," dedim. Memet Fuat, "Çevir, yayımlayalım," dedi. Yalnız bir sorun vardı: Yeni çıkmıştı kitap. İlk yayımlanışından o yana on yıl geçmediği için, çevirmeden önce yazarından izin almak gerekiyordu. Bu konuda kuşkuları vardı Memet Fuat'ın. Yazarın "yüklüce" bir "telif hakkı" istemesinden korkuyordu. Böyle bir isteği de, De Yayınevi karşılayamazdı. "Bana kalırsa," dedim Memet Fuat'a, "böyle bir kitabı yazan kişi, olağanüstü bir telif hakkı istemez."

Oturdum, Edita Morris'e, kitabı yayımlayan yayınevi adresine bir mektup yazdım. Kitabı okuduğumu, çok sevdiğimi, Türkçeye çevirmek istediğimi, ama ülkemizin koşulları nedeniyle büyük bir "telif hakkı' veremeyeceğimizi bildirdim.

Bir hafta sonra da Amerika'ya yazdığım mektubun yanıtını Fransa'dan aldım. Edita Morris, çok sevindiğini belirtiyor ve hiç "telif hakkı" istemediğini, bu kitabın Türkiye'de de yayımlanmasının kendisi için yeterli olduğunu yazıyordu

"Vietnam'a Sevgiler"i büyük bir coşkuyla çevirdim. Ortaya, tabii kendi çapıma göre, "en iyi çevirim" saydığım yapıt çıktı. Memet Fuat da bu yapıtı De Yayınları afasında her zamanki özeniyle yayımladı.

Bu arada Edita Morris'le yazışmayı sürdürdük. Güzel bir dostluk kuruldu aramızda. Onu ve kocası **Ira Morris**'i (bana kalırsa günümüzün en iyi yazarlarındandı Ira da) birçok kere ziyaret ettim. Birlikte Güney Amerika'yı dolaştık. Edita, eşimin ve benim çağrılım olarak iki kere Türkiye'ye geldi. Bodrum'a kaldı. Bu arada dostluğumuz daha da büyüdü.

Edita'dan başka kitaplar da çevirdim daha sonra: **Hiroşima'nın Çiçekleri, Hiroşima'nın Tohumları, Nasıl mısın İyi misin?, O Mutlu Gün**... Yayımlanmayı bekleyen iki çeviri daha var: **Af-ri-ka** ile **Bir Dilenci Öldür.**

Yazarın dilimizde yayımlanmış kitapları tükendi. Sırayla hepsi yayımlanacak yeniden. Can Yayınları, ilk olarak **Hiroşima'nın Tohumları**'nı ve **Hiroşima'nın Çiçekleri**'ni sunuyor. Bu kitabı daha önce okumamış olanlar, soylu bir yazarı, sorumlu bir yazarı, değerli bir yazarı tanıma olanağını bulacaklar. Bunun için mutluyum.

Edita, bu kitabı "Hiroşima'daki dostlarına ve artık orada olmayanlara" adamış. Ben de çevirimi "hep orada olan Ira"ya adamak istiyorum.

Ülkü Tamer

1

Hay Allah! Saat beş olmuş bile. Zaman ne çabuk geçiyor! Yeni kiracımız dönmeden önce, ne **fusuma**'yı takabilirim ne de yorgan yüzünü dikebilirim artık. Doğrusu o sevimli delikanlıyı hayal kırıklığına uğratmak istemiyorum. Severse burayı, Tokyo'daki tanıdıklarına da salık vermez mi? Belki - kimbilir, belki güzel günler bekliyor bizi. (Sevgili Saka kızım, kafesinde ötüp durma öyle! Aklım karışıyor, ne yapacağımı şaşırıyorum, şekerim).

Merak ediyorum - Amerikalı konuğumuz, içi

pirinçle doldurulmuş yastıklardan hoşlanır mı? Yer yatağını sever mi? İster sevsin, ister sevmesin, yatacak. Gecikmeye gelmez, yorgan yüzünü dikmeli. Çarpıcı bir kumaş -ıspanak yeşili, üstünde turuncu dallar var. Çok modern! Turuncu dal- olacak şey mi? Onun için modern, onun için bu kadar tuhaf.

Ah, yere oturup bir şey dikmek ne güzel, hele mangalda da çay suyu kaynıyorsa! Seviyorum küçük evimi; kocam için, neşeli şişman çocuklarım için, sıska kardeşim için uğraşmayı, didinmeyi seviyorum. Şimdi bir de kiracı çıktı, güneşin doğuşundan ayın doğuşuna kadar çalışacağım artık. Bundan daha keyifli bir şey olabilir mi?

Ama kardeşim yüzünden az kalsın bu değerli konuğumuzdan olacaktık! (Yine ne var, Saka kızım? Demin bir marul yaprağı vermedim mi sana? Yere mi düşürdün? Seni yaramaz! Dur da alayım. İyi ki kolayca hareket edebiliyorum. Kalkıyorum, oturuyorum - günde yüz kere kalkıyorum, oturuyorum. Al bakalım, işte yaprağın. Şimdi bırak beni de, rahat rahat dikişimi dikeyim, olur mu?)

Nerede kalmıştım? Ah, evet, Amerikalı kiracıyla Ohatsu'yu düşünüyordum. Bambu kapımızın yanında dikilmiş, kardeşimle konuşuyoruz; derken, uzun boylu, dağınık sarı saçlı bu lon giymiş, sırtında mavi bir gömlek; gözleri, delikanlı gelip yol soruyor bize. Eski bir pantogömleği kadar mavi, çok güzel. Sesi de güzel. Başka yabancılar gibi bağıra bağıra konuşmuyor. Kabalık eden kardeşim oluyor.

«Ayakkaplarınız çekirgenin ayaklarına basıyor, efendim!»

Neyse, gülümsüyor. Öfkeden titreyerek (Ohatsu **tiksinir** Batılılardan) ışıl ışıl gülümsüyor, sonra yeşil böceği kapıp eve doğru koşuyor. Kardeşim öfkesini saklayamadı, bir şey yapmak gerekiyor; genç yabancıya yardımcı olmak istiyorum.

«İster miydiniz, yolunuzu ben göstereyim, efendim?»

Ama onun gözleri Ohatsu'da. Boyu ağaç kadar uzun; boynu da zürafa boynu gibi, ama yakışıyor doğrusu. O uzun boynunu daha da uzatıyor sanki, uçuşan kimonosuyla bahçe yolunda koşan güzel Ohatsu'ya bakıyor.

«Kardeşimi lütfen bağışlayın. Öyle sever ki... Şeyleri... çekirgeleri.»

Güzel bir cümle değil bu. Belki budalaca; ama bir yabancıya, su katılmamış bir Amerikalıya nasıl anlatabilirim - canlı ne varsa, çekirgeler dahil, Ohatsu deli gibi sever bunun o acı sebebini nasıl açıklayabilirim?

Yabancı, «Sahi? Bu güzel kız, kardeşiniz mi?» diye bağırıyor. «Gerçekten pek güzel!»

Sonra kan yürüyor yanaklarına - yanlış bir şey söylediğini sanıyor. Ben gülmeye başlayınca da şaşırıyor. Her şey öyle komik ki - sıçrayan yeşil çekirge, kızaran yabancı, öfkelenen Ohatsu. Görgü kurallarını hatırlıyorum hemen, elimi ağzıma götürüp kendimi tutuyorum.

«Bakın, bavulumu Yeni Hiroşima Oteli'ne bıraktım,» diyor yabancı. «Lânet olsun, şimdi de bulamıyorum oteli. Dinine yandığım! Janpoya'da

gideceğiniz yeri nasıl bulabiliyorsunuz, aklım ermiyor.»

Gülmemi yine tutmak zorundayım. Evet, orası öyle, gülmeye pek yatkın bir yaradılışım var! Yüzüm yuvarlak; ağzımın kenarları yukarı doğru kıvrılır -yanaklarımda birer gamze. Her şey komik geliyor şimdi- sokakların adsız, evlerin numarasız olduğu ülkemizde yabancıların yollarını kaybetmesi... o «Dinine yandığım!» bile (acaba ne demek?). Yabancı delikanlı da keyiflenmişe benziyor.

Gülümseyerek, «Tokyo'da adres aramaktan iş yapamadım,» diyor. Sonra da, herhalde ülkemi eleştirdiği için, yine kızarıyor. Uzun boylu ama duygulu biri galiba, yüreği incecik liflerden dokunmuş! Onu rahatlatmak istiyorum.

«Tokyo'da ben de bulundum. Ne demek istediğinizi anlıyorum, efendim.»

«Sahi mi? Öyleyse nasıl adres bulduğunuzu bana da söyleyin.»

(Ah, çay suyu, çay suyu kaynamanın sırası mı şimdi? Öyle tatlı şeyler düşünüyordum ki. Gün boyunca neler yaptığımı teker teker, kelimesi kelimesine hatırlamaya bayılırım. O arada rahatsız edilmekten de hiç hoşlanmam. Al işte! Kızıl korların üstünden kaldırmamış mıydım seni? Hâlâ niye homurdanıyorsun? Kızgın damlacıklarını çaydanlıktan niye fışkırtıyorsun ellerime? Bırak da şu yorgan yüzünü bitireyim artık. Lütfen!)

Ama nerede kaldığımı unuttum. Neyse! Uzun sözün kısası, genç yabancı oteldeki odasından ayrılıp bizimle kalmaya karar veriyor (kurnaz-

ca davranıp kiralık bir odamız olduğunu söyledim ona,) kazanacağımız yen'ler geliyor aklıma, içimde birşeyler uçuşuyor, yine gülüyorum. Oracıkta durup tatlı tatlı konuşuyoruz, delikanlının her şeyini öğreniyorum. Seattle'da bir ulaştırma şirketi varmış, o şirketin işleri için gelmiş Japonya'ya. Üvey babası şirketin ortaklarındanmış, Samsan da genç olmasına rağmen, bu yüzden «koparabilmiş» yolculuk iznini. Tuhaf! Yıllardır, Japonya'ya gelme hayalleri kurarmış hep.

Bana güvenip içini açıyor. «Bir Japon kız tanımıştım - Seattle'da,» diyor. «Seattle'da doğup büyüdüm ben. Adı Tosho Hamada'ydı, okulun en güzel kızıydı.»

Genç Amerikalı, konuşurken, Ohatsu'nun geçip gittiği **Shojii**'ye bakıyor durmadan. Hemen anlıyorum. Ohatsu - Tosho Hamada. O güzel Yeni Hiroşima Oteli'ndeki odasını demek bu yüzden bırakacak!

«Adını ettiğim o kız var ya, pek yakından tanımadım onu. Tosho Hamada... aklımdan hiç çıkmayacak! Bacak kadardım ama bayağı tutulmuştum. Onun için şiirler bile yazdım!» Gülüyor - gülüşü ne güzel. «Tokyo'da her yeri altüst ettim, ama Tosho Hamada'yı bulamadım. Tokyolu kızlar da güzel olmasına güzel, fena değil, ama...» Bahçemize bakıyor Amerikalı, tek kiraz ağacına, durgun havuza. Kimbilir, belki de Tosho Hamada'nın bahçesinin de böyle bir şey olduğunu düşünüyor. Dayanamıyor, «Harika!» diye bağırıyor. «Burada, sizinle kalmak enfes olacak!»

Gülümsüyorum, saçımı düzeltmek için eli-

mi kaldırıyorum, düşüncesizce bir davranış bu, canım sıkılıyor. Kimonom kaydı, bir an çıplak kolum göründü. Hay Allah, yabancı, yanık izlerini farketti mi acaba? Neyse, tam o sırada bana sesleniyor biri, adımı bağırıyor:

«Yuka! Yuka-san!»

«Özür dilerim, efendim.»

«Bakın, benim adım Sam. Sam Willoughby - söylemesi oldukça güç. Siz Sam deyin, yeter.»

«Teşekkür ederim, efendim. Gitmem gerekiyor şimdi.»

İhtiyar Bayan Nakano, sokağın aşağısından beni çağırıyor hâlâ; yabancı da, ben de bakıyoruz. Ne garip! Nakano-san'ı **yabancının** gözleriyle görüyorum ansızın. Severim Nakano-san'ı, onunla aynı kulübede oturan öteki ihtiyar kadını da severim; ama bir Batılının gözleriyle bakınca, ne kadar paslı, küflü, ne kadar kurumuş görünüyorlar - Hiroşima'dan sağ kalan birçokları gibi.

«Akşamleyin bu saatteki komşumu tuvalete götürürüm hep - yani, boş bir arsaya,» diyorum Amerikalıya. Amerikalı, bakışlarını başka yana çeviriyor hemen. (Yabancıların davranışları ne kadar tuhaf!)

«Bakın...» diyor, sonra susuyor; Ohatsu, mendil kadar bahçemize döndü çünkü. Kiraz ağacının altındaki sıraya oturdu usulca. Yabancı, «İyi öyleyse, gidip bavulumu alayım,» diye devam ediyor. «Beşte gelirim. Okey?»

«Okey. Ne zaman isterseniz.»

Nakano-san, «Yuka! Yuka!» diye bağırıyor.

«Ah, koşmalıyım! Her şeyi beşe kadar hazır-

larım, **fusuma**'yı takarım, sonra...»

«**Fusuma** mı?»

Hayır, değerli konuğumuza söylemeyeceğim bunu. Ufacık iki odamız var; odalardan birini, açılır kapanır **fusuma**'yla ikiye böleceğim. Yabancı konuğumuz birçok şeyi bilmemeli, yoksa ihtiyacımız olan kiracıları yollamaz bize. Ah, bütün uştalığımı kullanmalıyım - nasıl bir ailenin yanında kalacağını öğrenmemeli.

Uzun kimonomla koşabildiğim kadar hızla koşmaya başlıyorum; çiğnenmiş bir ip gibi kıvrım kıvrım, daracık sokağımızdaki derin çukurlara düşmemeye çalışıyorum. Bakalım, yabancı delikanlı bu arka sokakta kalabilecek mi? Tosho Hamada'ya rağmen. Çocukların çığlıklarına dayanabilecek mi kulakları? İncecik duvarlı evlerde oturan annelerin bağırışlarına? Kokulara ne diyecek? Kusan, birbirleriyle döğüşen sokak kedilerine? Ayaklarım çürümüş bir balık yığınına takılıyor, Nakano-san'la ihtiyar Tamura-san'ın yanlarına varmadan bir su birikintisine düşecek gibi oluyorum. İkisi de koluma yapışıyor, boş arsaya yollanıyoruz.

Başımı çeviriyorum. Genç Amerikalı, gözleri şaşkınlıktan kısılmış, bize bakıyor. Iki dostumun kafasına dikmiş gözlerini. Nakano-san'ın da, Tamura-san'ın da kafalarında hiç saç yok. Bir tel bile yok! Buz gibi kollarını sıcak gövdeme bastırıyorlar (öyle seviyorum ki onları!) : köşeyi dönerken yabancıya bakıp gülümsüyorum.

Bitti! Yorgan yüzü hazır. Yine ne var, Saka kızım? Yem mi istiyorsun? Peki - vereyim. Uzun adımlar duyuyorum dışarıda - uzun ka-

rarlı, Batılı adımları. Japon **geta**'larının hafif şıkırtısı değil. Kiracımız. Çabuk, Saka kızım, al yemini! Şekerim, burada işte! Hay Allah! Daha **fusuma**'yı takmadım.

2

«Genç Amerikalı birkaç gün bizde kalacak, kardeşim.»

Haberi böyle verdim Ohatsu'ya, çok kızdı. Ama hiçbir şey söylemedi tabii. Küçük olduğu için, söylemesi de düşünülemezdi. Öfkeli çocukların yaptığı gibi, yanaklarını balon gibi şişirdi, ben konuşurken de soluk bile almadı. (Ağzını açmasından daha iyi bir şey bu, öyle değil mi? Hele açıp da kötü sözler söyleyecekse...)

«Ona iyi davranacaksın, değil mi, Ohatsu?» diye devam ettim. «Burayı severse, başka ya-

bancılara da salık verir. Yemekten sonra onu bahçede eğlendirirsin, oldu mu?»

«Haro-san'lardan hoşlanmıyorum, abla.»

Onu azarlıyorum. «Bu saçma sözü kullanmasan daha iyi olacak.» Ama gülmek zorunda kalıyorum sonra, çünkü ben de kullanıyorum o deyimi, Amerikalılara ben de «haro-san» diyorum. Saçma tabii - savaştan sonra dilimize yerleşen bütün kelimeler saçma. Amerikalılar durmadan «hello» diyor diye, onlara «hello-san» ya da biraz bozulmuş biçimiyle «haro-san» diye isim takmanın bir anlamı yok. Yine azarlıyorum Oatsu'yu. «Neyse, ister hoşlan ister hoşlanma, iyi davranacaksın.»

«Peki, abla,» diye cevap veriyor Ohatsu; gözlerime utanç yaşları doluyor. Anlıyor tabii - onun güzelliğini yem olarak kullanıyorum! Birbirimize bu kadar saygımız olmasaydı, herhalde tiksinecekti benden.

O tatsız an geride kaldı şimdi; yere oturmuş, sessizce dikiş dikiyorum. Ohatsu dışarıda, bahçedeki sıraya oturmuş, kiracımızla konuşuyor. Gece karanlık, ama taştan fenerimizin saçtığı solgun ışık, yüzlerini aydınlatıyor. Tahta masanın üstünde, küçücük sake sürahim duruyor. Ohatsu, Sam-san'ın kadehini dolduruyor usulca.

«Dozo.»

Kadehi her dolduruşunda, eğilerek, «Lütfen,» diye fısıldıyor. Ah, kardeşimin sesi ipek gibi; yanımdaki hasır kafesinde uyuklayan sakanın şu andaki mırıltısı kadar yumuşak. Kiracımız, hayranlıkla onu seyrediyor. Shojii'deki çatlaktan görüyorum. (Shojii'ler ne güzel! Sessizce kayı-

yorlar, açılıp kapanabiliyorlar.) Sam-san iç çekiyor.

Ohatsu, endişeyle, «Niye iç çekiyorsunuz, lütfen?» diye soruyor. Ah, haro-san, onun böyle konuşmasına gülmese...

«İç mi çektim?» diyor kiracımız. «Şey... herhalde mutluluktandır.» Sesi çok güzel; ılık, içten... nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu gösteriyor. «Biliyor musunuz, buradan ayrılmak zor gelecek bana,» diyor. «Japonya'dan ayrılmak çok zor.»

«Niçin, lütfen? Japonya'yı Amerika'dan daha mı çok seviyorsunuz?»

«Daha mı çok?» Sarı kaşlarını kaldırıyor. «Alay mı ediyorsunuz?! Şey... yani... Amerika'da belirli bir düzenim vardı da... O düzenden pek hoşlanmıyorum.»

Kiracımız susuyor; ağzının kenarında beliren gerginliği görüp şaşırıyorum. Düzgün alnına, birbirlerinden o kadar ayrı duran gözlerindeki o düşsel ışığa hiç yakışmayan bir gerginlik bu. Devam ediyor; sesine de bir sertlik gelmiş.

«Bir şirkette çalışıyorum - bana göre bir iş değil aslında. Doğrusunu isterseniz, üvey babam kandırdı beni, onun yüzünden bu işe girdim. Öz babam, Seattle yakınlarında bir köy doktoruydu.»

Ohatsu, incelikle, «Şirketteki işiniz ağır mı? Sık sık **arubeit** yapmak zorunda kalıyor musunuz?» diye soruyor.

«**Arubeit** mi?»

«Evet, ek iş demektir. Japonya'da herkes yapar. Almancadan geliyor, **arbeit**'dan.»

Sam-san gülüyor. «Yok canım! Zaten gün boyunca perişan oluyorum, bir de akşamları mı çalışacağım?»

Ohatsu, «Öyleyse kitap okursunuz, araştırma yaparsınız,» diyor.

«Daha neler!» Genç Amerikalının gözleri şaşkınlıktan fincan gibi açılıyor. «Eğlenmeye çalışırım. Diyelim, güzel bir akşam. Birkaç kişi buluşuruz, atlarız bir arabaya, çeker gideriz.»

«Nereye?»

«Nereye mi? Belirli bir yere değil. Nereye olursa artık! Dolaşırız işte. Belki bir sinemaya dalarız, belki bir-iki bira yuvarlarız. Belki de gidip kız arkadaşlarımızı buluruz...»

Shojii'nin çatlağından görüyorum, Ohatsu şaşkınlık içinde. Tabii. Ben de şaşkınlık içindeyim. Haro-san, farkına varıyor bunun, Batılıların nasıl eğlendiklerini anlatmayı bırakıyor, Ohatsu'nun akşamları ne yaptığını soruyor. Ohatsu, çoğu akşam telefon santralında çalıştığını söyleyince, şaşırma sırası haro-san'a geliyor.

«Sahi mi? O kadar zayıfsınız ki, değil akşamları da çalışmak, gündüzleri bile çalışmanız doğru değil!» Ohatsu'ya bakıyor. «Biliyor musunuz, o beyaz kimonoyla, elinizde o beyaz çiçeklerle tıpkı bir hayalete benziyorsunuz.»

«Hayalete mi?» Ohatsu, bahçeden yeni kopardığı çiçeklere dikiyor gözlerini. (Bu kötü işte! Kardeşim, hayaletlerden de, ölümle ilgili başka şeylerden de söz açılmasını sevmez.) Titrek bir sesle, «Ne demek istiyorsunuz, lütfen?» diye soruyor.

Kiracımız, «Öyle zayıfsınız, öyle solgunsu-

nuz ki, yaşamıyor gibisiniz, hayalete benziyorsunuz,» diyor. Ay ışığında, Ohatsu'nun ışıl ışıl gülümsediğini görüyorum. (Delikanlıdan kimbilir ne kadar tiksiniyor ki, böyle gülümsüyor!) Haro-san, bu öfkeyi anlamıyor, Ohatsu'nun dostluk gösterdiğini sanıyor. Biraz daha yaklaşıyor ona.

«Biliyor musunuz, Ohatsu-san,» diyor, «adınız çok güzel. Ohatsu adında çok kız var mıdır Japonya'da?»

Kardeşim anlatıyor. Asıl Ohatsu'nun çok eskiden yaşamış bir kız olduğunu, aşk uğruna kendini öldürdüğünü söylüyor. Onurlu bir insan olduğu için de adının günümüze kadar geldiğini belirtiyor.

«Aşk uğruna kendini mi öldürmüş? Tam Japon işi,» diye bağırıyor haro-san. «Bakın, Ohatsu-san, siz olsanız yapar mıydınız bunu? Aşk uğruna kendinizi öldürür müydünüz?»

Kardeşim, heyecanla, «Tabii öldürürdüm!» diye karşılık veriyor.

Hay Allah! Alnımı **Shojii**'deki çatlağa dayayıp kardeşimin niye bu kadar heyecanlandığını düşünüyorum. Küçücük bir kız daha. Hayır, hayır, aşk nedir, bilecek çağda. Kendini vermeye hazır; bir Eylül sabahı dalından koparılmayı bekleyen bir erik kadar hazır. Telaştan soluk bile almıyorum - ama büyük bir sevinç var içimde.

Haro-san, bir çeşit «yosmalık» sanıyor bunu. Parmağını uzatıp Ohatsu'nun elindeki çiçeklerden birine dokunuyor. Dalgın dalgın bakıyor çiçeğe, sonra soruyor:

«Bu çiçeği bana verir miydiniz, Ohatsu-san,

hatıra diye?»

Ne büyük hata! Kardeşim dehşetle bakıyor kiracımzıa, sanki çiçeğe değil de kalbine dokunulmuş. Demeti göğsüne bastırıyor. Ayağa fırlıyor hemen (ben de kalkıyorum), koşarak eve geliyor, karanlıkta çarpışıyoruz.

«Ohatsu!»

«Bırak beni, abla!» diye bağırıyor Ohatsu.

Gömme dolaba gidip döşeğini çıkarıyor, yere seriyor, iki büklüm yorganın altına kıvrılıp hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Matsui teyzem her zaman söyler, «Ne yapacağını şaşırırsan, sake'den yardım iste,» diye. O akıllı ihtiyar, «Sake güç durumlarda insanın yardımına koşmuştur, dünya durdukça da koşacaktır,» der.

Sıcak sudan yeni bir sake sürahisi kapıp bahçeye fırlıyorum. Masaya koyuyorum sürahiyi (parmaklarımı yaktım ama gülümsüyorum); saygıdeğer konuklara, özellikle saygıdeğer erkeklere nasıl davranılması gerektiğini Matsui teyzem öğretmişti, acele etmiyorum, incelikle davranıyorum, aklıma ilk gelen soruyu soruyorum:

«Yıldızların ışığı altında cırcır böceklerinin sesini dinlemekten hoşlanıyor musunuz?»

«Vay canına! Kardeşiniz bana kızdı mı, Yuka-san?»

Haro-san'a kalırsa, cırcır böceklerinin sesi de, dikiş makinelerinin gürültüsü de bir! Yıldızların ışığı olmasa da olur, neon lâmbaları görür o işi! Güç bir durumda kaldığımı farkediyorum. Bu değerli kiracımızı bir anda kaybedebiliriz! Çocuklarımdan biri somurtunca ağzına bir şeker atarım hemen; şimdi de haro-san'ın güçlü eline

bir kadeh **sake** tutuşturuyorum. Düşünmeden içiyor, ne versem içecek, kadehi bir daha doldu-ruyorum.

«Kardeşim çok sinirli. Kusuruna bakmayın,» diyorum.

«Kusuruna mı? Ne kusuru?» Haro-san, başını iki yana sallıyor. «Vay canına! Asıl ben onu kırdım. O çiçek demetine dokunduğum zaman galiba...»

Hatırlamaya çalışıyor, kırışıklıklar beliriyor alnında.

Ohatsu'nun demetini sorar diye ödüm kopuyor, «Hayır, hayır, üzülmeyin,» diyorum hemen. «Ohatsu'nun yatma vakti gelmişti. Japonya'da herkes şafak sökerken halkar, birkaç işte çalışır çünkü, yoksa... (Hay Allah! Neredeyse, «Yoksa aç kalır,» diyecektim.) Neyse, cümlemi uygun bir biçimde bağlıyorum. «...yoksa iki yakası bir araya gelmez.»

Haro-san gülüyor. «Biliyorum. **Arubeit!** İyi ki **arubeit**'e ihtiyacınız var, olmasaydı beni yanınıza almazdınız. Almanız pek iyi oldu doğrusu, yoksa şimdi o gösterişli Batı otelinde bir avuç turistle oturmuş, çene çalıyordum. Japonya'da başka şeyler arıyorum ben. **İnsanlarla** ilgileniyorum. Müthiş bir iş adamıyım!» Yine gülüyor Samsan, ama o gerginlik bir daha beliriyor dudaklarında.

Oturmuş, **sake** kadehine bakıyor. Durmadan çeviriyor kadehi, içindeki pirinç şarabı hafifçe dalgalanıyor. Dibindeki pırıl pırıl **pagoda**'ya bakarken ne düşünüyor acaba?

«Babam günde on dört saat çalışırdı, köy

köy dolaşıp hasta bakardı, çoğundan da beş para alamazdı. Ama aldırmazdı buna. Onun ilgisini çeken, insanlardı. Herhalde bu yüzden doktor oldu.»

«Siz doktor olmayı hiç düşünmediniz mi?»

«Off, öyle bir düşündüm ki! İki yıl tıp öğrenimi bile yaptım. Sonra babam öldü... evet, hastalarından beş para bile alamamış gerçekten. Annem bir daha evlenince, üvey babam şirkette bir iş vermek istedi bana. Ben de masa başına kuruldum işte. İyidir. Ama bazan düşünüyorum da, devam etsem galiba daha iyi olacakmış. Babam gibi doktor olsaydım keşke.»

Sam-san'ın alnı kırış kırış. Derken gülüyor.

«Bu işin bir iyiliği dokundu bana - kalktım, taa Japonya'ya geldim. Kendi imkânlarımı kullanmaya kalksaydım, elli yaşından önce gelemezdim. Çok ilgi çekici yer şu Japonya. Tam düşündüğüm gibi - hatta düşündüğümden de ilgi çekici.»

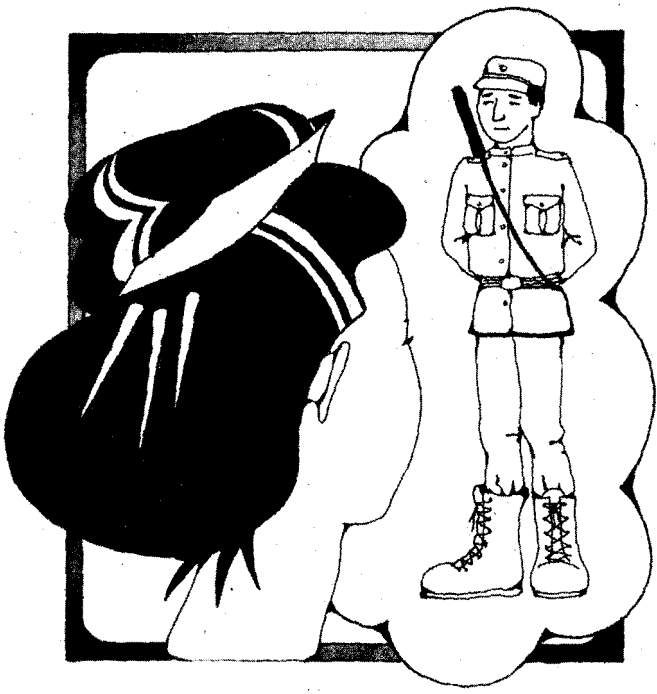
Uzun bacaklarını gerip sıranın arkalığına yaslanıyor. Bakışları, evimizin kıvrımlı saçaklarında, Ohatsu'nun beyaz çiçek yatağında, eski taştan fenerde geziniyor.

«Evet,» diyor usulca. «Şu havuz - şu kiraz ağacı. Her şey kusursuz! Biliyor musunuz, aklım almıyor, on dört yıl önce atom bombası atılan yer nasıl böyle olur? Ohatsu da, siz de buradaydınız o sırada! Amma talihliymişsiniz!»

«Evet,» diyorum, «çok talihliymişiz.»

Sam-san hemen kaldırıyor başını. Kendisini rahatsız eden bir şey mi sezdi sesimde? Ama kendimi tutmayı bilirim ben. Gülümsüyorum.

Ona doğru eğiliyorum, haro-san'ın yıldız ışığında gördüğü tek şey bir yüz - çok talihli bir kızın yüzü.

3

Pirinçlerin üstünde duran şu küçücük balıklar ne kadar güzel! Kocama öğle yemeğini getirdim; kutunun cilâlı kapağını açmış, balıkların ne kadar düzenli yerleştirildiklerini seyrederek oturuyorum. Fumio, patronuyla konuşmayı bitirinceye kadar yapacak başka şeyim yok. (Yazıhanenin camları arkasından, ikisini de görebiliyorum, ayakta durmuş, konuşuyorlar.) Yerdeki bir hasır parçasına oturup süresiz bir bekleyişe hazırlanıyorum. Ansızın farkediyorum : Fumio'yu **beklemekle** geçen zamanım, onunla geçirdiğim

zamanlardan çok daha fazla. Bu kaderi, milyonlarca Japon kadınıyla paylaşmışım - savaşı ve savaş sonrasını yaşamış gencecik kadınlarla.

Garaj, baş döndürücü bir yer. Gürültülü, pis kokulu, esintili. Ama gözlerimi kapayınca, kendi dünyama çekilebiliyorum - göz yaşlarıyla kahkahaların komik bir biçimde yan yana durabildikleri bir dünyaya. Çevremi unutabiliyorum ya, gerekirse saatlerce oturabilirim artık. Hay Allah! Fumio askere çağırıldıktan sonra, bazı kereler oturup bütün gün beklemez miydim? Fumio kışlada kalırken her pazar. Hiroşima istasyonunda buluşurduk - yüzlerce genç çiftle, savaş çiftleriyle birlikte. Hatırlıyorum...

«İsterseniz size bir gazete getireyim, Nakamura-san.»

Baş makinist. Her zamanki gibi yakınlık gösteriyor; ama eğilip, rahatsız olmamasını söylüyorum Kamako-san'a. Ne düşünüyordum? Keşke bölmeseydi düşüncelerimi! Evet, istasyonu düşünüyordum. Fumio'yu o kocaman postallarla görünce nasıl da üzülürdüm. O kadar büyüktüler ki, bir tekine Fumio'nun iki ayağı da kolayca sığabilirdi. Gözümde bir damla yaş belirirdi hemen. Ama kendimi tutamaz, gülerdim; ne yapayım, yaradılışım öyle. Niye başka bir postal giymediğini sorardım hep. Fumio, aynı karşılığı verirdi: «Orduya bakılırsa postalın ayağa değil, ayağın postala uyması gerekiyormuş.» Nasıl da gülerdik! Koşarak savaşa giderdi sonra.

Pong. Pong. Pong.

Garajın duvarındaki saat üç kere çaldı. Fumio'nun küçücük yazıhanesinde bu kadar

uzun ne konuşabilirler ki? Yeni boyanmış iki kamyon, dış avludan çıkıyorlar; ama sahipleri, Fumio'nun şişman patronu, bir türlü gitmek bilmiyor. Şişman geveze, konuşa konuşa kocamı da yiyip bitiriyor.

Fumio ne kadar solgun! Düne göre, rengi biraz daha mı solmuş, yoksa bana mı öyle geliyor? Dün de, önceki güne göre daha solgundu. Ah, düşünmemeliyim bunları! Yoksa, savaş sırasındaki gibi, düğüm düğüm olur içim. O sıralarda hep çocuk düşürüyordum. Hayat normale dönünce - hiç olmazsa, normale dönmüş gibi görününce çocuk doğurabildim. Yüreğimi bir tedirginlik kaplıyor yine, sıkıntıyla baş makiniste bakıyorum.

«Kocam bu sabah iyi kahvaltı etti mi, Komako-san? Fasulya çorbasını bitirdi mi?»

Elinde bir demet kâğıtla kocamın yazıhanesine gitmekte olan Komako-san, duruyor. Ama cevap vermiyor soruma. Işıl ışıl gülümsüyorum (insanlar, başkalarını kendi dertleriyle tedirgin etmemelidir, özellikle kadınlar; Konfüçyüs öyle söylemiş), üsteliyorum.

«Hiç olmazsa biraz yemiştir. Biraz pirinç biraz fasulya çorbası?»

Komako-san'ın başı, saatin sarkacı gibi, iki yana sallanıyor.

«Garaj çok gürültülü. Fumio-san, geceleri iyi uyuyamıyor. Sabahları bu yüzden iştahsız.»

Baş makinist büyük bir incelikle konuşuyor benimle, bir şey söylerken elini ağzına götürüyor. Batılıların giydiği meşin ceketlerden var sırtında, başına da bir Amerikan kepi geçirmiş;

ama davranışları, tepeden tırnağa Japon. Hiç olmazsa bu da bir şey. (Ne yapayım, Japonların, davranış bakımından öteki uluslardan üstün olduklarına inanıyorum. Bana İngilizce öğreten arkadaşıma bakılırsa, böyle bir **üstünlük** söz konusu değilmiş; olsa olsa bir **değişiklik** söz konusu olabilirmiş. Çok yolculuk etmiş bir insan. «Üstünlüklere inanmak budalaca bir şey,» diyor.)

Komako-san, yerlere kadar eğiliyor. Elini ağzına götürüyor yine, «Belki benim söylemem yersiz olur,» diyor, «ama Fumio-san, geceleri burada kalıp hesap işleriyle uğraşmamalı. Biliyorum, çok işi var. Bugünlerde eskisi kadar hızlı çalışamıyor, onu da biliyorum. Yine de...»

Ah, bir doğru olsaydı! Fumio'nun iş yüzünden evde yatmadığı bir doğru olsaydı... Ama doğru değil. Titiz, çalışkan bir adamdır kocam -bütün Japonlar gibi- ama gecelerini bu havasız delikte geçirmesinin sebebi başka. Biliyorum sebebini, ama bunu söylemektense kocama, ölürüm daha iyi. Artık benimle sevişmemeye başladı. Bunu farkettirmek istemiyor bana; onun için de, **arubeit**'i ileri sürüp gecelerini garajda geçiriyor. İkimizin durumu da acıklı. Keşke bu kadar istekli bir bedene sahip olmasaydım.

Ah! Şişko çıktı neyse. Gidiyor. Hayır! Fikrini değiştirdi. Çantasından buruşuk birtakım belgeler alıp kocamın yazıhanesine dönüyor yine, Fumio eğiliyor, gülümsüyor, eğiliyor, gülümsüyor, bir yandan da çökük şakaklarından sızan terleri siliyor. İşini kaybedecek diye ödümüz kopuyor - o felâketi kaldıramayız. Saygıyla patro-

nunu dinliyor kocam; ben de gözlerimi yumup uzun bir bekleyişe hazırlanıyorum yine.

Büyük balıklar hep böyle midirler? Yanlarında çalışanları korkutmaktan hoşlanırlar mı? Kendi seslerini pek mi severler? Japonya'daki «demir yıldızlar» da öyle. (Bu deyimi Amerikan filmlerinden öğrendim, «büyük balıklar»ı da - ne tuhaf, değil mi?) Fumio'yu tam dört yıl «hazırol»da beklettiler. Kocam, askerliğini bitirip de bir bankada çalışmaya başlayınca, banka müdürü de aynı şeyi yaptı.

Nasıl da öfkelenirdim! Bankanın kapısı önünde Fumio'yu sabırla beklerken, içimde birşeyler tütuşurdu. Hay Allah! Savaş döneminin milyonlarca genciyle aynı kaderi paylaştı Fumio, öğrenimini tamamlayamadı. Babasınınki gibi saygıdeğer bir mesleğe sahip olamadı. Fırsat bulamamış Japon gençlerinden biri o da -ayaklarına uyan bir postal giyemedi. Çöpçatan aracılığıyla evlendik; ama sevdim Fumio'yu- basit hayatını kahramanca kabullenmesini saygıyla karşıladım. Gururlu bir iç yapısı var. Fumio'yu Fumio kılan da bu yapı işte.

Ayağa fırlıyorum.

Komako-san, ağzını eliyle kapatmış, «Garajın kapısında bir ziyaretçi var, bir haro-san, sizinle görüşmek istiyor,» diyor.

Şaşırmış gibi yapıyorum. «**Yabancı** bir ziyaretçi mi?» Komako-san'a yabancı bir kiracı aldığımı söylememiştim tabii; Hiroşima'da pek hoş karşılanmaz... Eve kiracı almam, gelecek günlere güvenemediğim izlenimini uyandırırdı belki. Komako-san da bunu ağzından kaçırır, patrona

söylerse, ne yapardık?

«Merhaba, Yuka-san!»

Haro-san'ın ta kendisi! Ah, onun bu çeşit davranışlarına alışamıyorum, ama şaşırdığımı belli etmem doğru olmaz. Bana İngilizce öğreten arkadaşım, «İtalya'ya gidersen Romalılar gibi davranacaksın,» demişti. Genç bir Amerikalıyla karşılaşınca da, New Yorklu bir kadın gibi davranmam gerekiyor. Onun için, «Hello, Sam-san!» diye bağırıyorum.

Alnını kar beyazı bir mendille siliyor harosan, «Şimdi bir iş toplantısından geliyorum,» diyor. «Bay Yamomoto'yla görüştüm.» Bugün daha özenli giyinmiş. Saçını da taramış. «Dinine yandığım!» diye bağırıyor. «Ne ben işten hoşlanıyorum, ne de iş benden hoşlanıyor. Yamomoto uyanık adam, üvey babamdan bile uyanık - canıma okudu...» Susuyor sonra, konuyu değiştirmek için çevresine bakıyor. «Yuka-san!» diye bağırıyor neşeyle. «Bu garajdaki arabaların hepsi antika!»

Gülüyorum. İnsanı güldürecek biriyle karşılaşmak ne güzel bir değişiklik!

«Evet,» diyorum, «orası öyle, yarışa katılacak durumda değiller doğrusu. Ama asıl antikayı görmediniz. Avluda duruyor. Adı 'Saygıdeğer Ördek'. Paytak paytak gider çünkü. Patronundur, ama kır gezintilerine gideceğimiz zaman biz de kullanırız...» O anda bir şey geliyor aklıma, hemen söylüyorum. Vakit nakittir, hele bu gibi durumlarda! «Pazar günü kalsanıza! Miajima'ya gideceğiz. Kiraz günü. Herkes orada olacak.»

Sam-san, başını iki yana sallıyor.

«Kalamam. Birkaç toplantım daha var, sonra burada işim bitecek; ondan sonra da Hiroşima'da kalmam için bir sebep yok. Dönmeden önce Nara'yla Kyoto'yu da görmek istiyorum.»

Üzüntümü belli etmemek için neşeyle gülümseyerek, «Ne güzel!» diyorum.

Sumo güreşçilerine benzeyen iri yarı, şişman bir adam geçiyor yanımızdan; geçerken de başıyla selâm veriyor. Batılılar gibi. Neyse!

«Kocam yalnız,» diyorum haro-san'a. «Gelin yazıhanesine de tanışın.»

Hay Allah! Fumio nerede? Yazıhanesi oda değil aslında, geçit gibi bir yer. Avluya bakan ufacık bir penceresi var. Köşede somya, her yanda garaj döküntüleri - lâstik yığınları, halatlar, yağ kutuları... Kocamı göremiyorum. Hah, karşıda! Loş kovuğunun bir köşesine, pencerenin altına çekilmiş, elindeki bir şeye bakıyor. Nedir acaba? Mektup mu - yoksa Şişko'nun bıraktığı bir fatura mı?

Elimi ağzıma götürüyorum. Ne mektuba bakıyor Fumio, ne faturaya - kendi boynuna bakıyor! Elinde bir cep aynası, boynunun sol yanını inceliyor. İşine öyle dalmış ki, bizi farketmiyor bile.

Hafifçe öksürüyorum. Arkasına dönüyor Fumio, yüzü endişeyle gerilmiş, çılgınlar gibi bakıyor bize. Ama hemen kendini topluyor. (Sevgili Fumio, seninle ne kadar övünüyorum!) Genç kiracımızı selâmlarken, her zamanki gibi durgun, tatlı. Yemek kutusunu veriyorum; masaya, bujilerin yanına koyuyor dalgınlıkla. Ansızın, kiracımızı o odadan çıkarmak istiyorum. Cep ay-

nası da, istenmeyen yemek de çok şey açıklıyor çünkü...

«Gelin, Sam-san, Saygıdeğer Ördek'i göstereyim size,» diyorum. Kiracımız iyi ki yabancı! Konuyu değiştirmemden kuşkulanmıyor. Ama ben öylesine allak bullak olmuşum ki, görgü kurallarını unutup onlardan önce çıkıyorum odadan.

Tozlarla kaplı eski Buick'in içi yolcularla dolu. «Şöför»ü kollarıma alıp tombul yanaklarından öpüyorum, yere bırakıyorum sonra, eğilip selâm vermeyi hatırlasın diye başını öne doğru itiyorum.

«Bunun adı Tadeo, Sam-san!» Sonra, arka koltukta oturan kızımı gösteriyorum. «O da kardeşi.»

Haro-san, uzun boyuyla Japonlar gibi eğilmeye çalışarak, «Memnun oldum!» diye bağırıyor. «Şu altı çocuk - onlar da sizin mi yoksa?»

«Hayır, onlar dostlarımız.»

Hepimiz gülüyoruz; kocam bile - ikisi arasındaki buzlar çözülüyor. Oğlumla kızım (ah, dünyanın en güzel çocuklarıdır) kırmızı kimonolar giymişler. Kimonoların üstünde Mickey Mouse resimleri var. Sam-san, otomobile atlıyor (Batılılar gibi, filmlerdeki gibi - bayılıyorum buna!), oturur oturmaz da bir toz bulutu yükseliyor koltuktan. Öksürüyor, gülüyor. Ne kadar eğlenceli!

Boyuna gülüyorum... Hay Allah! Fumio, boynuna bakıyor yine! Şöför koltuğuna oturmuş, gözleri dikiz aynasında; evet, bakışlarında aynı çılgınlık var. Bir tek saniye sürüyor bu olay; buz

gibi parmaklar, yüreğimi sıkıştırmaya başlıyor. Omuzlarım düşüyor. Boğulacak gibi oluyorum bir an, hava almak için ağzımı açıyorum.

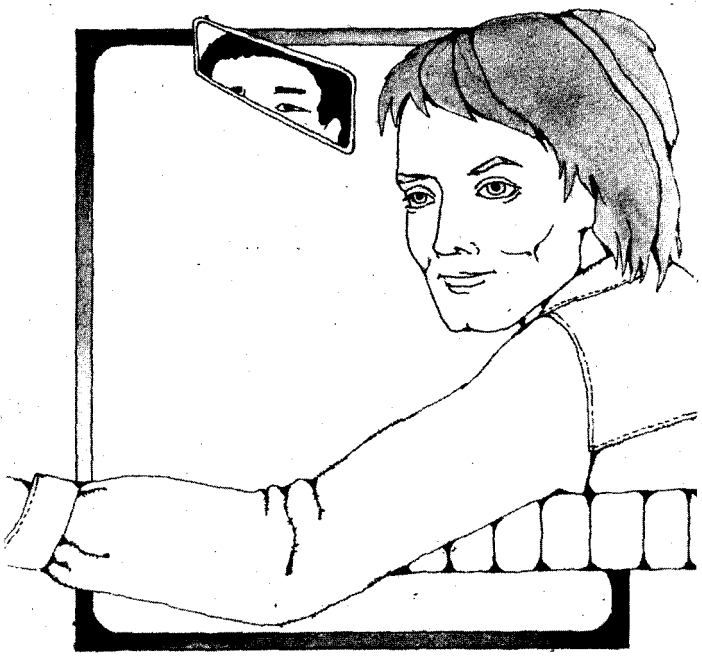
«Hadi, eğlenelim!» Haro-san. Hiçbir şey farketmedi mi, yoksa - yoksa her şeyi anladı mı? Bilmiyorum. «Hadi, herkes arabaya!» diye bağırıyor. «Hareket ediyoruz. Bu Pazar, kiraz gününe gideceksek, önce şu antikayı bir deneyelim.»

Olağan bir sesle söylüyor bunu - gülümsemiyor bile. Genç yabancı, ne kadar duygulu, ne kadar düşünceli bir insan! Biraz daha kalmasını istediğimi anladı; birtakım şeyleri sezinliyor ama neşeli görünmeye zorluyor kendini. Ne ince bir davranış! Bu davranışı hiç unutmayacağım.

Her şey çabucak oluyor - tıpkı filmlerdeki gibi. Arka koltuğa oturuyorum; kocam arabayı çalıştırıyor. Haro-san, sokakta yalpalayarak yol alan Saygıdeğer Ördek'ten sarkıyor.

«Sayonara, çocuklar!» diye bağırıyor.

Dağınık sarı saçlarına güneş vuruyor. Hayat dolu bir insan! Baş makinistin çevresine toplanmış çocuklar. El sallıyorlar. Herkes el sallıyor. Tadeo'yla Michiko'nun kimonolarındaki Mickey Mouse bile. Hayat her zaman neşeli değildir; çocuklarımın kimonolarına kumaş alırken bunu düşündüm, sevimli desenler seçtim. Disney-san'ın faresi çok sevimli bir şey, öyle değil mi?

4

Ansızın gezintiye götürüleceğim aklıma bile gelmezdi. Durup dururken! Bunu hak edecek bir şey yapmadım ki! Tozlu koltuğa keyifle yaslanıyorum; Fumio direksiyonda; köhne «antika» sarsılarak yol alıyor. Yeniden kurulmuş Hiroşima'nın hâlâ döşenmemiş sokaklarında korna çalarak ilerliyoruz.

Bu öğle saatinde her yer ne kadar kalabalık! Herkes, bir lokma bir şey yemek için yazıhanesinden fırlamış - ya da kolunun altında boşalmış sefertası, iş yerine gidiyor. Korkunç bir

kargaşa! Bir köşeyi dönerken, yoldan geçen iki kadını eziyorduk az kalsın. Kadınlar kendilerini kaldırıma atıp gülüyorlar, dostça elimi sallıyorum. Gözlerim, sırtlarındaki yeni bahar kimonolarının kumaşına takılıyor. O anda, tedirgin edici bir düşünce, beynime yerleşiyor - ayakkabının içine kaçan ufacık bir çakıl taşı gibi. Önümüzdeki Pazar, Miajima'daki kiraz bayramında ne giyeceğim?

Sam-san'ın da geleceğini öğrenmeden önce, bana İngilizce öğreten arkadaşımın Tokyo'dan gönderdiği yeşil Batı elbisesini giyerim diye düşünüyordum. Yazık ki, kısa kollu! Arkadaşım Keiko, benim hiç unutamadığım bir şeyi unutmuş olmalı - kollarım yara izleriyle kaplı. Kimonomun örttüğü o çirkin izleri açıkta bırakırsam, bütün keyfim kaçacak.

Görünüşün hiç önemli olmadığını söylüyorum kendi kendime, «Otuz bir yaşındayım, evliyim, çocuklarım var,» diyorum. Önemli olan Ohatsu; asıl onun güzel görünmesi gerekiyor. Bir şey geliyor aklıma. Gümüş saç tokalarımı rehin bıraksam, kumaş alıp terzi Fukuda-san'a gitsem, rica etsem, kardeşime hemen bir kimono dikse... İyi komşumuzdur Fukuda-san, beni kırmaz.

«Ne düşünüyorsunuz, Yuka-san?»

Sam-san, ön koltuktan gülümsüyor, ben de gülümsüyorum, ama cevap vermiyorum tabii. İnsan ne düşündüğünü söyler mi hiç! Çocukken, aklıma ne gelirse hemen söylerdim; altı yaşıma gelmeden, annem görgü kurallarını öğretti bana. Hangisi iyi acaba - Batılılar gibi her aklına geleni söylemek mi, yoksa düşündüklerini içine

atmak mı? Her aklına geleni söylemek, insanı yüzsüz yapar; ama düşündüğünü içine atınca da, bazan korkunç mide sancıları başlıyor.

Bizim motorlu ördek çıldırdı mı nedir? Öylesine hızlı gidiyor ki, bir bisikleti bile solluyoruz; dönüp bana bakıyor Fumio - yüzünde bir zafer gülümsemesi. Sevgili Fumio! Güneş, beyaz dişlerine vurunca, o da Sam-san kadar «diri» görünüyor. Neşeleniyorum - galiba her şey düzelecek.

«Nereye gidiyoruz?» diye bağırıyor yabancı. «Hiroşima'yı görmedim daha. Bütün günümü o adamlarla geçirdim. Şehir yeni baştan kurulmuş galiba, Tokyo gibi.» Çevresine bakıyor. «Savaştan beri büyük işler başarmışsınız.»

Aceleyle, «Evet,» diyorum. «Her şey yeniden yapıldı. Her şey yeni.»

Ne olursa olsun, eski Hiroşima'nın silinip gitmediğini haro-san anlasın istemiyorum. Moloz-lar üstüne kurulmuş bir şehir bizimki; savaş döneminin insanları, yabancıların pek görmediği gecekondularda yaşıyorlar.

Fumio İngilizce bilmez, ama Sam-san'ın söylediklerini anladı. Başını bile çevirmeden, parmağıyla arabanın arkasını gösteriyor; turistler için hazırlanmış yırtık bir broşür bulup çıkarıyorum, başlıyorum okumaya.

«Hiroşima, Otha ırmağının iç denize beş koldan döküldüğü bir delta üzerine kurulmuştur.» Trafiğin gürültüsünü bastırmaya çalışarak, «Duyabiliyor musunuz, Sam-san?» diye bağırıyorum.

«Rehberler megafon kullanmalı,» diye karşılık veriyor.

«6 Ağustos 1945 tarihine kadar, Hiroşima, 360.000 nüfuslu işlek bir limandı. Ama o sabah, yeryüzünden silindi...»

Hay Allah! Rehberliğim kötü sonuçlar vermeye başlıyor galiba. Broşürde belirtildiğine göre, bir tek dakika içinde, 8 : 15 ile 8 : 16 arasında, altmış bin ev kül olmuş, yüz bin kişi de yanarak, ezilerek ölmüş. Tiksiniyorum istatistiklerden! Her rakamın ardında insan yüzleri var sanki, acıyla bana bakıyorlar. Okumayı kesiyorum.

Hemen bir yalan atıyorum: «Bu gürültüde duyulmuyor. Eve gidince okursunuz.»

Neyse, sıyrıldım bu işten! Broşürü yerine koyuyorum; tam arkama yaslanıp da derin bir soluk alacağım sırada, yeni bir sorunla karşılaşıyoruz. Atom Bombası Müzesi'nin önünden geçiyoruz şimdi - kapısında iki otobüs durmakta. Turistler, ellerinde fotoğraf makineleri, tüyler ürpertici kalıntıları, resimleri görmek için dışarı dökülüyorlar. Hay Allah! Bunun ne biçim bir «müze» olduğunu bilmeyen Sam-san, durup içeri girmek istiyor.

«Yarın sabah gelirsiniz,» diye kandırmaya çalışıyorum onu. «Şimdi çok kalabalık.»

Ama direniyor haro-san; bütün günümüzü zehir etse bile, isteğine boyun eğmek gerekiyor. Ne de olsa değerli konuğumuz - öyle değil mi?

Japonca, «dur, **dozo**, Fumio. Dur lütfen,» diye mırıldanıyorum.

Duracağına, daha da hızlanıyor Saygıdeğer Ördek'imiz. Fumio'nun ayağı gaz pedalında; aynadan görünen yüzü karmakarışık. (Hiç şaşmam!

Hiroşimalılardan biri, «O müzeye gitmek, kendi mezarımızı ziyaret etmek gibi bir şey,» demişti.) Tekerlekli ördeğimiz, büyük gıcırtılarla, olanca hızıyla, ırmağa doğru ilerliyor. Korkudan bağırmamak için kendimi zor tutuyorum. Kocam, kadınların Batılılar gibi konuşmalarından pek hoşlanmaz - yoksa biraz ağırlaşmasını rica ederdim. Ama ne çare - dudaklarımı ısırıp koltuğa sımsıkı yapışıyorum.

Bir gıcırtı, bir inleyiş, bir gürültü. İhtiyar ördeğimiz kayarak yoldan çıkıyor; tam köprüye varmadan önce de duruyor. Dışarı fırlıyoruz.

«Ne gezinti ya!» diye gülüyor haro-san. Arabanın önüne doğru koşuyor; ama kocam kaputu açmış bile, motora bakıyor. Başını kaldırıp acıyla göz atıyor bana. Gözlerinde bir yalvarış okunuyor: «Götür şunu!»

«Irmağa bakmak ister miydiniz, Sam-san?» diye soruyorum; cevabını beklemeden kıyıya götürüyorum onu. Ayağım kayıyor, az kalsın suya düşeceğim (bilerek yapıyorum tabii), sonra da kahkahalarla gülüyorum. Sam-san Japon olsaydı, niye güldüğümü anlar, benden daha çok gülerdi. Ama Japon değil, motorla uğraşan Fumio'yu seyrediyor şaşkınlıkla.

«Anlamadım!» diyor. «Ne oldu ona, niye gazladı? Yardım etmemi niye istemiyor? Anlamıyorum.»

«Merak etmeyin, Sam-san.»

Neşeli görünmeye çalışıyorum hep. Sam-san'ın ilk sorusuna karşılık veremem tabii. İkinci sorusuna gelince, Amerikalı, Fumio'nun durumunu anlamıyor mu? Kendini duygularına kaptır-

dı kocam, bir yabancı önünde küçük düştü. Japon olmayan biri bile anlamalı bunu.

«Bakın! Irmaktaki şu kızlar ne kadar güzel!» diye bağırıyorum. Erkekler çocuk gibidirler; önlerine yeni bir konu atınca eskiyi hemen unuturlar.

Haro-san'ın kaşları hâlâ çatık, ama kayığa ilişiyor gözü - yumuşuyor. Taze yapraklar kadar sevimli üç kız, kayığa serdikleri hasıra diz çökmüşler, tamisen çalıp şarkı söylüyorlar. Hüzünlü bir şarkı.

Sam-san, «Sırtlarındaki elbiseler niye aynı?» diye soruyor.

«Yetimler de ondan,» diye cevap veriyorum. «O elbiseleri yetimhanede kalanlar giyer.» Kiracımız böyle sıkıcı sorular sormasa! Ama Hiroşima'da sıkıcı o kadar çok şey var ki!

«O çiçek demetini ırmağa niye atmışlar, Yuka-san?»

«Çiçek demeti mi?» Donakalıyorum. «Demet değil ki... Solmuş birkaç çiçek, o kadar. Biri atmış işte,» diyorum. Sam-san'ın gözleri hâlâ suda. Gümüş rengi dalgalarda salınan o bembeyaz çiçek demetine bakıyor. Çenesi inatla ileriye uzanmış. Ne aksilik!

«Yanılıyorsunuz,» diyor sonunda. «Demet bu! Baksanıza, saplarını yeşil kurdeleyle bağlamışlar.» Çenesi daha da uzanıyor ileriye. «Bir anlamı var bunun.»

Soran gözlerle bana bakıyor - benim bakışlarım bomboş. Küçük kayıktaki kızlar yanımızdan geçiyorlar; demeti görür görmez, kürek çeken kız kürekleri kaldırıyor - çiçeklere değmesin

diye. Pırıl pırıl gözyaşlarına benzeyen su damlacıkları düşüyor çiçeklerin üstüne. Kızlar, seslerini alçaltıyorlar; şarkıları daha hüzünlü oluyor.

Kiracım, «Hey!» diye bağırıyor ansızın. «Fumio'nun nesi var?»

Dönüyorum; Fumio, arabanın açık kaputundan sarkmış, hareket etmiyor. Çılgın gibi, yukarı tırmanıyorum.

«Fumio, ne oldu?» diye bağırıyorum. «Cevap ver!»

Kiracımız, Batılılara özgü (benim de pek beğendiğim) kararlı bir davranışla kocama sarılıyor. Eski Buick'in basamağına oturtuyor onu.

«Alın mendilimi, Yuka-san, ırmakta ıslatın. Çabuk olun!»

Yabancının büyük mendilini ıslatmak için suya koşarken bile, duruma nasıl el koyduğunu düşünüp hayranlık duyuyorum. Tam bir erkek - başkalarına yardımcı olmak istiyor. Ama bir an unutuyorum onu; arabaya dönerken tepeden tırnağa titriyorum. Fumio... O yüzden mi acaba? Hayır, hayır! Mayıs sıcağındandır, üstelik o köhne, o berbat motorla da az mı uğraştı?

Fumio'yu arka koltuğa uzatıp yola koyuluyoruz. «Herhalde güneş çarpmıştır,» diyor Samsan. «Evet, mutlaka öyledir, şu sizin güneş de fırın gibi ısıtıyor ortalığı. Hemen hastaneye götürelim.»

«Nie!»

Fumio, «hastane» kelimesini anladı herhalde; deli gibi karşı koyuyor. Tabii - Fumio'nun hastaneye götürüldüğü haberi bir saat içinde ya-

yılır. Sadece patronu değil, kötü yürekli ev sahibimiz de duyar bunu. Ne yaparız o zaman?»

Kocamın buz kesmiş parmaklarını güven verircesine sıkarak, «Eve götürün bizi, Sam-san,» diyorum.

«Hastaneye gitmeyelim mi?»

«Hayır, eve gidelim. Lütfen, Sam-san.»

«Okey. Eve gidelim,» diyor haro-san. Yayları yıllar önce kırılmış arka koltuğa dönüyor sonra. Fumio'nun rahat olup olmadığına bakıyor. Herhalde bir şey anlamadan.

Ah, Sam-san, anlamanızı istemediğim öyle çok şey var ki Hiroşima'da! Ansızın sizden yüz yıl daha yaşlıymışım gibi geliyor bana. Çocuksunuz siz - duvarlarımızın ötesini, sığınaklarımızın ötesini daha görmediniz. Hiroşima'dan ne kadar çabuk ayrılsanız o kadar iyi olacak... herkes gibi pek az şey bilerek - gerçekten pek az şey...

5

Fukuya mağazası ne kadar güzel! Ne tatlı vakit geçiriyoruz! Fumio'nun rahatsızlığının, Sam-san ın da söylediği gibi, güneş çarpmasından meydana geldiğini öğrendiğimden beri havalarda uçuyorum. Doktor çağırmadım tabii (herkesin diline düşerdik), bizim sokakta oturan tıp öğrencisi Hashimoto-san geldi; bu iyi yürekli delikanlı, bakar bakmaz, Fumio'yu güneş çarptığını anladı. Hepimiz mutluyuz şimdi; gümüş tokalarıma karşılık aldığım parayla Fukuya mağazasına geldik. Yanımda Sam-san var; Ohatsu'ya

kumaş seçeceğim.

Benim alışverişe çıkmam, alışılmamış, hatta görülmemiş bir şey. Çok yoksuluz çünkü. Alışveriş etmeyi onun için bu kadar seviyorum; kiracımız, zaman zaman dudaklarımda ufacık bir gülüşle yakalıyor beni. Neşemi çok mu belli ediyorum acaba? Ne çıkar! Sam-san, büyük bir mağazaya hayatımda kaçkez girdiğimi nereden bilecek - burayı yıkıntılar içinde, taşlar, insan kemikleri içinde görmüş olduğumu?.. Pırıl pırıl raflara bakarken, kolumu sıktığını duyuyorum. Gülümsüyorum ona, yeni dünyalar görmek için ilerliyoruz - ucuz kumaşların satıldığı bölüme.

«Hey...» diye söze başlıyor Sam-san; yine gülüyorum. Alışmadığımız kelimeler kullanıyor; ama artık hepsine alıştım, hepsini seviyorum. «Hey!» diyerek, «Vay canına!» diyerek takılıyorum ona. Hay Allah, ne güzel - işler yolunda! («İşler yolunda» deyimini de İngilizce öğreten arkadaşım ezberletmişti.) Şakayla, «Ne heyi?» diye soruyorum.

«İki alt-kimonoyu ne yapacak Ohatsu? Mayıs ayındayız. Diri diri pişer.»

Kendimi tutamıyorum. Adım adım bizi izleyen küçük topluluğa, yersiz gibi görünen neşemin sebebini söylüyorum gülerek. Onlar da gülüyorlar (yabancıyı utandırmamak için ellerinin arkasından gülüyorlar incelikle), kiracımıza anlatıyorum - Japon kızları, yüzyıllardır, kimonoların altına en aşağı iki alt-kimono daha giymektedir.

«Sizinki gibi yeni ülkelerde moda bir günde değişir,» diyorum. «Bizde ise yüzyıllar sürer bu.

Sözün gelişi, Ohatsu'nun alt-kimonolarından biri, üst-kimonosunun deseni gibi, eflâtun olacak.»

«Yatar bu iş!»

Sam-san söylemiyor bunu, ucuz kumaşlar bölümünün müdür yardımcısı söylüyor. İngilizcesi pek parlak değil - bu deyimi filmlerden öğrenmiş herhalde. Zaten insanın günlük konuşmayı en iyi öğreneceği yerler, sinemalardır.

«Yazık, herkes istiyor eflâtun,» diye anlatıyor. «Bu yıl bütün kadınlar bağırıyor eflâtun, eflâtun! Ucuz eflâtun kumaş kalmıyor.» Sevimli altın dişine vuruyor tükenmez kalemiyle, bir şeyler düşünüyor, sinsi sinsi gülüyor. «Vereyim isterseniz hardal rengi. Çok var.»

«Kimse almadığı için mi?»

Hay Allah, haro-san aklına her geleni neden söylüyor acaba? İçine atıp da mide sancıları çekmek mi istemiyor? Ama satıcıların yüzleri kösele gibidir -yoksa açlıktan ölürlerdi- ucuz kumaşlar bölümünün müdür yardımcısı, altın dişini göstererek gülümsüyor Sam-san'a. Kumaşı alacağımız genç kızın, bu saygıdeğer yabancının nişanlısı olup olmadığını soruyor.

«Keşke olsaydı! Ah, keşke olsaydı,» diyor Sam-san. Gülüyor.

Evet, keşke olsaydı! İncecik bir erik dalına benzeyen kardeşim, bu dipdiri delikanlının eşi olsaydı! (Sam-san'ın sağlıklı cildinin altında kan ırmakları, kan dereleri akıyor.) Hay Allah, kendisini düşüncelerimde olsun bu yabancıyla evlendirdiğimi bilse, kimbilir ne kadar kızardı Ohatsu! Bütün kardeşler gibi söz dinleyen, terbiyeli bir insan; ama bazan kendi kafasının di-

kine gitmesi beni korkutuyor. Çocukluklarında korkunç şeyler görmüş Hiroşimalılar için, çöküntü pek uzakta değil.

Ufak tefek, komik bir adam ileriye çıkıp müdür yardımcısıyla tartışmaya başlıyor. Kocaman yün kasketini kafasına geçirmiş, sırtında köylü elbisesi var - bir saattir nereye gitsek ardımızdan geliyordu. Alacağımız kumaşla bizden daha çok ilgileniyor. Hardal rengi konusunda ateşli bir tartışmaya girişiyor.

Hay Allah, müdür yardımcısı neredeyse teslim bayrağını çekecek! Köylüyü yatıştırmam gerekiyor. Müdür yardımcısı ne de olsa önemli bir insan mağazada, en aşağı on dakikadır bizimle ilgileniyor. Eğilerek, nereden geldiğini soruyorum köylüye; o da eğiliyor, Hiroşima yakınlarında ipek böcekçiliği yaptığını söylüyor. Bir günlüğüne gelmiş şehre, gezmek için. Fukuya mağazası, yürüyen merdiveniyle, yeni Hiroşima'nın görülecek yerlerinden biri olduğu için, bütün gününü burada geçiriyormuş. Upuzun boyuyla, sapsarı saçlarıyla haro-san'ı görmüş, onunla ilgilenmiş. Yabancı bir mektup zarfı sankı, köylü de bir posta pulu - yapışmış, ayrılmıyor.

Aynı konuya dönerek, «Hardal rengi kumaşı almayın,» diyor inatla. «Hardal rengi, ne rengine benber, biliyorsunuz...»

Yanımızdaki erkekler ellerinin, kadınlar da yeni ilkbahar yelzapelerinin arkasından gülüyorlar.

Haro-san, «Niye gülüyorlar, Yuka-san? Bana da söyleyin,» diyor.

«Ayıp bir şey,» diyorum.

Bana İngilizce öğreten arkadaşım, Batılıların, kişiliklerinde utangaçlıkla arsızlığı birleştiren insanlar olduklarını söylemişti; köylünün kaba şakasını onun için çevirmiyorum İngilizceye. Zaten Sam-san'ın aklı, bütün sabırsız Amerikalılarda olduğu gibi, başka şeye takılıyor hemen.

«Yuka-san...»

«**Yine** neyi anlamadınız?» diye gülüyorum. Sam-san da gülüyor. Herkesin niye ardımızdan geldiğini anlamamış, onu söylüyor. «Mıknatıs gibi çektik onları,» diyor.

El ele tutuşmuş üç öğrenci kız var yanımızda, bir de genç bir çift - ışıl ışıl bakışlarından anlaşıldığına göre, yeni evliler. Durmadan yüzünü yelpazeleyen iri yapılı bir kadın, baktığımız kumaşlara dokunuyor parmağıyla. Köylü zaten her an ardımızda.

«Ohatsu'ya sandal alırken sadece öğrenciler vardı,» diyor Sam-san. «Kuşak alırken yeni evliler, şemsiye alırken de ötekiler takıldı. Satıcıyla bizi de sayarsanız, on kişi olduk. Niye rahat bırakmıyorlar insanı, anlamıyorum.»

Yabancı ne tuhaf adam! Boyu bir seksenin üstünde ama beyni serçe beyni kadar. Bu insanları, ellerimi çırparak tavuk kışkışlar gibi dağıtabileceğimi mi sanıyor? Japonya'nın parasız insanları, alışverişlerini gözleriyle yaparlar - genç Amerikalı anlamıyor mu bunu? Talihli insanların arkalarına takılarak alışverişe katılırlar - ne var bunda? Batılılar bazan ne garip oluyorlar! **Beraberlik**'in b'sini bile bilmiyorlar. Hiç bilmiyorlar!

«Hey! Deli mi bu adam?»

Müdür yardımcısı, paketleri ellerime tutuşturmakta - yabancının kaşları şaşkınlıkla kalkıyor. Karışmamasını söylüyorum fısıltıyla; Samsan geniş omuzlarını silkiyor.

«Aman, görgü kurallarınızdan şaşmayın! Ben engel olmayayım.» Başını iki yana sallıyor. «Şimdi nereye gidiyoruz?»

«Eve,» diyorum. Sam-san'a, «Eve» demek ne kadar güzel! Ah, biliyorum, böyle düşünmemem gerek. Ama hayatımda ilk kere neşeli bir arkadaşa sahip olmam, o sersem başımı döndürdü.

Sam-san karşı koyuyor. «Hayır, şimdi de size birşeyler alacağız, Yuka-san.»

«Evet, evet! Alalım.»

İngilizce bilen yeni evliler söylüyor bunu; Sam-san'ın kaşları yine kalkıyor. Onlara bakıyor bir süre. Sonra, ağır ağır, bir gülümseme yayılıyor yüzüne.

«Galiba... galiba anlıyorum!»

«Neyi anlıyorsunuz?» diye soruyorum.

Belki yanılmışım - aklına gelen her şeyi söylemiyor genç Amerikalı. Mavi gözlerini çevremizdeki insanlarda gezdiriyor, ağır ağır başını sallıyor sonra. Japon «beraberlik»inin farkına vardı mı yoksa?

Bir akşam önceki konuşmamızı hatırlıyorum; Seattle'da tek başına olmamasına rağmen, zaman zaman büyük bir yalnızlık duygusuna kapıldığını söylemişti. Bu beraberliğimiz, babasıyla hastaları arasındaki ilişkiyi mi hatırlattı ona? Para veremeyen, «vizite ücreti»ni sevgiyle, dostlukla ödeyen hastaları... Sam-san böyle bir iliş-

kı mi arıyor? Farkında olmadan, babasının izinde mi yürümek istiyor?

Düşüncelerimden sıyrılıyorum. Kolumu tutuyor Sam-san.

«Bakın, size de bir çift saç iğnesi alalım. Hani şu örgü şişine benzeyenlerden...»

«Buyen mi?» Sam-san'ı bırakıp kendi durumumu düşünmeye başlıyorum artık. Biliyorum, evli bir kadının armağan kabul etmesi pek doğru değil, ama - Hay Allah, Miajima'da yeni buyen'ler takmayı da ne kadar istiyorum! Kabalık edip, «Çok iyi olur!» diyorum. «Çünkü benim saç tokalarımı rehinciye...»

Ansızın susuyorum. Birdenbire! Sam-san, işin içinde bir iş olduğunu anladı; bakışından belli - kardeşimin bahar elbisesine parayı nereden bulduğumu biliyor artık.

«Başka bir gün alırız,» diye bağırıyorum telâşla. «Gidelim - geç oldu.»

Haro-san kımıldamıyor bile. Gözlerini benden ayırmıyor, tuhaf tuhaf bakıyor, utançtan yerin dibine geçiyorum. Sonunda, yürüyen merdivenlere gidiyorum; ötekiler de arkamdan geliyor - aklım o kadar karışmış ki, aşağı inen merdivenlere bineceğime, yukarı çıkan merdivenlere biniyorum. Yükselirken, acıların en tatlısını duyuyorum göğsümde. Ah, umutsuz bir şey bu, ama haro-san'dan hoşlanıyorum; onun da benden hoşlandığını düşündükçe, içim içime sığmıyor. Yürüyen merdivenler bir kuş sanki, beni kanatlarına almış, yeni, mutlu bir ülkeye uçuruyor.

Yukarı gelince atlıyorum. Ötekiler de atlı-

yorlar, genç yabancıyı seyrederken sıcak sıcak gülümsüyorlar. Haro-san aşağı iniyor; köylü, oyuna alınmamış küskün bir çocuk gibi, parmağı ağzında, alt katta kalmış. Hayatında hiç yürüyen merdiven görmemiş ki! Çıkmak istiyor, ama cesareti yok.

Hay Allah! Kiracımız, o Batılı coşkunluğuyla, koluna yapışıyor köylünün, merdivene nasıl binileceğini, ağır ağır tırmanan o tırtılın üstünde nasıl durulacağını anlatıyor işaretle. Ufak tefek adamcağız içtenlikle gülümsüyor. Biri Fuji dağı kadar yüksek, öteki kendi kozaları kadar ufacık, tostoparlak, yukarı çıkıyorlar. Çıkar çıkmaz da, Sam-san'ın kolunu tutuyor köylü, onu aşağı inen merdivenlere sürüklüyor. İniyorlar! Yine çıkıyorlar! Bir daha iniyorlar! Ötekiler, kâğıt yelpazelerinin ardından tatlı tatlı gülüyorlar. Sonra eğilerek selâmlıyorlar beni, ayrılıyorlar.

Haro-san'la köylü yine çıkıyor işte! Amerikalı, yanıma geliyor; köylü birkaç kere selâm veriyor eğilerek, sonra sevgili merdivenlere koşuyor. İşin püf noktasını öğrendi - artık mağaza kapanıncaya kadar inip çıkacak, inip çıkacak.

Gülerek, «Tatlı bir adam!» diyor Sam-san. «Ama başına ne olmuş öyle? Dikkat ettiniz mi, Yuka-san - kasketinin altına yani?..»

Son moda eşyaların satıldığı bölüme doğru gidiyoruz; o kalabalıkta hiçbir şey duymamış gibi yapıyorum. Neşemiz bozulmamalı!

Haro-san direniyor. «O yün kasketi iyice geçirmişti başına. Niye, biliyor musunuz? Kulakları yoktu da ondan! Evet. o tatlı adamcağızın

kulakları yoktu. Niye acaba? Boynunda da izler var - ya yanmış ya da bir hayvan parçalamış. Herhalde bir hayvan parçalamıştır; öyle değil mi, Yuka-san?»

Belli belirsiz başımı sallıyorum. Gerçeği anlayamadı madem - bırakalım öyle sansın. Hiroşima'da pençesinin izini bırakan, köylünün kulaklarını koparan, benim kolumu kemiğine kadar parçalayan o hayvanın hangi hayvan olduğunu varsın öğrenmesin. Artık tanıyorum Sam-san'ı; duygulu bir insan... çok duygulu. On dört yıl önce şehrimizde olanların acısını o niye çeksin?

«Ah, geldik işte!» diye bağırıyorum. Belki de gerektiğinden çok bir rahatlık gösterisinde bulunuyorum. «**Buyen**'ler! Örgü şişleri!»

Sam-san, tezgâhın üstüne dizili plâstik **buyen**'leri inceliyor. Renk renk - boy boy - düzinelerle. Bazılarını çok beğeniyorum, ama hiçbir şey söylemiyorum. Bir an sonra, kumru-grisi topuzları olan **buyen**'leri alıyor. Sam-san, saçıma takıyor. İyi ki onları seçti! Aynı şeyleri beğenmemiz ne güzel!

«Dinine yandığım!»

«Ne oldu?»

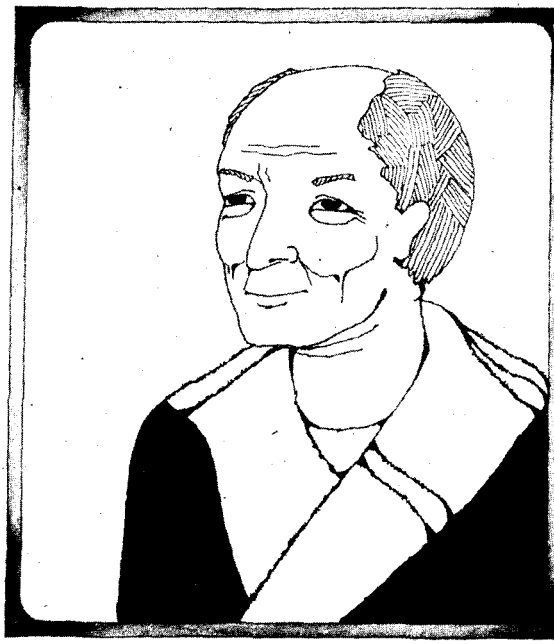
«Vay canına - amma da güzelsiniz, Yuka-san!»

Kızardığımın farkındayım. Sam-san'ın parayı vermesini beklemeden, oradan uzaklaşıyorum. Dondurma ve içki satılan bölümde buluyorum kendimi - gülen, çığlıklar atan çiftler var dondurma yiyorlar, muz suyu içiyorlar.

Sam-san, yanıma gelerek, «Ne içiyoruz ba-

kalım?» diye soruyor.

Tabureye tırmanırken, Amerikan filmlerindeki oyunculara benzetiyorum kendimi. İçecek bir şey söylüyoruz. Her şey ne kadar güzel! Biraz sonra, buz yeşili içkilerimiz, bardaklarımızdaki kamışlardan ağır ağır tırmanmaya başlıyor ağızlarımıza. Gözlerim, Sam-san'ın gözlerini buluyor. Gülümsüyoruz - evet, artık arkadaşız.

6

Düşüncesizlik işte! Biraz aklımı kullansaydım, engel olabilirdim buna. Kiracımızı dışarıda tutabilseydim, ihtiyar ressam dostumuz Maeda-san'la karşılaşmasını önlerdim. Ama bugünlerde baş döndürücü bir yaşayışım var. Haro-san'ın rahat etmesini sağlamak için, şafakta fusuma'yı açtıktan, geceleyin futon'uma girinceye kadar hep ayaktayım. Zamanı bu yüzden iyi ayarlayamadım.

Ah, kendimden öyle utanıyorum ki bazan! Aceleci olmamak ve düşünceli davranmak, Ja-

pon kadınlarının belli başlı erdemleridir; ama ben, ne saygıdeğer annem gibi zekiyim, ne de Matsui Teyze kadar akıllıyım. Yaradılışım mı böyle? Çene çalmayı, şarkı söylemeyi, **samisen** çalmayı gerektiğinden çok mu seviyorum? Hay Allah! Bu düşüncesizlik, ileride kiracısız kalmamıza yol açabilir.

Kapıyı açıp da Maeda-san'la üç komşumuzu banyo iskemlemize oturmuş konuşuyor görünce, bugün günlerden Çarşamba, yani yıkanma günü olduğunu hatırladım. Bambu kapımız, gün boyu vuran güneş ışığının sıcaklığını taşıyor hâlâ; dokunuyorum, bana buz gibi geliyor. Yapılacak bir şey yok, eğilerek selâm vermeli, gülümseyerek ilerlemeli, insanları tanıştırırken söylenen alışılmış ince sözleri tekrarlamalı. Benimle içeri gelmesi için göz kırpıyorum kiracımıza, ama çabalarım ürün vermiyor (Batılıların kullandığı şiirsel deyimlerden biri), Maeda-san yabancıya gülümsüyor - o eşsiz gülümseyişiyle.

«Arkadaşımın değerli konuğuyla tanıştığıma çok sevindim!»

Kısık sesle, fısıltıyla konuşabiliyor Maeda-san; ama insan onun yüzüne bakınca, yıpranmış ses tellerini farketmiyor bile. O ince, sevimli kişide insanı sarıveren şey ne acaba? Eski dostum Maeda-san, kendine bir bahçe gibi, ufacık, pırıl pırıl bir bahçe gibi bakıyor. Her gün yeni bir çukur kazıyor içinde, temizliyor, suluyor onu, tohum ekiyor. Yumuşak, inandırıcı bir biçimde, benim de aynı şeyi yapmamı istemişti. Yoksa Maeda-san'a göre, yaban otları bürürmüş insanın içini, zehirli yılanlar ürermiş, her şey, her şey

boğulurmuş.

Yeşil sıradaki tozları silerek kiracımızı çağırıyor, oturmasını istiyor; o anda, Maeda-san'ın kişiliğinin delikanlıyı büyülediğini anlıyorum. Elbette büyüler! Sam-san, boğuk sesine, parçalanmış derisine rağmen, Maeda-san'ın **kim** olduğunu gerçekten görebilecek bir insan. Haro-san, heyecanla oturuyor; onu incelikle selâmladıktan sonra, Maeda-san da sıraya ilişiyor; üç kadın, uygun bir uzaklıkta, çimenlere diz çöküyorlar. Korkumu, ışıl ışıl bir gülümsemeyle gizleyerek eve yöneliyorum.

«Bağışlayın beni,» diyorum. «Konuğumun yemeğini hazırlamam gerekiyor.»

Ama mutfağa gitmiyorum. (Bunu aklımdan bile geçirmiyordum zaten.) Akıllı bir kadın hiçbir zaman yıkılmamalı. Matsui Teyze öyle öğretmişti bana. **Shojii**'nin arkasında durup kulak kabartıyorum - Maeda-san'ın konuşması çok içten, yani çok tedirgin edici olursa koşup kiracımı kaçırayım diye. Başlangıçta her şey yolunda gibi. Maeda-san, görgü kurallarına uyarak güzel sözler söylüyor.

«Pazar günü Miajima'ya gidiyormuşsunuz, çok sevindim. Ben de gidiyorum, başka dostlarla. Sizinle orada karşılaşmaktan mutluluk duyacağım, Bay Willoughby.»

(Saka kızım, **n'olursun** sus! Maeda-san'ın sesi öyle kısık ki, ne dediğini zaten güç duyuyorum. Sen şakıyıp durursan kulaklarımı zorlamam gerekecek, şekerim. Kulak zarlarım yıpransın istemezsin, değil mi?)

«Harika olur, efendim!»

Canlı, coşkun bir sesi vardı kiracımın (Maeda-san'ın boğuk fısıltısına hiç benzemiyor); dostumdan ayıramıyor gözlerini. İhtiyar ressam, gri kimonosunun yakasına her zamanki çiçeğini takmış; yüzünde tatlı bir gülümseme - biçimli çenesi, düzgün burnu gibi artık kendisinin bir parçası olan o gülümseme.

«**Ofuro** sever misiniz?» diye soruyor Maeda-san, tehlikesiz bir konu seçtiği için rahatlıyorum. Kiracım, Japon banyosu yapma mutluluğunu elde edemediğini söylüyor; ihtiyar dostum, bir **ofuro** törenine katılmak isteyip istemediğini araştırıyor onun.

«Tabii! Sizin olağanüstü ülkenizin her şeyini öğrenmek isterim,» diye bağırıyor haro-san; bize yabancı gelen davranışlarında çekici yanlar var. Bir insan için yargı vermeden uzun uzun düşünen Maeda-san, ondan hoşlanıyor. Batıda dedikleri gibi, hurra!

Maeda-san, «Japonlar sıcak suya bayılır,» diye bir açıklama yapıyor. «Siz Amerikalılar kokteyle bayılırsınız, İngilizler çaya bayılır, biz Japonlar...»

Sam-san, cümleyi tamamlıyor:

«Dünyanın en banyo-sever insanlarısınız. En temiz insanları!»

«Doğru,» diyor Maeda-san, gereksiz yere alçakgönüllülük göstermiyor. «**Ofuro** konusunda bilinecek ilk şey, suyun yıkanmak için kullanılmadığıdır, dostum.»

«Yıkanmak için değil mi?»

«Değil. Yani insanın dışının yıkanması içindir sadece. Isınır, dinlenirsiniz, bedeniniz rahata

kavuşur. Bakın, dostum, **ofuro** töreni nasıl yapılır, anlatayım. Önce ailenin başkanı sıcak suya girer, sıcak sudan çıkar. Sonra oğul girer, çıkar. Mama-san girer, çıka...»

Sam-san, şaşkınlıkla, «Yani anne, oğuldan sonra mı yıkanır?» diye soruyor, **shojii**'nin arkasında kızardığımı anlıyorum. Dostum, tam Amerikalılara yakışan bu yersiz soru için ne düşünecek kimbilir? Genç kiracımı öylesine seviyorum ki, fırlayıp hoş olmayan düşüncelerden korumak istiyorum onu.

«Elbette!» diye cevap veriyor Maeda-san, sonra devam ediyor: «Arkasından kızlar sıcak suya girer, çıkar. Hizmetçi varsa hizmetçi de girer, çıkar. Evde köpek besleniyorsa, en son da köpek yıkanır.»

«Neyse, hiç olmazsa bu da bir şey!»

«Lütfen?»

«Yok bir şey,» diyor Sam-san.

Ah, ne sevimli adam haro-san! Bir tutam sarı saç, kulağının arkasında oynayıp duruyor; parmaklarımla okşamak istiyorum saçını. Böyle yakışıksız düşünceleri daha doğarken bastırmalıyım.

Maeda-san, incecik elini kaldırıyor - bakıyorum, boya içinde eli; herhalde bütün ressamların elleri öyledir.

«Bir şey daha var!» diye bağırıyor. «Suya girmeden önce, dostum, unutmayın, eğilerek selâm verin, '**Ho furoni**' - yıkanıyorum, deyin. Çıkınca da, yine eğilip, '**Ho furo mashita**' - yıkandım, demelisiniz. Anladınız mı?»

Coşkun Amerikalı, uzun bacaklarının üstün-

de sıçrayarak, «Ho furoni!» diye bağırıyor. Mutlu galiba, sevdiği kimseler arasında gibi. «Sahi, ben ne zaman gireceğim suya? Köpekten sonra mı?»

Maeda-san, sevimli sevimli gülümsüyor.

«Saygıdeğer konuğumuz olduğunuz için herkesten önce gireceksiniz tabii. Burada suyun ısınmasını bekliyoruz. Bu üç bayan da, bizim gibi, akşam banyosu yapacaklar.» Maeda-san, yağlı mompo'larıyla çimenlere diz çökmüş, komşularımızı gösteriyor. (Ah, o eski püskü iş tulumları görülecek şey!)

«Anlıyorsunuz ya,» diye devam ediyor, «yoksulluk yüzünden kendi özel banyoları yok; Yuka-san'la ben haftada iki kere kendi evlerimize çağırıyoruz onları. Savaş öncesine göre her şey bambaşka şimdi. Genel banyolara gidemediğimiz için...»

«Gidemediğiniz için mi?»

Ah, biliyordum! O an geldi.

Shojii'nin arkasından fırlayarak, «Çay hazır!» diye bağırıyorum neşeyle. «Lütfen gelin, Sam-san.»

Bilmeliydim! Sam-san'ın o kadar beğendiğim direnmesi, inatçılığa dönüyor birdenbire. Ne bana, ne çaya aldırıyor.

«Neden gidemiyorsunuz?» diye soruyor.

İhtiyar dostum, usulca, «Yaralarımız yüzünden,» diye karşılık veriyor. «Keloid yaralarımız yüzünden. Bir atom bombası kurbanıyla konuşuyorsunuz, dostum.»

Hay Allah! Amerikan filmlerinde denildiği gibi, Maeda-san, işleri yatırdı. Bilerek yapmadı

bunu. Düşüncelidir, durup dururken bir konuğu incitecek sözler söylemez.

«Bizler -Yuka-san'la biz- atom bombasından kurtulan yüz bin kişiden beşiyiz,» diye devam ediyor Maeda-san. «Çoğumuz yandık, içlerimizde açılan yaraları bir yana bırakın. Onun için, sağlam Hiroşimalılar bizlerden kaçmak isterler. Çoğu savaştan sonra gelmiştir buraya. Genel banyolarda keloid yaralarımızı görünce, 'Öff!' derler - çıplak bedenlerimizdeki o iğrenç yara izlerini.»

Sevgili dostum Maeda-san'a öfke duyuyorum yine. Genç kiracım duygulu bir insan! Gerçi upuzun, sırık gibi boyu var; ama insan yüreğini A'dan Z'ye bilen Maeda-san, onun aslında ne ince bir iç yapıya sahip olduğunu anlamalıydı. Niye böyle davranıyor öyleyse? Durumu kurtarmaya çalışmalıyım.

Çaresizlik içinde, «Çayı buraya mı getireyim?» diye bağırıyorum.

Karşılık vermiyorlar, içeri koşup tepsiyle dönüyorum. Yeşil çay, pırıl pırıl kırmızı kâseler içinde ne güzel duruyor; **ofuro** konuklarım, incelikle eğiliyorlar çayı alırken, ama hâlâ tedirgin görünüyorlar. Maeda-san'ın gözlerini arıyorum, uyaracağım onu. Bakışlarımız karşılaşıyor, parmağımı dudaklarıma götürüyorum, başını iki yana sallıyor, şaşırıyorum. O anda anlıyorum işte: Maeda-san'ın tuttuğu yol, benimkine benzemiyor. Besbelli, duruma el koymak istiyor. Ansızın bütün öfkem geçiyor. Hatta bir çeşit rahatlık bile duyuyorum.

İhtiyar ressam, «İşte Harada-san, o da atom

bombası kurbanı,» diye devam ediyor; arkasında çimenlere diz çökmüş üç dostumuzdan birine bakıyor. «Güzel olmayan yüzü için tedirginlik duymamamızı istiyor, öyle söyledi. Yüzü dümdüz - iyi ki, istasyonun duvarları yıkıldı üstüne. İyi ki, diyorum, çünkü beton duvar, onu radyasyondan korudu. Ah, dostum. Harada-san korkunç günler geçirdi! Güzel bir okulu vardı, çiçek yerleştirme okulu - kaybetti. Güzel oğulları vardı - kaybetti. Kocasını kaybetti, sağlığını kaybetti, o ünlü altı Ağustos günü güzelliğini kaybetti. Birçok atom bombası yaralısı gibi, Belediyede işçi olarak çalışıyor. Kazma sallıyor.»

Sam-san'ın yüzü, çillerinin altında bembeyaz kesiliyor. Harada-san'a ilişiyor gözleri. Sonra nereye bakacağını bilemiyor.

Maeda-san, «Sabahleyin gün doğmadan kalkıp şişmiş bacaklarıyla millerce yolu tepiyor şimdi,» diye devam ediyor; her şeyi anlatacak Samsan'a. «Harada-san, gün boyunca çalışıyor, deniz kıyısına gidip midye topluyor sonra, ya da dağlara çıkıp yiyebileceği otlardan arıyor. Pirinç alacak kadar para kazanamıyor çünkü. **Arubeit**'ı da var. Bütün gece oturup ek iş yapıyor. Lokantalar için balık temizliyor. Tatsız, yıpratıcı, insanın yalnızlığını arttıran bir şeydir bu - karanlıkta balık temizlemek. Ah, dostum, Harada-san yüreğinin derinliklerinden gülmeyeli çok oldu.»

Maeda-san susuyor, haro-san'a bakıyorum hemen. Hay Allah! İşte orada - o bakış, bizim gerçeğimizi, bizim sokağın gerçeğini öğrenince gözlerine yerleşeceğini önceden bildiğim o korku, o şaşkınlık, o yıkılmışlık. Harada-san'a dönüyo-

rum sonra, ansızın yabancıya aldırmaz oluyorum. Ah, ne garip! Oysa, sokağımıza geldiğinden beri her şeyi ondan saklamak için ne büyük çabalar göstermiştim.

Taze çimenlerin üstünden Harada-san'a ilerliyorum usulca. Elimde cilâlı tepsi, önünde eğiliyorum.

«Çay?» diyorum. «**Dozo?**»

Harada-san, uzattığım yuvarlak, kırmızı kâseyi alıyor, ellerimiz hafifçe birbirine değerken aramızda bir dostluk kıvılcımı parlıyor. Ah, Harada-san'ı kollarıma alabilseydim, sımsıkı sarılabilseydim ona, Tokyo istasyonunda gördüğüm o Batılı kadınlar gibi, o iki kadın gibi kucaklaşabilseydik. Ama Japon acısı bu, içinde kalmalı insanın. Yine de gözlerimiz anlaşıyor; sıcak çayın buğusu yükseliyor, Harada-san'ın çirkinliğini örten bir peçe gibi.

İnanılmaz bir şey oluyor o anda. Acaba hayal mi görüyorum? Buğunun arkasında Harada-san'ın yüzü. Ama atom bombasından önceki genç, güzel, sevimli, sevilir yüzü. Derin bir soluk alıyor Harada-san. Usulca öne eğiliyor. Gözbebeklerimde kendini görüyor - gerçek Harada-san'ı. Gülümsüyor. Diri. Taze.

«**Arigato,**» diyor çayı alırken. «Teşekkür ederim.»

Harada-san'ın omuzları üstünden Sam-san'ın yüzünü görebiliyorum. Gözleri ne kadar acılı! Gerçeği biliyor şimdi. Yoksulluğumuzdan kaçacak mı, kimseyi göndermeyecek mi bize? Bırakmak istiyorsa bizi - bıraksın. Bıraksın! Bunlar benim insanlarım çünkü. Bütün dikkatimi, bütün

sevgimi Harada-san'a verdim. Gözlerime yansımış güzel yüzünü görüyor, gülümsüyor. Ufacık, kırmızı çay kâsesinden yükselen buğunun ardından dostuma bakıyorum, gülümsüyorum.

7

Sam-san Japon olsaydı, eskisi gibi davranmaya devam ederdi. Ama değil işte! Hiroşima'nın dış kabuğuna bir göz atıvermesi bile son derece tedirgin etti onu; bu tedirginliği nasıl saklayacağını bilemiyor. Konuklarım gittikten sonra bahçede bir aşağı bir yukarı dolaşıyor. Dudakları gerilmiş. Haro-san kendinde değil!

Eve çekiliyorum; besbelli, kiracımız yalnız kalmak istiyor. Mutfakta çömleğe pirinç koyup ıslatıyorum. Sevgili mutfak! Nasıl seviyorum onu! Ufacık, çıplak; modern konforların hepsin-

den yoksun; her Japon kadını gibi, ben de çok rahatım mutfağımda. Orada yalnızken, başka zamanlarda bastırmak zorunda kaldığım üzüntülerimi doludizgin koşturabiliyorum. Yosun çorbasını hazırlarken Fumio'ya kayıyor düşüncelerim; korkular, akbabalar gibi çullanıyor üstüme.

Pong. Pong. Vuruşları sayıyorum, saat sekiz olmuş. Fumio'nun garajdan eve gelmesi her akşam daha uzun sürüyor; geldiğinde de daha yorgun görünüyor her akşam. (Benim evlendiğim Fumio, o yolu koşarak on dakikada alırdı, hem de ayaklarına büyük gelen o postallarla!) Öylesine merak ediyorum ki onu, ocak başını gittiğimde titreyen parmaklarım kibriti düşürüyor, **yukata**'mı yakıyorum.

Ev kahkahalarla sarsılıyor ansızın. **Shoji**'nin aralığından bakıyorum hemen; Sam-san'la çocuklar yere oturmuşlar. Sam-san mendilini çıkarıp sivri kulaklı bir tavşan yapmış. Nasıl da eğleniyorlar! Genç Amerikalı ne tatlı, ne sevimli - aileden biri gibi! Üç gün öncesine kadar bütün bütüne yabancıydı. Burada kalmak, yerde yatmak, birtakım rahatsızlıklara katlanmak istedi - kendi istedi bunu, küçük evimizin havası onu mutlu kılıyor. İçim birazcık rahatladı şimdi, ocak başına dönüyorum.

Hah! Kocamın ayak seslerini duyuyorum bahçeden, bambu kapımız açılıyor, kapanıyor. Pirinci tahta çanağa, yosun çorbasını da çiçekli porselen kâselere koyma vakti. Yan odadan sesleri geliyor, birbirlerini selâmlıyorlar Michiko'nun sesi: «**Konichiwa, Papa-san.**» Karar veriyorum: bu gece son derece neşeli geçmeli; Sam-

san, duyduğu o kederli şeyleri unutmalı. Hay Allah! Ohatsu'nun **arubeit**'ı da olmasaydı! Onun güzel yüzü Sam-san'a mutluluk veriyor - Tosho Hamada'yı hatırlatıyor belki.

Shojii'yi açıp da onları alçak yemek masasının çevresine çökmüş görünce, «Ooh! Bu ne rahatlık!» diye bağırıyorum. Masanın altında mangal yanıyor. Tüylü masa örtüsünü dizlerine çekmiş hepsi. Gerçi aylardan Mayıs, ama kocam son zamanlarda hep üşüyor. Mangalı bu yüzden yakıyoruz geceleri. Michiko pek ciddi - haro-san'a nasıl çubuk kullanılacağını öğretiyor.

Kar tanem, «**Dozo**,» diyor sabırla. «Böyle tutacaksınız, Sammy.»

Şaşkınlıkla, «Michiko!» diye bağırıyorum.

Kiracım, kendine özgü o gülümsemeyle, «Sammy demesini ben istedim,» diye atılıyor. Kolunu Michiko'nun omuzuna atıp kendine çekiyor onu. «Michiko'yu azarlamayın, Yuka-san. **Benim** kızım o.»

Tahta çanağı masanın ortasına koyuyorum; kapağını kaldırır kaldırmaz nefis bir buğu yükseliyor. Sam-san, fildişi çubukları kullanmayı hiç beceremiyor.

«Ne diye o kaba-saba çatalları, bıçakları kullanmalı? Artık her şeyi bunlarla yiyeceğim!» diye bağırıyor. Fumio belli belirsiz gülümsüyor. Ah, sevgili kocam, o soluk dudaklarının kıvrıldığını görmek ne güzel şey! Bugünlerde hiç gülmüyorsun. Utangaç utangaç gülümsüyorum ben de, gözlerimi önüme eğiyorum - kirpiklerim yanaklarıma değinceye kadar. Duygularımı herkesin önünde belirtmem Fumio'yu utandırırdı. Kocam-

la aramda sıcacık bir duygu bağı kuruluyor hemen.

Sam-san'ın yanına eğilip bir çorba kâsesi koyuyorum önüne. Kapağı kaldırıyorum. Pembe bir kurbağayı yiyen sarı bir ördek var kapakta.

«Bakalım yosun çorbamızı beğenecek misiniz, Sam-san?» diyorum. Sonra, daha çok beğensin diye, ekliyorum: «Ohatsu'nun bahçede yetiştirdiği otlardan da koydum içine.»

«Ohatsu'nun yetiştirdiği mi?»

Kiracımız, Ohatsu gibi incecik bir yaratığın bahçede bitki yetiştirebilmesine şaşıyor galiba. Çorbayı tatmadan bile, «Ha-ri-ka!» diye bağırıyor. Çevresine sıcak sıcak bakıyor sonra. «Ne güzel burada olmak,» diyor. Yine eski Sam-san oluverdi.

Ben de bakıyorum çevreme. Yabancının gözleriyle. Odamızı bir daha seviyorum. Öylesine yalın, öylesine uyumlu ki! Duvarda Maeda-san'ın yaptığı resim: çiçek yağmuru. Resmin altında o eski Japon sözü: «Kafamda çiçekler açmaya görsün, kokuları bütün dünyayı kaplar.» Onun da altında yalın bir biçimde yerleştirilmiş çiçekler. Bakana bir çeşit alçakgönüllülük duygusu kazandırıyor - çiçeklerin gerçek görevi de bu, bana balırsa. (Beyaz bir vazoda üç beyaz lâle - insandan hiçbir karşılık beklemeyen, yorgun yüreklere huzur dileyen lâleler.) Kapı aralığından eski taş fenere takılıyor gözüm. Kiraz ağacımızı aydınlatıyor - tomurcukları kundaklar içinde uyuyan kiraz ağacımızı.

Haro-san, duygulu bir sesle, «Yuva dedikleri bu olsa gerek!» diye bağırıyor. «Biliyor musunuz,

Yuka-san, ancak sizin gibi bir insan becerebilir bunu; evi yuva yapar, erkeği koca yapar, çocukları - şunlara bakın!»

Utanıyorum. Benim gibi bir kadına, evli, ihtiyar, otuzunu aşmış bir kadına neler söylüyor Sam-san! Nereye bakacağımı bilemiyorum, kızaran yüzümü Michiko'nun saçlarına gömüyorum. Kollarını boynuma doluyor Michiko. Yaşamak ne güzel! Sevgiden çatlayacak gibiyim - kızgın güneşte portakal gibi. Mutluluğumu belli etmemek için, mutfağa koşuyorum, çiğ balık getireceğim, pembe, beyaz çiğ balık - yanında salatalık turşusu. Haro-san için aldım balığı. **Sake** de veriyorum. Sonra oturup seyre koyuluyorum onları, konuşmalarını dinliyorum.

Sevgililerim benim! Beş çift ayak masanın altında sıcacık şimdi; sıcaklık, bacaklarımıza yürümekte. Masanın üstünde beş çift dirsek. Mutlu yüzler. Durmadan işleyen çubuklar! Boşalan **sake** kadehleri! Boğazlarımızdan kayıyor pirinç şarabı, midelerimizi, karınlarımızı da ısıtıyor. Mangalın sıcaklığı, içkinin, yemeğin sıcaklığı içimizi iyilikle dolduruyor sanki.

Ah. yersiz bir mutluluk bu! Ailemi, evimi ne kadar sevdiğimi düşünüyorum da, utanıyorum. Yıllardır kendi yuvamı kurmayı, onu yumuşacık tüylerle döşemeyi, yavrularıma yemler getirmeyi düşünmüşüm hep. Hay Allah! Çok mu bencil davranmışım, her şeyi kendime bağlayarak mı düşünmüşüm acaba? Bu şehirde yapılacak o kadar çok şey var ki, yardıma ihtiyacı olan o kadar insan var ki! Maeda-san, onlara da vakit ayırmamı isterdi hep, sevgimi onlara da

paylaştırayım isterdi. Ama çok şey değil miydi Maeda-san'ın istediği?

Eğilerek selâmlıyorum konuğumuzu, Fumio da incelikle selâmlıyor. Bekliyoruz.

Haro-san, «Tanıdığım en güzel çifte kaldırıyorum kadehimi,» diye bağırıyor. «İkinize de uzun, mutlu bir hayat dilerim! Çocuklarımıza da mutluluk dilerim! Japonya bu işte! Saygıdeğer torunlarınıza da mutluluk dilerim!». Gülüyor Sam-san.

Birazcık düşüncesiz belki - ama tatlı bir insan! Kadehi boşaltıp uzatıyor bana, yeniden doldurmam için.

«Şimdi de,» diyor, «hadi, mutluluğa kadeh kaldıralım!»

kaldırıyorum. Eğilerek önce konuğumuzu, sonra çocuklara da birkaç damla **sake** veriyorum. İçine kırmızı bir böğürtlen çizilmiş ince kadehimi kaldırıyorum. Eğilerek önce konugumuzu, sonra kocamı, sonra oğlumu, sonra da kızımı selâmlıyorum. Sonra da kocama dönüyorum yine... hay Allah! Ilık **sake** elime dökülüyor. Fumio'ya gülümserken gözlerimiz karşılaştı, o gencecik, o kara gözlerinde umutsuzluk gördüm! Acı gördüm! Uzun kirpiklerinde iki damla yaş beliriyor, bir süre kalıyorlar orada, sonra yanaklarından süzülüyorlar.

Buz gibi bir el avuçluyor yüreğimi. Ağlamamam gerek, kendimi tutmam gerek. Biliyorum, güneş çarpması değildi Fumio'nunki. Kendimden korkuyorum, ayağa kalkıp **fusuma**'ya doğru gerilerken, «Birazcık bağışlayın beni,» diye mırıldanıyorum. Haro-san bana bakmıyor şimdi, Fu-

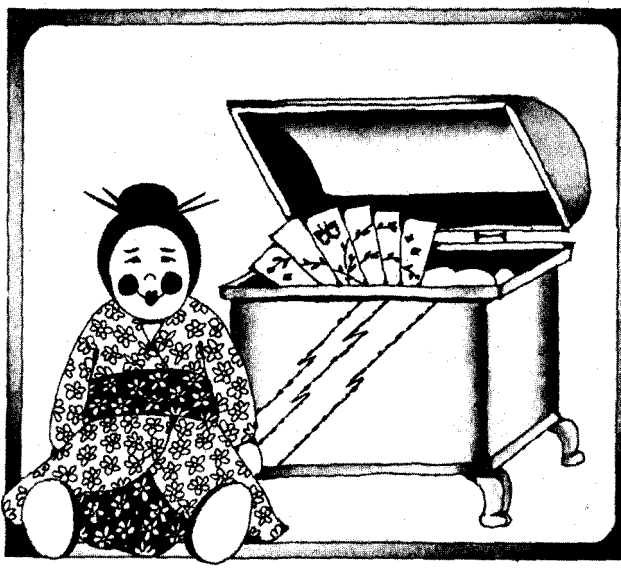
mio'ya bakıyor.

«Sake elimi yaktı,» diyorum. «Beceriksiz el!» Sonra, ceza olsun diye, elime vuruyorum. Oldu işte! Sam-san gülümsedi, çocuklar gülüyor. Kendi ellerine vurmaya başlıyorlar. Odadan kaçıyorum.

Tam zamanında kaçmışım! Gözlerim yanıyor, gövdem tepeden tırnağa ağrılar içinde. Fusuma'yı kapatıp duvardaki plâstik torbaya (bana İngilizce öğreten arkadaşımın Tokyo'dan gönderdiği torbaya) sokuyorum başımı, kendimi bırakıyorum. Sessizce ağlıyorum, dudaklarımı öyle ısırıyorum ki, kan tadı geliyor ağzıma. Hıçkırıklarla titriyorum ama ses çıkarmamalıyım. Çıt çıkmamalı. Fumio! Ah Fumio!

İniltimi duyuyorum - sessiz bir inilti bu. Farkına varmadan ayağımın birini kaldırmış, yere vuruyorum. İki büklüm olmuşum. Ağlıyorum. Yaşlar akıyor gözümden, plâstik torbada bir göl gibi birikiyor.

Yarım dakika geçti galiba. Bir yandan da odaya dönmem gerektiğini düşünüyorum. Kiracımzı merak edecek beni. Durmadan yere vuruyorum ayağımla. Ayağım acıyor artık. Hadi! Başımı o güzelim torbadan çıkarıp son hıçkırığımı bastırıyorum. Banyodan hâlâ ıslak uzun saçlarımı düzeltip yüzüme çekidüzen veriyorum. Gülümsemeye çalışıyorum. Dudaklarımın uçları kalkmalı biraz. Hadi, hadi! Yemyeşil erikler koydum bir tabağa. Aldım işte. Başıma kadar kaldırıp, ötekilerin yanına dönüyorum.

8

«Böcekler! Ah, şu böcekler olmasaydı dünyada!»

Ohatsu çiçek yatağına eğilip küçük bir böcek alıyor eline; sonra önündeki beyaz çiçeğe bakıyor.

Öfkeyle, «Şu pis böcekleri bir gebertebilseydim!» diyor. Sesi duygu yüklü, hay Allah! Ohatsu, her söylediğine, her yaptığına bu kadar duygu yüklemeseydi keşke. Çiçekleri çok seviyor. Üzerlerine titriyor. Baş parmağıyla işaret parmağı arasında tutuyor böceği; böcek debeleniyor

ve ansızın sevgisini kazanıyor Ohatsu'nun.

«Böyle... şey olunca canı çok mu yanar? Ne dersin, abla, çok mu acır canı?»

«Ezilince,» diyemiyor, göz ucuyla anlamlı anlamlı bakıyor bana. Yan yana diz çökmüş, yaban otlarını ayıklıyoruz. Yeşil Mayıs gecesi, öylesine güzel ki, sessizliği bozmak istemiyor Ohatsu, fısıltıyla konuşuyor. Bütün canlılara sevgi duyuyor, üstelik bulaşıcı bir sevgi bu. O korkunç günde ortadan kaybolan bir dünyanın, Hiroşima'daki hayvanlar dünyasının tavuk, kedi, köpek sesleri geliyor kulağıma. Evet, her şey acı duyabilir - böcek bile! Hayvanı bırakmasını işaret ediyorum. Böcek salına salına çekip giderken, Ohatsu'yla birbirimize bakıp gülümsüyoruz.

İnsanın kardeşiyle bahçede olması güzel şey. Tepemizdeki ağaç kovuğunda çekirgelerin kanatlarını birbirine sürtüşünü dinlemek güzel şey. Yaban otlarının o keskin kokusunu duymak bile güzel. Ohatsu'yla yalnız olmak güzel şey!

«Abla.»

«Evet?»

«Sana bir şey soracağım.»

«Ne hakkında?»

«Aşk hakkında!»

Hay Allah! Ufacık bir kahkaha atıyorum. Ohatsu'ya bakıyorum sonra, ciddileşiyorum. Hızlı hızlı soluk alıyor şimdi - o büyülü kelimeyi, aşk kelimesini söylediği için. Göğsü kalkıp kalkıp iniyor. Apaçık ortada - Ohatsu bu büyük olaya hazır değil daha. Telâşlanıyorum, aşk konusunda bilmek istediği ne, onu soruyorum.

«Aşka, ilk bakışta aşka inanır mısın, abla?»

Hay Allah, inanılmaz bir şey gibi geliyor gerçi, ama haro-san'a âşık bu kız! Zaman kazanmak için bir yaban otu söküyorum topraktan; bir yandan da düşünüyorum. Ohatsu'ya Amerikalı bir koca! Niye olmasın? Yoksulluk nedir bilinmeyen o zengin ülkede kardeşim birkaç kilo alamaz mı? Hiç acı çekmemiş bir adamın kollarında daha rahat uyuyamaz mı geceleri? Çığlıklar atarak uyanmadan? Ah, bir tanecik fidanımın Sam-san gibi biriyle evlenmesi ne kadar da **rahatlatıcı** olurdu! Ohatsu'nun taptaze, pırıl pırıl bir görünüşü var, ama kafası, içi yara izleriyle dolu. Kalbi, erken acılarla biçimini değiştirmiş.

«İnanır mısın, abla?»

«İlk bakışta âşık olmaya mı? Tabii, tabii inanırım!» diye bağırıyorum. Sonra yalan söylediğimi anlayıp tedirgin oluyorum birdenbire.

Aslında böyle bir aşka **inanmıyorum** ben! Gerçek aşk ağaç gibidir, ağır ağır büyür; ama kardeşim bir çözüm bulmuş işte, bunu düşününce rahatlıyorum. Ohatsu aklımdan geçenleri hemen anlıyor.

«Öyleyse istediğimle evlenebilirim. Nakodo'ya gerek kalmadan. Değil mi?» diye soruyor soluk soluğa. İpek gibi parmaklarını benim parmaklarıma kaydırıyor.

Utangaç Ohatsu'm benim... değil okşamak, insana dokunmaz bile. Bir anda eriyorum sanki. Çöpçatanın aracılığı olmadan evlenmek istiyor demek. Bütün silâhlarım elimden alınıverdi, karşı koyamıyorum.

«Tabii kardeşim, istediğinle evlenebilirsin!»

Ansızın ayağa fırlıyor. Ufacık ellerini göğ-

süne bastırıyor -Ohatsu'nun en sevimli davranışlarından biri bu- teşekkür ediyor.

Gülerek, «Unutma,» diyor, «söz verdin bir kere, artık sözünü geri alamazsın.»

Bahçe gittikçe karanlıklara gömülmekte. Ohatsu'nun beyaz çiçekleri, alacakaranlıkta kurşuni oldu. Sepetlerimizi alıp eve girmeye hazırlanıyoruz. Shojii'yi açmadan önce, arkasına dönüyor Ohatsu, çiçeklere, gencecik irislere bakıyor. Bu yıl sadece beyaz çiçekler yetiştirdi Ohatsu! Beyaz, süt beyazı, kar beyazı çiçekler.

«Onun en sevdiği renk beyazdı. Beyaz çiçek demetleri çok hoşuna gidecek,» diyor Ohatsu. Sesi bir anda değişiverdi.

«Bırak şimdi bunu, şekerim!»

Ohatsu'nun ansızın gerilivermiş gövdesine sarıyorum kolumu; alacakaranlıkta eve girerken içimi bir üzüntü kaplıyor. Kardeşim çocukluğunu yaşıyor hâlâ - hiç yaşamadığı çocukluğunu. Atom bombası yıktı onu, parçaladı; gencecik bir çam fidanına kar yağar hani, lâpa lâpa, dallar o karı kaldıramaz, kırılır gider. Kardeşim de öyle kırılıverdi işte. Hay Allah! Hiroşima, Ohatsu'ya benzeyen gençlerle dolu - tenleri pürüzsüz, içleri paramparça insanlarla.

«Hadi kutumuza bakalım, abla!»

Biliyordum! Annemizi düşününce geçmişe daldı, böyle anlarda «kutumuz»a gitmek ister hep. O anılar kutusu, kardeşimin onulmaz yaralarının acısını dindiren tek şey.

Koşup kutuyu getiriyor Ohatsu. Işıkları yakmadan tatami'ye, kutunun önüne çöküyoruz. Yan yana. Ohatsu heyecanlı. Cilâlı kutumuzu ilk gö-

rüyor sanki. Elini uzatıyor.

«Bak, abla. Çıngırağım. Dinle.»

Ting-ting-ting.

O çıngırağı teyzemiz vermişti Ohatsu'ya. Üç yaşına bastığında. Ohatsu, loş odada çıngırağı sallıyor. «Kutumuz»daki bütün eşyalar Matsui teyzenin armağanı. Evimize götürmezdik onları, Matsui teyzenin evinde saklardık. (Haftalık ziyaretlerimizde oyuncaklarımızı taşıyıp durmamızı istemezdi.) Hay Allah! İyi ki onun evinde bırakmışız! Evi şehir dışında; bizim evimizde ne varsa kül olup havaya savruldu, ama oyuncaklara bir şey olmadı.

«Camdan kazım!» diye bağırıyor Ohatsu. «Bak - Bebeğimin çubukları. Kutumuzu öyle seviyorum ki, abla!»

«Ben de seviyorum, şekerim.»

«Kutumuz»daki en değerli eşya bir bebek. Çıkarıp kimonosunu düzeltiyorum. Mavi **obi**'si buruşmuş, **tabi**'si çarpılmış. Ah, bezden yapılma bebek ne kadar pasaklı! Nasıl da yıpranmış! Koluma alıp sallıyorum onu.

(Sevgili Bebek! Niye bu kadar yıpranmış, zayıflamışsın? Erimişsin sanki! Fumio'yu andırmaya başlamışsın. Daha doğrusu, Fumio sana benzemeye başladı. Son günlerde yatakta yatarken... öyle bitkin, öyle cılız görünüyor ki kollarımda... Hay Allah!)

«Bebek çok zayıflamış; öyle değil mi, Ohatsu?»

«O her zaman zayıftı, abla.» Ohatsu, alacakaranlıkta çıngırağını sallayarak belli belirsiz gülümsüyor.

«Bu kadar da zayıf değildi. Kime benzemeye başladı, biliyor musun...»

Tam zamanında susuyorum. Kendimi tutmalıyım, sıkıntımı belirtmek neye yarar! Kardeşim, Fumio için ne kadar üzüldüğümü anlamamalı. Neyse, Bebek'in kime benzediğini sormasına fırsat kalmıyor, ayak sesleri duyuyoruz dışarıda, bambu kapımız usulca açılıp kapanıyor.

«**Dozo!** Kimse var mı evde?»

İnsan, bazı sesleri duyunca tepeden tırnağa ürperir, hemen savunma durumuna geçer. Gerektiğinden de tatlı, «bal» gibi sesler, çocukluğumdan beri bende hep o etkiyi uyandırmıştır; ama ihtiyar Nagai-san odamıza girerken onu büyük bir incelikle karşılıyorum. Bir kere uzaktan akrabamız olur; bu yüzden saygı göstermem gerekir. Ayrıca, **nakodo** olduğu için de saygıyı haketmiştir. Benim Fumio'yla evlenmemi sağlayan da Nagai-san'dı. Güzel sözler, ince sözler söylüyorum; aslında hiç de hoş gelmeyen konuğumuza «hoşgeldiniz» diyorum.

«Ah, aylardır sizi görmedik, Nagai-san! Ne kadar iyi ettiniz gelmekle. Ohatsu. Nagai-san'a çay getirir misin, lütfen? Ben de ışıkları yakayım. Oldu işte! Nasılsınız, Nagai-san? Sizi aramıza hangi talih yıldızı attı bu akşam?»

Bunu sormam gerekmiyordu bile. Ohatsu mutfağa giderken, ihtiyar çöpçatanın bakışları, güzel ensesine takılmıştı onun.

Nagai-san, yanıma diz çöküp, tütün rengi yelpazesinin arkasından fısıltıyla konuşuyor. (O yelpazeyi hatırlıyorum; Fumio'yla evlilik hazırlıklarımızı sürdürdüğü sıralarda hep o yelpazey-

le gelirdi.)

«Güzel kız oldu. Çok güzel bir kız oldu. Boşuna değil, bütün delikanlılar onu beğeniyor. Hele o delikanlı...»

«Korkarım yanılıyorsunuz, Nagai-san. Öyle bir delikanlı yok.»

«Sahi mi? Böyle şeyleri en son duyanlar, insanın akrabalarıdır. Öyle bir delikanlı var. Artık modern evlilikler aşka dayanıyor. Saçmalık. Günün birinde bir de uyanıp bakacaksınız ki, kuş yuvasından uçuvermiş.»

Nagai-san'ın şaka ettiğini sanıp usulca gülümsüyorum. Birdenbire aklıma geliyor: Ohatsu, istediğiyle evlenmek için benden izin istememiş miydi? Hay Allah! İhtiyar cadı birşeyler mi biliyor yoksa? Matsui Teyze, uzun burunlu kadınlardan sakınmamı söylerdi hep; Nagai-san'ın burnu da, bütün çöpçatanlarınki gibi upuzun. Bir şey kokluyormuş gibi de oynayıp duruyor ucu.

İyice yaklaşıyor bana. Hâlâ yelpazesinin arkasından fısıltıyla konuşuyor:

«Doğrusunu istersen, yavrum, bu akşam Ohatsu hakkında konuşmaya geldim. Onu evlendirmek için bir dakika bile beklemeye gelmez. Tabii doğru dürüst biriyle evlendirmek için. Tanıdığım bir adam var, çok saygıdeğer bir adam...»

Sözünü kesiyorum:

«Romatizmanız nasıl, Nagai-san?»

Nagai-san kırılmış gibi, «Lumbagom demek istiyorsun,» diye karşılık veriyor. «İyice azdı. Neyse, bu saygıdeğer adamın sözünü Ohatsu'ya da ettim...»

«Bizi düşündüğünüz için teşekkür ederim,

Nagai-san. Ama lumbagonuz geçmemişken bu kadar yorulmanız doğru değil. Böyle uğraşmanız ne dereceye kadar doğru? Lütfen kardeşim için üzülmeyin.»

(Ne üzülmesi? O **saygıdeğer adam**dan alacağı parayı düşünüyor; kardeşimi mi düşünecek!) Para canlısı gözleri seğirmeye başlıyor hemen, ama sesini daha da «ballandırıyor», görevini yaptığını söylüyor.

«Seni evlendiren ben değil miyim, yavrum? Hem de on altı yaşındaydın daha. Kardeşini de ben evlendireceğim. Gecikmeye gelmez. O saygıdeğer adam pek aceleci. Ha, ha! Pek genç biri değil ki beklesin...»

Mutfakta bir bardak düşüyor yere, parçalanıyor. İkimiz de kimin attığını biliyoruz. Ah, olmayacak bu! **Nakodo**'yu kızdırırsak zararı bize dokunur. Zehirini her yere saçar sonra. Yıkılırız.

«Saygıdeğer Nagai-san, bir dakika beni bağışlayın,» diyorum.

Mutfağa koşuyorum hemen ama Ohatsu yok. İlk kaçışı değil bu, öfkelenince hep kaçar, her keresinde de korkuyla titrerim. İncecik ellerini göğüslerine bastırmış, karanlık sokaklarda mı koşuyor şimdi? Yoksa ırmak kıyısında mı, Mama-san'ın kendini... annemizin arkasından mı gitmek istiyor?

Çöpçatanın sesi geliyor. «Yuka! Birazdan gideceğim yavrum. Nerede kaldın?»

«Geliyorum, Nagai-san.»

Tepsiyi hazırlayıp odaya dönüyorum Özür dilercesine, Nagai-san'ın önünde eğiliyorum.

«Ohatsu'yu çağırmışlar. Komşumuzun küçük kızı - kuyuya düşmüş.» (Ne aptalca bir yalan!) «Biraz yeşil çay içer miydiniz, Nagai-san? Gidip karşıdaki balıkçıdan **suchi** alayım mı?»

«Biraz çay yeter. **Suchi** istemem! Zaten geçerken şöyle bir uğrayayım dedim. Ama üzülme - yine gelirim. Ah, yavrum, insanı bu bitmek tükenmek bilmeyen git-geller öldürüyor. Ne yaparsın, bizim sermayemiz de sabırdır.»

«Biraz kurabiye?» diye mırıldanıyorum. «**Dozo**, Nagai-san.»

Ondan sonrası sonsuzluk kadar uzun geliyor bana; **tatami**'de karşı karşıya oturup çaylarımızı yudumluyoruz, ailelerimizden, tanıdıklardan konuşuyoruz. Bu gibi ziyaretlerin süresi olan bir saat doluyor. Sonunda çaylarımızı içip yiyeceklerimizi yedikten sonra eğilerek selâmlıyoruz birbirimizi; ama o kadar çok eğiliyoruz ki, kafalarımız bir çift katı yumurta gibi tokuşuyor. Ayağa kalkıyoruz; ihtiyar **nakodo** ufacık adımlarla **fusuma**'ya giderken, yelpazesiyle başının acıyan yerini uğuşturuyor.

«Saygıdeğer adam yaşlı olduğu için acele ediyor, güzel Ohatsu da ağır davranmamalı,» diyor. «Evet yavrum, gerçeklerden kaçmayalım. Genç kardeşini herkes ister bugün... ama yarın? Sonra çocukları da düşünmeli. Sevgili Ohatsu'nun doğuracağı çocuklar nasıl olur acaba? Biliyorsun, şimdi herkes onu konuşuyor, Hiroşima'dan kurtulanların doğurduğu garip çocukları. Ah, acı bir şey bu, yavrum... Acele edelim. Kaybedecek tek dakikamız yok! Sen de bilirsin, atom bombasından kurtulanları gelin diye hiçbir aile

istemiyor bugün. Ama, bu saygıdeğer adam...»

«**Sayonara! Arigato Gozai mashita!**»

«**Sayonara! Yoku irashite kudasai mashita.**»

Gülümsüyoruz, ama içten değiliz. Saygıyla eğiliyoruz yine, ama bu keresinde başlarımızı çarpmamak için dikkatli davranıyoruz. Doğrulduğumuzda, çöpçatan göz ucuyla bana bakıyor. O keskin, küçük dili dudaklarında dolaşıyor. Üstünlük onda! Gözlerimdeki korkuyu okudu, Hiroşima'dan kurtulanların korkusunu. On dört yıl önce, Ohatsu'nun da, benim de kemiklerimize radyo-aktif ışınlar işlememiş miydi? Hay Allah! Bomba çocuklarıyız biz, atom bombası çocukları... Çocuklarımız da öyle, onlar da atom bombası çocukları! Kuşaktan kuşağa geçecek bu. Michiko'mun, şişko Tadeo'mun, güzel Ohatsu'mun çocukları acaba... acaba...

Titreyerek, «**Arigato. Gobai mashita,** saygıdeğer Nagai-san,» diye mırıldanıyorum.

Ama ihtiyar **nakodo** karanlık bahçede uzaklaştı bile - yüreğimin bütün huzurunu götürerek.

9

Uzun bir kıştan sonra, çiçeğe durmuş bir kiraz ağacının altında oturmak ne güzel şey! Kızgın güneşte tomurcuklar patlıyor; çimenler, telâşlı yeşil parmaklar gibi fışkırıyor topraktan. (Oğlum Tadeo, kopardığı çimenleri ağzına atıyor bazan, çiğneyip yutuyor.) Gökyüzü sıcaktan titriyor. Kıra çıkanların çoğu gibi, hasır getirdik biz de. Çember yapmış oturuyoruz. Ortada ben. Samisen çalıyorum.

«La... la-la... la...»

Çalgı çalmayı, şarkı söylemeyi öyle seviyo-

rum ki! Ne şarkılar uydurdum kendi kendime - böceklerin uydurduğu şarkılar gibi. Birkaç ezgi, vakit geldiği için düşen bir taç yaprağına dair birkaç kelime - buna benzer şeyler.

«Sen niye söylemiyorsun, kardeşim? **Dozo** - söyle hadi!» diye bağırıyorum.

Ohatsu, «Peki, abla,» diye karşılık veriyor İngilizce. Şarkı söylerken ne kadar dalgın. Düşünceleri uzaklarda, çok uzaklarda. Kendi kendime, «Kardeşimin nesi var?» diye soruyorum. Ansızın, kiraz tomurcuğu şarkısına başlıyor. Birdenbire. İrkiliyorum.

«Unutma, Maeda-san'la çayevinde buluşacağız,» diye fısıldıyor. «Saat dörde geliyor, abla.»

Hay Allah, Ohatsu saatle ilgileniyor! Olacak iş değil! Kendisiyle konuşmak isteyen Sam-san'a niye yüz vermiyor peki?

«Kim **sake** ister?» diye bağırıyorum.

«Kim istemez, herkes ister!» Haro-san gülüyor. «Bu da sorulur mu?»

Amerika, Sam-san gibi birkaç bin delikanlı yollasaydı ülkemize, hepimiz Amerikalıları severdik - öyle alçakgönüllü, öyle saygılı ki! Gezintinin tadını nasıl da çıkarıyor! Bir Japonlar için birer şeker gibidir kır gezintileri - bitirinceye, hiçbir şey bırakmayıncaya kadar yavaş yavaş emeriz. Kiracımız da o havaya girdi, **sake** içiyor, şarkı söylüyor, gülüyor, herkese takılıyor - tıpkı bizim gibi. Miajima Adası'na gelirken bile keyifliydi - neredeyse batacak kadar dolu olan gemiye rağmen.

Çevresine, hasırlara diz çökmüş insanlara bakıyor. İşverenler, soluk yüzlü memurlarını

sake içmeye çağırmışlar; fabrika patronları, işçilerine çiğ balık sunuyorlar kiraz ağaçları altında. Ağır sorumluluklarından bir gün için kurtulduklarına sevinen delikanlılar, çakırkeyif, sıçrayıp duruyorlar. Bebek-san'lar (kiracımız, Tadeo ile Michiko'ya öyle diyor) ayağa kalkıp dansediyorlar. Sırtlarında Maeda-san'ın verdiği kimonolar. Kimonoların üstünde Fuji Dağı'nın resimleri. Keyifli keyifli tüten kraterleriyle. Herkes bebek-san'ları alkışlıyor.

Kocam, «Yuka,» diyor, «sen de bir şarkı söyle.»

Güneşte öyle iyi görünüyor ki. Ah, ılık bahar rüzgârları sağlığını yeniden kazandıracak ona! Gülümsüyorum; onun için bir **tanka** uyduruyorum hemen. Kırlangıçlarla birlikte güzel günler gelecek; kiraz tomurcukları mutluluk getirecek - bunları söylüyorum.

«La... la-la... la...»

Bitiriyorum şarkımı, hepimiz susuyoruz. Mutluyuz. İnsanın böyle bir yerde sevdikleriyle oturması az şey mi? Sam-san bile konuşmuyor şimdi. Güzelliği bu gencecik Mayıs günüyle yarışan Ohatsu'ya bakıyor. Ohatsu ayağa fırlıyor ansızın.

«Saat dört oldu, abla!» Acelecilik, ipek sesine bir katılık vermiş. «Dördü beş geçiyor.»

Sabırsız çocuk! İncecik parmaklarıyla parmaklarımı yakalayıp ayağa kaldırıyor beni. Çocuklar gibi gülüyor keyifle. Çimenlerde yürüyoruz. Ohatsu öylesine ışıl ışıl ki, görenler durup bakıyor - ama bu kadar beğenildiğinin farkında bile değil. Her zamanki gibi.

«İşte! İşte orada!» diyę bağırıyor.

«Maeda-san mı?»

«Hayır, hayır. Arkadaşım! Dün sana anlatmıştım ya.»

Duruyoruz. Çayevlerinın önü gezintiye çıkmış insanlarla dolu - saygıdeğer büyükbabalar, öğrenciler, annelerinin elini tutmuş çocuklar - herkes bağırıyor, gülüyor... Ohatsu'yla benim çevremde kabaran bir deniz gibi. Başını çeviriyor Ohatsu, Maeda-san'ın bizi beklediği Kırmızı Ejderha Çayevi'ne göz atıyor.

«İşte o! Basamaklarda, koyu yeşil kimonolu.»

Elimi tutuyor titreyen parmaklarıyla; «ölesiye» âşık olduğunu birkaç kelimeyle anlatıveriyor. Kardeşim, ünlü efsanenin Ohatsu'su sanki. Garip şey, sevdiği delikanlı da efsanedeki delikanlıya benziyor - eski Japon baskılarındaki gence.

«Ne kadar yakışıklı, öyle değil mi, abla?» diye soruyor Ohatsu. Gözlerini gözlerime dikmiş. Yakışıklı mı? Genç bir tanrı bu adam! Soluğum kesiliyor. «Evet,» diyorum fısıltıyla. (Ah, doğru değil bu yaptığım! O yakışıklı delikanlıya dair bir şey bilmiyorum ki; Ohatsu'nun cesaretini arttıracak şeyler söylememeliyim. Hay Allah! Ne yapayım, böyle aşklar benim de hoşuma gider!) Ohatsu anlatıyor. Delikanlı ressammış, Maeda-san'ın öğrencisi. Zaten Maeda-san tanıştırmış onları. Resim satarak geçinemediği için, bir gazetede fotoğrafçı olarak çalışıyormuş.

Kayıtsız görünerek, «Eee, ne olacak?» diyorum.

«Adı Hiroo. Evlenmek istiyor benimle.»

Heyecanla çayevinin basamaklarına bakıyor. Bir kiraz ağacının altındayız; birkaç tomurcuk, Ohatsu'nun kenetlenmiş ellerine düşüyor usulca. Yüreğim burkuluyor. Kardeşim benim! Dünyadaki yaşamaları sona ermiş o beyaz çiçekler gibi! İncecik! Ama insanoğlunun gördüğü en büyük kıyımdan kurtuldu Ohatsu. Taç yaprağına benzeyen gövdesini Hiroşima ırmağı kurtardı yanmaktan - annemizin alev alev bir meşale olarak ölüme atladığı Hiroşima ırmağı.

«Ohatsu...» diye söze başlıyorum; sert olması gereken sesim duyguyla titriyor.

«Abla, söz verdin! Geri alamazsın sözünü. İstediğimle evlenebileceğimi söyledin.»

Ne demeli? Ne yapmalı? Bunları düşünürken, yakışıklı delikanlı da bizi görüyor, «sevginin kanatlarıyla» uçarak kardeşimin yanına yaklaşıyor. («Sevginin kanatları» - şiirden uzak gibi görünür Batılılar; ama bazı deyimleri ne kadar şiir yüklü!) Hay Allah! Nasıl davranacağımı kararlaştırmadım bile. Ohatsu tanıştırdı bizi, Hiroo Shimizu'yla karşılıklı eğiliyoruz, gülümsüyoruz, sonra yine eğilip gülümsüyoruz. Tam o anda, yanımızda ailemiz beliriyor.

«Hah, geldiniz mi?» diye bağırıyorum. Kendimi toplamaya çalışıyorum hemen. Matsui teyze, en önemli şeyin görünüş olduğunu söylerdi - insan telâşa kapılmaya görsün, her şey bir an içinde yıkılıverir. Ama Ohatsu'nun sevdiği delikanlıyı Sam-san'la kocama tanıştırırken, ben de kardeşim gibi kızarıyorum.

«Shimizu-san, Ohatsu'nun yakın arkadaşıdır,» diyorum; kiracımızın yüzü asılıveriyor.

Benim yüzümde de değişiklik oluyor herhalde; kardeşim için kurduğum hayallerin hepsi, tayfunda bir bambu kulübe gibi yıkılıverdi. Haro-san'ın bakışından anlıyorum : Ohatsu'nun arkadaşına rastlaması bütün keyfini kaçırdı. Sadece o değil, herkes görüyor bunu : Ohatsu, tanrıları andıran Hiroo'ya adamakıllı tutkun. Hay Allah. Demek kardeşim, Sam-san'ı aklından bile geçirmemiş.

«Hepimiz sizi bekliyoruz, sevgili dostlarım!»

Madea-san, getanlar'ını şıkırdatarak çayevinin uzun, upuzun basamaklarından iniyor.

«Kiraz tomurcukları arasında nefis bir akşam geçireceğiz,» diye bağırıyor; gözleri öylesine sevgiyle dolu ki, kısık sesi bile ısıtıyor beni. Bir saniyede durumu kavrıyor. (Ohatsu'yla Hiroo'nun mutlulukları, haro-san'ın keyifsizliği hemen belli oluyor zaten). Obi'sinden incecik bir kiraz dalı çıkarıp Sam-san'a uzatıyor.

O güzel gülümseyişiyle, «Kiraz furi'mize katıldığınıza çok sevindim,» diyor; sonra Sam-san'ın kemerine takıyor dalı. «İki kat eğleneceğiz şimdi - siz de aramızdasınız, sevgili dostum. Önümüzde mutlu saatler var.»

Evet, mutlu, mutlu saatler! Ne kadar talihliyim! Güzel bir çayevinde oturuyorum işte, samisen dinliyorum, titizlikle hazırlanmış yemekler yiyorum. Yemeklerin bazıları öyle değişik ki, oturup resimlerini çiziyorum - Harada-san'la sokağımızdaki öteki talihsiz insanlara sonradan anlatabilmek için. Yosunlar üstüne sıralanmış balık gözleri. Una bulanıp kızartılmış, incecik kürdanlara iliştirilmiş arılar. Hay Allah! Her gün

yediğimiz şeylere hiç benzemiyor bunlar; Harada-san'ın yemek zorunda kaldığı pirince hiç mi hiç benzemiyor!

«**Banzai! Banzai!**»

«**Banzai**, Sam-san!» diye bağırıyorum. Herkesin içkiden başı dönmeye başladı bile, Samsan kıpkırmızı kesildi. Ama keyfi gelmedi hâlâ; durmadan bardağını doldurup uzun, alçak masanın bir başında yan yana oturan Ohatsu ile Hi oo'ya bakıyor. «Güzel bir şey alın - balık gözü yiyin,» diye üsteliyorum.

«Teşekkürler. Aç değilim.»

Kıskançlık duyuyor Sam-san. Hiroo'yu kıskanmıyor, ikisinin mutluluğunu kıskanıyor. Ne oluyor yine? Alkışlar duyuluyor öteden.

«Ah, oyunlar başladı. Yaşasın!» diye bağırıyorum. Uzun odanın öteki ucunda beyzbol oynuyorlar. Top yok tabii, beyzbol sopası da yok - varmış gibi davranıyorlar. Topa vurup koşar gibi yapanlar... havada uçarak gelen topu tutmak için zıplayanlar... Bir çeşit bale!

Ben de kalkıyorum, Maeda-san'la, onun çakırkeyif ressam dostlarıyla birlikte oyuna katılıyorum. Ah, ne güzel eğleniyoruz! İki de geyşa getirmişler; onlar **samisen** çalıyor, biz de beyzbol hareketleri yaparak bir ağızdan şarkı söylüyoruz.

Sonra en sevdiğim oyunu oynuyoruz: «trencilik». Kuyruk olup ellerimizi birbirimizin omuzlarına koyuyoruz; fısıltıyla, «Çuf-çuf! Çuf-çuf!» diyerek odada bir aşağı bir yukarı koşturup duruyoruz.

Masaya dönüyorum yine, uzun kimonoma

takılıyor ayağım, düşecek gibi oluyorum; Samsan'ın kadehini doldurup çağırıyorum onu.

«Hadi, gelip çuf-çuf oynayın, Sam-san!»

«Siz bir çocuksunuz, Yuka-san. Siz bütün Japonlar çocuksunuz,» diyor. Gülerek odanın öteki ucuna sürüklüyorum onu. Yeni bir oyun başlamak üzere.

Anlatıyorum: Bu oyunun adı, «İhtiyar cadaloz, avcı, ayı.» Japonya'nın bütün çayevlerinde oynanır. İki kişilik bir oyundur. Oyuncular yüksek bir paravananın iki yanına geçer, birbirlerini görmezler. Ya cadaloz, ya avcı, ya da ayı olurlar. Sırtlarını kamburlaştırırlarsa cadaloz, sinsi sinsi ilerlerlerse, avcı, dört ayak üstünde yürürlerse ayı olmuşlar demektir.

«Seyirciler, iki oyuncuyu da görürler,» diyorum. «Hangisinin kazanacağı başıtan bellidir. Ama oyuncular birbirlerini görmedikleri için bilemezler bunu. Sonunda anlarlar.» Gülüyorum. «Tamam mı?»

«Budalalığıma verin, anlayamadım.»

«Basit bir oyun! Cadaloz avcıyı döver, ama ayı da cadalozu yer. Avcı ayıyı öldürür, ama cadaloza rastlarsa yandı demektir. Çok eğlenceli bir oyundur, Sam-san. Herkes gülmekten katılır.»

«Sahi mi?»

Pek inanmışa benzemiyor haro-san; Fumio'yla bir gösteri yapmaya karar veriyorum. Kalkıp paravananın iki yanına geçiyoruz. Ne olsam acaba? Düşünüp avcı olmaya karar veriyorum. Elimde bçıak varmış gibi sinsi sinsi yürüyüp paravananın ucuna gidiyorum. Bir de bakıyorum

ki, Fumio cadaloz olmuş. Nasıl da dövüyor beni. Herkes kahkahalarla gülüyor! Çok iyi bir oyuncu Fumio. Eğlenceyi öyle seviyor ki! Hayatı öyle seviyor ki!

İkinci keresinde cadaloz olmaya karar veriyorum; paravananın ucuna gidiyorum iki büklüm. Yine yenildim! Fumio dört ayak üstünde - beni parçalayacak! Seyirciler çığlıklar atıyor; korkuyor ayı, yere uzanıyor. Gülüyor herkes - ben gülmüyorum. Fumio'nun gözlerindeki bakışı gördüm - artık oynamıyor.

Hay Allah! Diz çöküyorum yanına; kocam, gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi, bana bakıyor. Yüzü ter içinde.

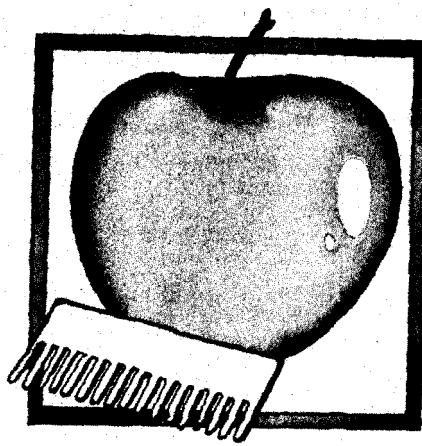
Belli belirsiz, «Kalkamıyorum,» diye fısıldıyor.

Bağırmak için ağzımı açıyorum, Fumio elimi tutuyor hemen.

«Kimseye söyleme. Hepsinin keyfi kaçar. Yuka - geldi artık! Hastalık geldi artık...»

Susuyor. Gözleri kapalı. Bayıldı. Yine açıyorum ağzımı, bağıracağım; ama boğazıma kadar gelen çığlığı bastırıyorum. Kocam haklı (Fumio her zaman haklı)! Herkesin keyfini kaçırmak doğru değil. Zaten o kadar az eğleniyorlar ki. Kocamın hareketsiz gövdesi yanında, konuklara eğiliyorum.

Gülümseyerek, «Lütfen bağışlayın bizi,» diyorum. «Küçük bir kaza, önemli değil. Lütfen bağışlayın bizi. Dozo.»

10

Pahalı elma, üzüyorsun beni! Bu hastanenin satış yerinde her şey pahalı, biraz önce aldığım o selüloid, uydurma tarak bile. Karamelalara, kâğıttan bir yelpazeye, go oyununa dokunarak, satıcı kadına, «Kaç para?» diye soruyorum hep. Anlaşıldığına göre, bundan böyle en çok bu cümleyi kullanacağım: «Ikura desuka - kaç para?» Fumio hasta, yoksulluk bekliyor beni. Bunu düşündükçe bayılacak gibi oluyorum. Hayattan çok şey bekleyen insanları sevmem, ama bir elma bile alamayan Harada-san gibi yaşamaya alışmak biraz zaman ister.

Soluk yüzlü satıcı kadın, «Malilyn Monloe,» diyor. «Yelpazedeki resim onun resmi - Fuji Dağı'nın yanındaki. Yırtık olduğu için yarı fiyatına alabilirsiniz.»

Yüzünü buruşturuyor hep - burnunun ucunda kokmuş bir ringa balığı sallanıyor sanki. Kolay mı, sabahtan akşama kadar ilâç kokuları içinde. Hastanenin kendi kokusu var. Elden ne gelir, bu kokuyu kabulleneceğim. Bundan böyle varlığımın bir parçası olacak bu koku. Hayatın insana sunduğu değişiklikleri kabullenmek gerekiyor. Böylesi daha iyi.

«Bir şey almayacağım. Öyle bakıyorum.» Yalan tabii. «Kocam...»

Yukarıda acılar içinde yatan Fumio aklıma gelir gelmez, koridor çevremde dönmeye başlıyor. Tezgâha tutunuyorum hemen; satıcı kadın, kocamın hangi koğuşta olduğunu soruyor. Radyasyon bölümünde olduğunu söylüyorum; bunu duyar duymaz, davranışı bir anda değişiyor kadının. Pahalı elmayı uzatıyor.

«Alın! Küçük bir armağan.» Yanık izleriyle dolu yanakları titriyor. «Ailem atom bombasından yandı.» Utanarak, «Bunu söylediğim için özür dilerim,» diye ekliyor.

Eğilerek selâmlıyoruz birbirimizi. Yanakları titremiyor şimdi; kendini tutmayı başardı. Yüzü maske gibi yine, uzaktan bakışlarımız karşılaşıyor. O sırada bir başka müşteri geliyor; satıcı kadın beklememi fısıldıyor - Fumio'nun elmasını renkli kâğıda saracakmış. (Ah, elini uzatıp yüreğimi okşuyor sanki.)

Ben de fısıltıyla, «Teşekkür ederim,» diye cevap veriyorum.

Duvara dayanıp Fumio'yu düşünüyorum. Yukarıda bir koğuşta ölümle savaşıyor kocam - daha doğrusu, kanı, karaciğeri, dalağı savaşıyor;

penceresine tünemiş neşeli bir sincabı seyrediyor Fumio. Koğuştaki öteki beş kişi de, ben biraz önce oradan ayrılırken, sincabı seyrediyorlardı. Garip bir şey değil bu. Ölüm bu gençlerin gövdelerine on dört yıl önce girdi, işini şimdi bitirmekte, o neşeli sincap ise...

Gözlerimi yumuyorum (satıcı kadın müşteriyle uğraşıyor hâlâ); bitkin gövdem hastane duvarına dayalı. Gece hiç uyumadım, sabaha kadar Fumio'nun yatağı başında bekledim - ama yorgunluğumun sebebi bu değil. Bitkinim, çünkü bana çok ağır gelen düşüncelerle yüklü kafam.

Söz gelişi, hayatlarımızda şansın yerini düşünüyorum. Fumio'ya o ünlü 6 Ağustos 1945 günü ordudan izin vermeselerdi, kocam Hiroşima'ya gelmeyecekti. Hiroşima'ya gelmeseydi, beni aramak için ölü yığınları arasında dolaşıp radyasyon hastalığına yakalanmayacaktı. İyi olacaktı şimdi, dördümüz için mutlu günler kurabilecekti. Ama söz karaciğerinde şimdi, karaciğeri de ölmek istiyor, Fumio'yu sürükleyerek. «Ağır düşünceler» dediğim bunlar işte.»

«Ayakta mı uyuyorsunuz, Yuka-san?»

«Sam-san!»

Amerikalı, uzun bacakları, dağınık saçları, endişeli gözleriyle üstüme eğilmiş. Üzüntümü gizlemeye çalışıyorum.

«Fumio'yu görmeye mi geldiniz?» diye soruyorum. «Uyuyor. Özür dilerim, Sam-san, yanına kimseyi bırakmıyorlar.»

«Fumio'nun **o kadar** hasta olduğunu niye söylemediniz, Yuka-san?»

Haro-san, son derece keyifsiz görünüyor. Fumio'ya dün gece ne olduğunu ancak şimdi anlayabilmiş; duygularını nasıl gizleyeceğini bilemiyor - her zamanki gibi. Onu böyle görünce ben de kendimi tutamıyorum artık, gözlerim yaşarıyor. Dayanıklı olmam gerek... tam o sırada elime bir şey tutuşturuluyor. Yine arkadaşım, satıcı kadın, yardımıma koşmuş. Fumio'nun renkli kâğıda sarılı elmasını kavrıyorum parmaklarımla; duygularını hiç belli etmeyen kadına bakıyorum - ders almak için ünlü bir oyuncuya bakan, onun davranışlarını inceleyen genç bir tiyatrocu gibi. İkimiz de gülümsüyoruz. Birçok kere eğilerek selâmlıyoruz birbirimizi.

«Bakın, Sam-san, niye eve gidip beni orada beklemiyorsunuz? Fumio'nun yanına ziyaretçi bırakmıyorlar,» diyorum Amerikalıya. Sesim düzelmiş; seviniyorum.

Yalan söylüyorum aslında; Sam-san'ın Fumio'yu da, koğuştaki öteki hastaları da görmesini istemiyorum. Olan oldu, gerçekleri gördü Sam-san; ama kiracımı öyle seviyorum ki, gereksiz yere dehşete kapılmasın istiyorum. Sam-san özgür bir insan; ama yüreğine bir acıma duygusu (bu duyguyla birlikte, yardım etme isteği) girerse, özgür kalamaz artık, Hiroşima trajedisinin dışında olmalı o.

Dr. Domoto çıkagelmeseydi, her şey yolunda gidecekti. Hay Allah! Sevimli doktor hızlı hızlı yürürken beni görüyor, durup kolumu tutuyor; kalın camlı gözlüklerinin arkasından, zeki gözleriyle bana bakıyor.

Pek de iyi sayılmayan İngilizcesiyle, «Ha!

Ben kocanıza gidiyor, Bayan Nakamura,» diye bağırıyor.

Amerikalıyla tanıştırıyorum onu; hiç istemediğim bir şey oluyor. Radyasyon bölümünün sorumluluğunu taşımaktan gurur duyan Dr. Domoto, Sam-san'ı yukarıya çağırıyor. Artık kaderin ellerine bırakıyorum kendimi; görgü kurallarına uymam gerektiğini hatırlayarak, iki erkeğin üç adım gerisinde, merdivenleri çıkıyorum. Dr. Domoto, Fumio'nun yattığı odanın kapısını açarken, dönüp bana bakıyor Sam-san - azarlarcasına. Bakışlarıyla soruyor sanki: Bütün bunları benden niye sakladınız? Nasıl saklarsınız, Yuka-san?

Fumio'yu selâmlayıp yanındaki yatağa geçiyor doktor. Fumio, «Sincap,» diyor fısıltıyla, «yuvasını nereye kurdu, biliyor musun? Penceremin önündeki ağaç kovuğuna.»

«Öyle mi, sevgilim?»

Yakından bildiğim elleri, bildiğim, saydığım elleri şişmiş - battaniyenin üstünde. Şu kısacık süre içinde tanınmaz olmuşlar. Haro-san görmesin diye, hemen kendi ellerimle örtüyorum onları. Dışardaki kiraz ağacının kovuğundan çıkmış tüylü kuyruğu, yaşama sevinciyle titreyen o tüylü kuyruğu gösteriyorum.

«Yoksa dişisi kuluçkaya mı yatmış, Fumio?»

Acılar içindeki kocamı gülümsettim, başardım bunu.

«Tabii. Bir sürü sincap çıkacak yumurtalardan.»

Sesi boğuk boğuk. Yüzü acıyla gerilmiş, ama cesur Fumio, dışarıya bakıp oyalanabiliyor hâ-

lâ. «Sincap yumurtaları» konusunda söylediklerim, yataktan yatağa yayılıyor. Acılı yüzlerde gülümseyişler. Bir çocuk var, on dört yıl önce kaskatı kesilmiş eli; bükülmüyor; kurumuş ağaç köklerine benziyor parmakları. Heyecanla bağırıyor o da: «Ağaçta yavru sincaplar da olacak! Evet, mutlaka yavru sincap da vardır!» Ötekiler başlarını sallayarak çocuğun sözlerini destekliyorlar. Hepsi inanıyor buna.

Dr. Domoto, Sam-san'a açıklamalar yapmakta. «Bu yataktaki - yirmi ameliyat geçirdi,» diyor. «Bu delikanlı - keloid kurbanı - gövdesi üçte bir örtülü keloid izleriyle. Of - İngilizce! Ben anlatamıyor.» Japonca konuşmaya başlıyor birdenbire. İngilizceye çevirmem için bana anlatıyor. Ellerim, Fumio'nun parmaklarında, gözlerimi o güzelim kiraz ağacına dikmiş, ağır ağır çeviriyorum söylediklerini.

«Doktor diyor ki, atom bombası kurbanları sadece dışlarından değil, içlerinden de yaralıymış. Bitmek tükenmek bilmeyen ameliyatlarla keloid izlerini silmek, bombanın öteki yaralarını iyileştirmek mümkünmüş. Ama insanın içindeki yaralara çare yokmuş.»

Sam-san başını sallıyor. Hastaların göğüslerindeki, omuzlarındaki sargılara bakıyor bir yandan. Yüzünden anlıyorum: doktor olan babasını düşünüyor galiba. İlk gece söylediği gibi, keşke o da doktor olsaydı. Kimbilir, günün birinde belki olur.

Dr. Domoto İngilizce konuşmaya başlıyor yine. «Şu çocuk - atom bombasından göz kapakları gerildi,» diyor. «On dört yıldır gözleri açık

uyumakta - ya da uyumamakta. Kulak zarları patladı. Ağız - ağız ne durumda, siz görüyor...»

Her hastalığı, bilimsel terimlerle uzun uzun anlatıyor. Yatak çarşaflarını açıyor bazan - ziyaretçiyi dehşete düşürmek için. Bu arada hastalar ne düşünüyorlar acaba? İyi ki İngilizce bilmiyorlar. Bilselerdi bile, ne yüzden öleceklerini ayrıntılarıyla öğrenmek pek ilgilendirmeyecekti onları. Gözleri sincabın kırmızı kuyruğunda, daha büyük bir soruya, «hayatın esrarı»na cevap arıyorlar. O sincabın kuyruğundaki tüylerden bir tekini bile yaratamaz insanoğlu, ama canlıları yok etmekte uzmanlaşmıştır. Niye?

Bir el elimi tutuyor o sırada, hafifçe sıkıyor. Bir an, üç el - doktorun, kocamın, benim ellerimiz - anlayışla kenetleniyor. Sonra usulca ayrılıyorlar. Doktor Fumio'yla konuşurken başımı çeviriyorum - Sam-san'ın bakışıyla karşılaşıyorum.

Ne oldu haro-san'a? Gözlerindeki bakış değişiverdi. Bir seyirci değil artık - olayların içinde biri. Fumio'nun yattığı odaya girer girmez, trajedimizde hayatımızda o da bir yer aldı! Hiroşima'yı biliyordu tabii, gerçekleri biliyordu - ama gerçekleri bilmek başka şey, acı çeken altı insanın yattığı bir odada bulunmak başka şey! Sam-san onları seyretmiyor şimdi - aynı acıyı paylaşıyor. Yardım etmek istiyor.

Titrek bir sesle, «Fumio'ya nasıl yardımcı olabilirim?» diye soruyor.

Çocuksu, uzun parmakları öylesine kenetlenmiş ki birbirine, birbirini öylesine sıkıyor ki, kocam gözlerini sincabın kuyruğundan ayırıyor

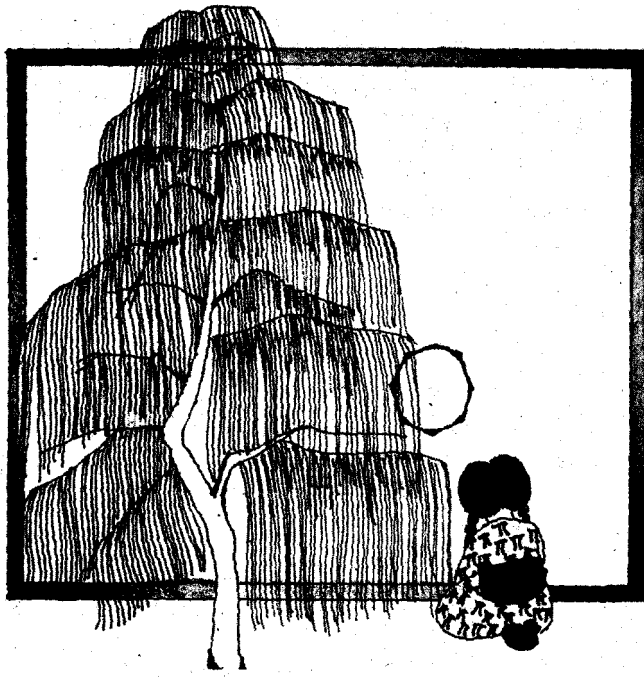
bir an, kiracımıza bakıp gülümsüyor.

Sam-san'ın sorusunu Japoncaya çeviriyorum; Fumio, «Sincaba biraz fındık getirsin,» diyor. Sam-san şaşırıyor - suratına bir tokat yemiş gibi oluyor.

«Fındık mı? O kadar? Yani başka bir şey...»

Kapıya doğru geriliyor usulca. Acı yüklü yataklara son kere bakıyor. Yüzü kıpkırmızı - gövdesinde hiç kan kalmamış, bütün kanı yüzünde toplanmış sanki.

Çaresizlik içinde, eğilerek selâm veriyor sonra. Dönüp odadan fırlıyor.

11

Seher vaktini severim. İnsan gündüzünü birçok kişiyle paylaşır, ama seher sadece kendisinindir. Kızım Michiko da, benim gibi, ilk saatlerini sever günün. Seherde doğduğu için belki. Her sabah tan yeri pembeleşmeden kalkar, bahçeye çıkar. Kimsenin gelmesini istemez. O yaşta ben de aynı şeyi yapardım. Michiko gibi, kendimle buluşmaya giderdim. Soluk soluğa. Bir sevgiliye koşarcasına.

Her sabah, «Anne...» diye fısıldar Michiko; hafifçe horluyormuş gibi yaparım, rahatlar. (Ben

de çocukluğumda bahçeye koşmadan önce anneme seslenirdim sabahları; acaba o da mı uyuyormuş gibi yapardı? Mama-san, sevgili Mama-san, mutlaka sen de öyle yapıyordun!)

Shojii'nin açıldığını duyuyorum. Göz kapaklarımı aralayıp bakıyorum: kızım, mavi **yukata**'sı içinde, yalınayak, bahçeye süzülüyor. Balmumundan bir bebek gibi, hiç kımıldamadan yatıyorum. Fumio'ya uzatıyorum elimi; hatırlıyorum, Fumio yok, uyanıyorum. Gecelik kimonomu çıkarıp **yukata**'mı giyiyorum. Şişman oğlumu uyandırmamaya çalışarak. (Uykusunda nasıl da gülüyor.) Ateş yakmak için mutfağa koşuyorum sonra. Bedenimi ısıtacak kimsem yok şimdi, sıcak bir çay iyi gelecek.

Hay Allah! Saka kızımı uyandırdım. Kafesinin üstü hâlâ örtülü; ama kibrit gibi bacaklarını birbirine sürtüşünü duyabiliyorum. Tüylerini de kabartıyor. Kumaşın bir ucunu hafifçe kaldırıyorum, sarı gagasını açıyor hemen. Dur, **Saka** kızım, n'olursun bekle biraz. Ötmeye **başlama** - Tadeo'mu uyandırırsın. Ah, Saka kızım **nasıl** bakıyor bana! İçim götürmüyor. Peki, **peki, öt** öyleyse. Ama fısıldarcasına. Fısıldarcasına **öt**.

Şşş!

Çay suyu kaynadı. Eski çaydanlığım ne kadar ses çıkarıyor öyle! Ocaktan indirirken sanki o da Saka kızım gibi bakıyor bana. O da ötecek tabii. O da ötmeyi seviyor. «Çaydanlık öterek konuşur,» derdi Fumio. İrkiliyorum. Derdi! Niye **derdi?** Ah Fumio!

Çayımı yudumlayarak kapıya gidiyorum. Dışarı bakıyorum aralıktan. Michiko, havuz ba-

şında. Otlara diz çökmüş, sessizce, hiç kımıldamadan sudaki lotüslere bakıyor. Uyumakta olan, daha açılmamış lotüslere. Kalbim hızlı hızlı çarpmaya başlıyor. Ah, sen de mi? Michiko? Bir şeyin başlangıcını, doğuşunu seyretmek seni de mi heyecanlandırıyor? Birbirimize ne kadar yakınız!

O seher vaktinin sessizliğinde kızım merakla bekliyor. Yana eğiyor başını - lotüslerin açılırken çıkaracakları sesi kaçırmak istemiyor. Hatırlıyorum : bazıları ufacık bir patlayışla açılırdı, bazıları da fısıltı gibi, öpüş gibi bir ses çıkarırdı. Kızım gülümsüyor. Yuvarlak yüzüne bir sevinç dalgası yayılıyor ansızın. Bir mucizeye tanık oldu - yepyeni bir bahar sabahında yepyeni bir çiçeğin doğuşuna. Fusuma'nın arkasında ben de belli belirsiz gülümsüyorum.

«Tut, Michiko!»

Yeşil bir top beliriyor havada; topu kim fırlattı, hangi el fırlattı, göremedim. Ama genç kiracımızın fırlattığını biliyorum; upuzun bacaklarını açıkta bırakan kısa yukata'yla gözümün önüne getirebiliyorum onu. Biraz sonra ağır ağır yürüyerek evden çıkıyor.

«Kurbağalara mı bakıyorsun, Michiko?» diye soruyor.

Kaşlarını çatıyor Michiko. Bu İngilizce kelimeler üstünde biraz kafa yorduktan sonra başını iki yana sallıyor. Durmadan sallıyor başını; anlıyorum, biraz önce gördüğünü kimseye söylemeyecek. Bildiğini, yaşaması sona erinceye kadar o garip, o gizli gülümseyişin ardında saklayacak.

Ayağa kalktı şimdi, mavi yukata'sıyla eği-

liyor. Bu inceliği gösterirken ne kadar ciddi, ne kadar büyüleyici. Ansızın o tuhaf suçluluk duygusuna kapılıyorum yine - ailemi çok sevmekten gelen o suçluluk duygusuna. Her kadın için olağan sayılması gereken bu aşırı sevgi niye utandırıyor beni? Kendimi niye suçlu buluyorum?

Sorularıma cevapmış gibi, hayalete benzer üç kişi geçiyor kapımızın önünden - çalışmaya giden Harado-san'la iki arkadaşı. (Şehrin kilometrelerce dışındaki yeni yol için taş kırmaya gidiyorlar.) Evet, anlaşılmaz şey değil bu suçluluk duygusu! Bütün vaktimi aileme verdim, eski dostlarımla ilgilenmedim, biz atom bombası kurbanlarının ilk görevinin birbirlerine yardım etmek olduğunu unuttum. Aralarındaydım eskiden, onlara yardım ederdim. Şimdi, üstünü yosun bürümüş bir taş gibi, bencillikle kaplandım.

«Konichiwa, Harada-san!»

Michiko, havuz başında, eğilerek üç komşumuzu selâmlıyor; komşularımız da bir çeşit kederle selâm veriyorlar Michiko'ya. Sonra haro-san'ı görüyorlar; onu da selâmlıyorlar. Kimonolarının üstüne giydikleri kirli iş tulumlarıyla üç bitkin kadın. Genç yabancı da eğiliyor - bu Japon selâmını bir hafta önce böylesine içten vermiyordu! Evet, Hiroşima'ya geldiğinden beri bir şey oldu haro-san'a!

Shojii'nin aralığına daha da yaklaşıyorum; Sam-san, dostlarımın arkasından bakıyor. Kaşlarını çatmış. Sonra ansızın eğilip kollarını uzatıyor Michiko'ya. Kızım kucağına atılıyor onun; Sam-san, Michiko'yu göğsüne bastırıyor - Hara-

da-san'la arkadaşlarını, biz Hiroşimalıları avucunun içine alan kaderden korumak istercesine. Şaşırıyorum. Ama ilk görüşte anlamamış mıydım - genç Amerikalının çocuksu davranışları, şakaları altında bir başka Sam-san yatmıyor muydu zaten? Açmayı bekleyen bir lotüs çiçeği gibi?

Güneşin ilk ışıkları sarı saçlarına vuruyor. Sokağımızın damları, biricik kiraz ağacımızın dalları alev alev şimdi. Güneş - güneş! Tam shojii'yi açıp sabaha koşacağım ki, aklıma bir şey geliyor, donup kalıyorum. Hastanede, kocamın penceresi önündeki ağaç da aydınlanmıştır! Bana nasıl geliyorsa sabah, ona da geliyordur. Ama ne Fumio'ya ne de öteki beş insana yeni sevinçler getirmiyordur. Onları bir gün daha yaklaştırıyordur ölüme. Ürperiyorum, başımı shojii'ye yaslıyorum yine. Daha iki gün öncesine kadar güneşli sabahlarda uyanıyor, bahçede Michiko'yla dört dönüyordum - Fumio da gülerek seyrediyordu bizi. Evet, iki gün önce sona erdi bu mutluluk.

Güm!

Yeşil top. Bana geliyor. Düşünmeye fırsat yok artık. Tutup Michiko'ya atıyorum topu, o da Sam-san'a atıyor. Oyun başlıyor hemen. Ne güzel! Ne eğlenceli! Bir an her şeyi unutuyorum. İyi top oynardım eskiden. Hiroşima'da okuldayken kızlar beyzbol takımındaydım. En iyi oyuncusuydum sınıfımızın.

«Yuka-san, hiç de kötü oynamıyorsunuz. Kötü, ama çok kötü değil!»

Sam-san gülüyor. Dün hastanede ondan ay-

rılırken korkuyordum - bir sonraki buluşmamız acılı olacak diye; ama genç Amerikalı düşünceli bir insan, ince bir insan, anlayışlı. Artık benimle paylaştığı trajediden söz etmenin sırası değil diye düşünüyor. Ona bakıp gülümsüyorum. Beni rahatlatıyor.

Oyunu bırakıyor Michiko, tozlu, çıplak ayaklarıyla bana koşuyor.

«Mama-san, Yamaguchi-san geliyor!»

Topu yere atıyorum. Bahçe yolunda zıplaya zıplaya bizden uzaklaşan bir top değil sanki, mutluluğun kendisi.

«Ne oldu, Yuka-san?»

Parmağımı dudaklarıma götürüp susmasını işaret ediyorum kiracımıza - Yamaguchi-san bizi duymazsa geçip gider belki. Olacak iş mi? Kan kokusu alan bir ev sahibi yılar mı hiç? Kötü haberi almıştır bile, bizi evden çıkarmak için fırsat kolluyor zaten. Uzun zamandır, daha çok kira getirecek modern, pırıl pırıl evler yaptırmak istiyor.

«Ah, günaydın, günaydın, Nakamura-san!»

Düşündüğüm çıktı - bu kan emici sülük bize geliyormuş! Kendimi zorlayıp eğiliyorum. Yamaguchi-san ufak tefek bir adam, sırtında gösterişli bir elbise, başında cakalı bir Panama şapkası var. Ah, bedenime yapışmak istemiyor ellerim - ama incelik göstermeli... kalçalarıma yapıştırıyorum ellerimi, eğiliyorum... Eğil, biraz daha, biraz daha! Gülümse - gülümsemeden olmaz!

Selâm töreni bittikten sonra, «Güzel bir sabah,» diye mırıldanıyorum. «Erken kalkmışsınız, Yamaguchi-san.»

«Eee, ava çıkacak insan erken kalkar,» diyor Yamaguchi-san. «Kocanız nerede? Onunla konuşmam gerekiyor.»

Vakit kazanmak için kiracımızla tanıştırıyorum onu; Yamaguchi-san, Batılılar gibi davranabildiğini göstermek için, Sam-san'ın sırtına vuruyor.

«Ooo, New York nasıl, New York?» diye bağırıyor. İngilizceyi ticaret okulunda öğrenmiş, karaborsacılık yaparken de iyice ilerletmiş.

Sam-san, soğuk soğuk, «Okey,» diye cevap veriyor. Yamaguchi-san'dan hoşlanmadığı belli.

«Söylediğim gibi, kocanızla konuşmam gerekiyor, Nakamura-san.»

Ev sahibimizin sesi de, davranışı da değişiverdi - yeni bir maske takan Noh oyuncuları gibi.

Hemen bir yalan atıyorum: «Kocam Osaka'da. Patronu yolladı: garaj için birtakım şeyler alacak.»

«Sodeska!»

Gülümseyişinden anlıyorum, biliyor her şeyi, bizi atmak istiyor. Birkaç gün bekleyebileceğini, sonra uğrayacağını söylüyor. Acelesi yokmuş. (Doğru, yok! Zaman nasıl olsa ondan yana!)

«Eh, ben artık gideyim. Birkaç yere daha uğrayacağım,» diyor Yamaguchi-san; kiracımın sırtına vuruyor yine. «Biliyor musun, Amerika'yı ziyaret etmek istiyorum epeydir. Amerika dünyanın en büyük ülkesi! Japonya küçük geliyor bana. Good-bye!» diye bağırıyor; Panama şapkasını biraz daha eğerek bahçe yolunda uzaklaşıyor.

Yamaguchi-san'ın bambu kapıyı keyifle açıp kapayışını, sokağa çıkışını seyrediyoruz. «Açık bir kablo bu herif,» diyor Sam-san. «Açık kabloyu elle tutmak istemem! Herhalde siz de istemiyorsunuz, Yuka-san.»

Dinlemiyorum onu. Haklıymışım. Ev sahibi karşıya geçti, suchi dükkânının kepengini açmak üzere bulunan Honda-san'la konuşmak için durdu. Yamaguchi-san tam bir alçak! Mutlaka Fumio hakkında duyduklarının doğru olup olmadığını soruyordur Honda-san'a; dükkândaki hesabımın kabarıp kabarmadığını araştırıyordur. Hep aynı yola başvurur. Honda-san'ı da sıkıştırıyor zaten, kirasını arttırdı, şimdi de kadıncağızı dükkânından çıkarmak istiyor - yeni evler kuracak sokağa.

«Ne oldu Yuka-san? Niye sinirlendiniz?»

Kendimi topluyorum; Sam-san, yukata'mın kemeriyle oynayan parmaklarıma bakıyor. Gülümsemeye çalışıyorum.

«Peki, Yuka-san, bir şey sormayacağım. O sinsi ev sahibi-san gibi değilim.»

Sıkıntılarımı niye anlatıyorum haro-san'a? Bana yakışan bir davranış değil bu, ama sinirlerim öylesine gergin ki... Sam-san'ın yarattığı yakınlık duygusu dilimi çözüyor artık; atom bombası kurbanlarından biriyim ben, bunun ne demek olduğunu anlatıyorum. Birer «parya» olarak görüyorlar bizi; uğursuz sayıyorlar; daha kötüsü - işe almıyorlar. Doğru, sağlığımız kötü olduğu için kötü işçi sayılırız. Keloid izlerimizin bakılamayacak kadar iğrenç olduğu da doğru...

Sam-san kolumu tutuyor (yukata'nın gizle-

diği yaralı kolumu).

«Daha önce bunları niye anlatmadınız bana? Niye? Dostunuz muyum ben, düşmanınız mıydım?»

«Sizi kendi sıkıntılarımla üzmek istemedim, Sam-san. Buraya iş için gelmişsiniz - Japonya'yı da göreceksiniz. Hem zaten birkaç gün sonra Kyoto'ya gidiyorsunuz.»

«Kyoto'nun canı cehenneme!» diye bağırıyor Sam-san, sonra gülümsüyor. «Göreceğim de ne olacak; ben öyle tapınak filân dolaşmaya meraklı değilim. Acelesi yok Kyoto'nun. Tokyo'ya bir telgraf çeker, birkaç gün daha kalırım burada. Ne olacak sanki; olsa olsa üvey babam kovar beni - ben de böylece kurtulurum. Bakın, Yuka-san, madem bir hafta daha kalacağım, kirayı peşin vereyim.»

Hiç konuşmadan Sam-san'a bakıyorum. Duygularımı anlatacak kelime bulamıyorum ki! Alışkanlıklar, gelenekler beni bağlamış - bir şey diyemiyorum.

«Hadi, giyinin,» diyor Sam-san. «Fumio sizi bekliyor hastanede. Öğle üstü ben gelir alırım sizi. Birlikte alışverişe çıkarız, okey?»

Hay Allah! Ne sıcak konuşuyor! Nasıl güven veriyor insana! Gülümseyerek teşekkürlerimi belirtiyorum.

Sam-san başını yana eğiyor biraz, bana bakıyor. «Gülümserken tam bir çocuğa benziyorsunuz!» diyor.

«Michiko yaşlarında bir çocuğa! Biliyor musunuz, bir çift böğürtlen gibi benziyorsunuz birbirinize. Demin bahçeye çıkıp da Michiko'yu ha-

vuza bakar görünce bunu düşündüm. Yuka-san'a ne kadar benziyor, dedim.»

«Peki, neye bakıyordu Michiko?» diye takılıyorum.

«Bakıp duruyordu öyle. Aklım ermedi! Bakılacak bir şey yoktu ki!»

Seher vakti havuz başına eğilen kızım geliyor gözlerimin önüne; o andaki yüzü geliyor.

«Yanılıyorsunuz. Sam-san - yanılıyorsunuz! Vardı bir şey. Ama yalnız Michiko görebilirdi onu.»

12

Ohatsu'nun onuruna düzenlenen eğlencenin ateşböcekleri mevsimine rastlaması ne güzel! İki gecedir tepelerde ateşböceği avlıyoruz; yakaladıklarımızı, her bahar ortaya çıkardığımız küçük bambu kafeslere kapatıyoruz. Her zamanki gibi, şehir dışındaki korular ateşböceği avcılarıyla dolu. Ama kimse haro-san kadar ateşböceği yakalayamamıştır! Ah, genç Amerikalı yaptığı her şeyi canla başla yapıyor. Tutkuyla. Maeda-san'ın bu gece Ohatsu'yla Hiroo'nun onuruna düzenlediği eğlenceyi sabırsızlıkla

bekliyor.

«Ne zaman gidiyoruz?» diye soruyor bana. «Hava bozmasa bari. Ben biraz süsleneyim mi, Yuka-san?»

«Kırk yılda bir saçınızı tarayın, yeter.»

Gülüyorum; artık öyle yakından tanıyorum ki onu, uzanıp dağınık saçlarını düzeltiyorum. Göründüğü kadar yumuşak saçları var! O yumuşacık sarı saçları yüzünden, haro-san bazan gerçek dışı bir yaratıkmış gibi geliyor bana.

«Ateşböceği eğlencesi gökte ilk yıldız belirince başlar,» diyorum. «Maeda-san'ın öğrencileri tam vaktinde gelirler.»

Tam vaktinde! İşte - sırtlarında kimonoları, Maeda-san'ın hasırdan kapısı önündeler; boyunlarını uzatmış, ilk yıldızın doğmasını bekliyorlar. Maeda-san'ın evi yıkıldı yıkılacak; atom bombasından beri onarılmadı. İhtiyar ressamın genç öğrencilerinden biri, kâğıt yelpazesinin arkasından gülüyor.

«Günün birinde, resim dersinin tam ortasında kafamıza yıkılacak! Ustamız başka bir eve taşınırdı tabii - **okasan** olmasaydı.»

Hay Allah! Sam-san bu kelimeyi, **okasan**'ı kaçırmıyor. (Japonca öğrenmeye başladı; sünger gibi emiyor kelimeleri.)

«Maeda-san'ın karısı mı var? Evli olduğunu söylememiştiniz, Yuka-san.»

Duymamış gibi yaparak bahçeye giriyorum; Sam-san, İisa'yı görmese bu gece. Eğleneceğiz. Bir Hiroşimalı kurbanla daha karşılaşmasa. Umutlarım hemen yok oluyor.

Maeda-san, gülümseyerek karşılıyor bizi.

«Gelin dostlarım, karımı selâmlayın. İisa içeride.»

Karısına duyduğu sevgi, yüzünden fışkırıyor. Genç dostlarına geta'larıyla gürültü etmemelerini işaret ediyor: sonra bahçe odasına götürüyor bizi. Odanın kafesli duvarları var; üstlerini sarmaşıklar kaplamış. Birkaç ateşböceği, kafeslerinden kaçmış anlaşılan; onların yeşilimsi ışığında odayı belli belirsiz görebiliyoruz. İisa, cilâlı bir paravananın önünde diz çökmüş. Ne garip! İisa'nın soluk aldığını, yemek yediğini, uyuduğunu bilmeseydik, Maeda-san paravananın önüne kimonolu büyük bir bebek yerleştirmiş, model olarak kullanıyor derdik.

Sam-san'a bakıyorum hemen. Gözleri yarıkapalı; soluğunu tutmaya çalışıyor. Maeda-san'ın öğrencileri hep birlikte eğiliyorlar; çevresine bakıyor Sam-san, o da eğiliyor. Delikanlılar, ustalarının hasta karısına saygılarını belirtiyorlar.

Ben de eğilerek selâmlıyorum İisa'yı. Eğilmekten başka şeyler de yapabilseydim. Ah, zavallı İisa! Beynin, Hiroşima'nın saatleri gibi, o Ağustos günü 8 : 15'de duruverdi. Zavallı dostum benim! Bombanın patlayışından sonra, elbiselerin yırtık, o duygulu aklını yıkıntılarda bırakarak evine geldin - bir daha da sokağa çıkmadın. Kocan seni bulduğunda, ölmek üzere olan bebeğini kollarının arasına almış, dışarıdaki o kara atom yağmuruna dehşetle bakmaktaydın.

«Kiri!»

Ressamların en genci Kochiro, «sevimli» kelimesini fısıldıyor; bir başkası usulca tekrarlıyor bunu. Tabii! Hepsi sanatçı - güzelliğe susamış-

lar. İisa'nın düzgün alnına bir ateşböceği konmuş, yüzünü aydınlatıyor. Gerçekten sevimli. Kucağında kavuşturduğu elleri, ipek kimonosunun kıvrımları kadar beyaz; uzun siyah saçları kadife kurdeleler gibi yumuşak. Kiri kelimesi İisa'ya çok yakışıyor.

Alnındaki ateşböceği, ışığını söndürüyor; karanlıklara gömülüyor İisa'nın yüzü. Maeda-san çekilmemizi işaret ediyor - karısını yormamalıyız. Ama o zavallı, o beyaz bebek eğlencemizin dışında kalsın istemiyoruz - çimenlere diz çöküp şarkı söylüyoruz ona. Fısıltı gibi çıkıyor seslerimiz, çok sevdiğimiz o Hiroşima şarkılarını söylüyoruz. «Yağınca Kara Yağmur»u söylüyoruz, «Irmaktaki Çiçekler»i söylüyoruz. Her zaman yaptığımız gibi, «Bungaku no ko»yla bitiriyoruz. Yüreklerimizi koyuyoruz bu kelimelere: Başka Hiroşima İstemiyoruz! Birbirimize ne kadar yakınız! Yeni bir soyuz biz, özel bir soy - radyasyon soyu - hepimiz kardeşiz.

«Yuka-san!»

Hay Allah! Haro-san'ı unutmuşum! Şarkılar bitti, şarkıların yerini fısıltıyla konuşmalar aldı şimdi, Sam-san tek başına kalıverdi. Değerli bir konukla ilgilenmemem büyük kabalık!

Suçlu suçlu, gülümsüyorum.

«Bir daha - bir daha iyileşmeyecek mi?» diye soruyor kiracım; İisa'yı rahatsız etmemek için herkes gibi fısıltıyla konuşuyor o da. İki yana sallıyorum başımı, birkaç kelimeyle İisa'nın öyküsünü anlatıyorum, Sam-san'ın gözleri buğulanıyor. «Hiroşima'da buna benzer çok olay var mı?» diye soruyor; ben, «Evet,» diye karşılık ve-

rince kaşlarını çatıyor. Dr. Domoto, koğuştaki hastalar hakkında konuşurken de böyle yapmıştı. Evet, doktor olmalıydı Sam-san! Duygulu bir insan; yaşama sevgisi nedir, biliyor. Uzun uzun anlattığı babasına çekmiş herhalde.

«Birşeyler yiyelim!» Maeda-san, beklediğimiz cümleyi söylüyor sonunda. Hep alçak sesle konuşuyor. «Gençler iştahlı olur.»

Hafifçe gülüyor, ellerini hafifçe çırpıyor. Karısını rahatsız etmemek için her şeyi hafifçe, usul usul yapıyor; biz de ona bakarak fısıltıyla konuşuyor, hattâ fısıltıyla gülüyoruz. Rüyada yaşıyoruz sanki. Ohatsu'yla ben, **suchi**, **hishimoshi** tepsilerini getiriyoruz sessizce. Ah, kurtlar gibi yiyen o delikanlılara yemek taşımak çok güzel! Özenle hazırlanmış yiyeceklerden alırken, her keresinde göz kırpıyorlar. Öyle genç, öyle sevimli insanlar ki! Mutfağa gidip gelirken, Ohatsu'yla ben de paylarımıza düşeni yiyoruz; biraz **hishimoshi**, biraz limonata... Doğrusu çok güzel yapmışım **hishimoshi**'yi.

Sonunda herkes karnını doyurduktan sonra ellerimi çırpıyorum.

«Sıra ateşböceklerinde. Hadi, gelin, kafeslerinizi alın. **Dozo!**»

Maeda-san'ın genç konukları ayağa fırlıyorlar. İisa'yı rahatsız etmemek için, geta'larını çıkarıp bana koşuyorlar. Ateşböceklerini alıyorlar. Küçük bambu kafeslerin kapılarını açıyoruz. Ama kapıları açmamızla, ateşböceklerinin ışıklarını söndürmesi bir oluyor. Ah, bu ateşböcekleri insanla alay ederler böyle! Kafesleri sallamak zorunda kalıyoruz; sallıyoruz, sallıyoruz, so-

nunda tam bırakacakken ışıkları yanıyor yine. «Benimkiler yandı,» diye bağırıyorum. Oyun başlıyor. Bırakıyorum böcekleri. Uçuyorlar. Karanlıkta birbirimize çarparak, sendeleyerek, gülerek onları kovalıyoruz.

Ah, ateşböcekleri, ateşböcekleri, bahar gecelerinin yaratıkları, yıldızlı gecelerin yaratıkları! Küçücük fenerlerinizle ne güzel uçuşursunuz - dansedercesine. Bazılarınız yalnızlığı, sever, yapraklara konup işlenmiş birer yeşim taşına çevirir onları. Aranızda hayal kuranlar da vardır. Ufacık birer ay sanırsınız kendinizi, gökyüzündeki ablanıza uçmak istersiniz - rüzgârlara göğüs gerer, kanat açarsınız ona. Söyleyin ateşböcekleri, ay yolculuğunda bayılır mısınız? Ölür müsünüz? Önemi yok bunun! Önemli olan, ay yolculuğuna başlamaktır. Evet, evet! Sevgili ateşböcekleri, önemli olan büyük hayaller kurmak, güç yolculuklara başlamaktır!

Maeda-san'ın bahçesini, koşan ayakların sesleri dolduruyor. Hepimiz çocuk olduk yine, kendimizi oyuna verdik. Bir ağacın altında Samsan'a çarpıyorum. Elinde kapısı açık bambu kafes, sarmaşıkların ardındaki İisa'ya bakmakta. Büyük bir heyecanla toplamıştı ateşböceklerini, artık onlarla ilgilenmiyor. Korktuğum oldu! İisa'nın kaderi pençesine almış onu, bırakmıyor, başka bir şey düşündürmüyor. Haro-san için eğlence eğlence olmaktan çıktı.

«Hadi, Sam-san, oynasanıza?»

Dalgın dalgın gülümsüyor. Bana bakmıyor bile. Uzun, çocuksu kolunu uzatıp kendine çekiyor beni, göğsüne bastırıyor. O sabah havuz

başında Michiko'yu bastırdığı gibi.

«Bu senin de başına gelebilirdi, Yuka!» diyor.

Anlatamayacağım bir mutluluk dalgası kabarıyor içimde, büyüyor, bütün bedenimi kaplıyor. «Sen» dedi bana, «Yuka» dedi, üstelik başka türlü dedi bunu; demek ki, başka türlü bir anlam taşımaya başladım. Sam-san için. Kımıldamıyorum, koruyucu kollarından ayrılmak istemiyorum çünkü. Onun sıcaklığını ben nasıl duyuyorsam, o da benim sıcaklığımı duysun istiyorum.

Başımı kaldırmadan, «Bu gece kötü hiçbir şey olamaz bana,» diyorum.

«Niye?»

«Siz buradasınız da ondan. Yanınızdayken güven içindeyim.»

Sam-san daha da sıkıyor kolunu, sonra bunu yapmaması gerektiğini hatırlamış gibi, bırakıyor. Biraz utangaç, gülüyor.

«Biliyor musun - böyle bir sözü ilk duyuyorum! Hoşuma gitti. Galiba her erkeğin istediği bir şey bu - yanındakine güven vermek. Bir çeşit büyüme belirtisi. Evet, Yuka, komik bulacaksın belki - ama ben burada, Hiroşima'da büyüdüm... her bakımdan.»

Derken ateşböcekleri sarıyor her yanı. Ağaçlarda, damda, her yanda ateşböcekleri var. Kuyunun yanındaki çiçekler, üstlerine konmuş ateşböcekleriyle birer muma benziyorlar. Işıl ışıl bir halı olmuş çimenler. Maeda-san'ın kara kedisi Prens Genji, tüyleri ateşböceklerinden parlayarak salına salına yürüyor.

«Abla!»

İncecik bir ses duyuyorum karanlıkta; Ohatsu'yu seçiyorum.

«Ne var, kardeşim?»

Ohatsu, ateşböceği kovalamaktan soluk soluğa, yanıma yaklaşıyor.

«Bu kadar eğlenmemiz doğru mu acaba - yani Fumio hastanede yatarken?» diye fısıldıyor. «Abla, hayatımın en güzel akşamı bu! Her şey o kadar güzel ki - ateşböcekleri, yıldızlar, yaptığın kurabiyeler. Bu akşamı unutamayacağım. Eğleniyoruz diye kızmıyorsun ya?..»

«Niye kızayım,» diye karşılık veriyorum. «Fumio'nun gittikçe iyileştiğini söylememiş miydim sana! Ateşi düştü, kan sayımından da iyi sonuç aldılar. Hadi, Hiroo'nun yanına git.»

«Fumio yakında iyileşecek, değil mi?»

«Tabii iyileşecek,» diyorum; kardeşimin üzüntüsü bir anda uçup gidiyor.

«Ah, abla! Öyle seviyorum ki seni. Hiroo'yu da çok seviyorum. Ama hanginizi daha çok seviyorum acaba? Bir de bunu bilsem...»

Gülümseyerek, «Hiroo'yu tabii,» diyorum. «Hadi, git yanına. Abla sözü dinle.»

Uzun kimonosuyla koşmaya başlıyor, Ansızın durup bana doğru dönüyor.

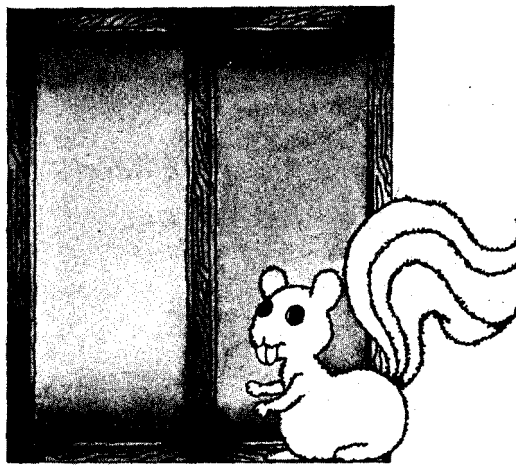
«Fumio iyileşecek, değil mi? Söz ver abla, iyileşecek de.»

«Söz veriyorum, iyileşecek.»

Gözleri parlıyor Ohatsu'nun. Ötekiler yanına seğirtiyor.

Ah, sevgili yalanlar, sizler olmasaydınız ne yapardım bilmem. Haro-san hoşlanmıyor sizden

- bana kalırsa haksızlık ediyor. Sevgili yalanlar, seven kimseler için öyle değerlisiniz ki!

13

Demek baba oldun, sincap kardeş! Şans derler buna! Gençsin, sağlıklısın, yakışıklısın, ağaç kovuğundan başlarını uzatan oğulların, kızların var - sana benziyorlar tıpkı. Ohatsu'yla bir kese kâğıdı fındık getirdik sana - çarşıya çıkmana da gerek kalmadı. Bütün gün Fumio'nun penceresinde oturursun artık; koğuştakilere, dünyada mutluluğun hâlâ var olduğunu hatırlatırsın. Garip şey, insanlarla sincaplar aynı şeylerin özlemini duyuyorlar - sevgi, sağlık, çocuk, huzur istiyorlar. Ama günümüzde, bunları sincapların elde etmeleri daha kolay.

Madoka, göz kapakları olmayan çocuk, pencere yanındaki yatağından sesleniyor bana:

«Nasıl, sincabımız şişmanlamamış mı?»

Madoka-san'ın sesi özlem yüklü. Kendisi kâğıt kadar incecik - koğuştaki altı hastayı tartsanız, sağlıklı üç kişiden hafif kalırlar. Ama gövdelerinin bazı yerleri şişmiş. Ah, Fumio'ya bakmak gelmiyor içimden! Bir hafta da değnek gibi inceliverdi kolları - yüzü şişti, kendi yüzünün iki katı oldu. Kocamın yüzü, çatlamış dudakları, yorgun gözleriyle, bir «acı maskesi» sanki. **Ben acıyım**, diye bağırıyor.

«Dün gece uyuyabildiniz mi, enişte?» diye soruyor Ohatsu.

Sam-san'la birlikte, kocamın yatağının başında duruyorlar. Fumio, hepimizi yanında görmekten hoşlanmışa benziyor. Ohatsu'ya başını sallarken gözlerinde garip bir bakış var. Hepimizden daha çok şey görüyor, daha çok şey biliyor gibi. Ne biliyor Fumio? Söyleseydi bile bakalım anlar mıydık? Matsui teyze, «İnsan, acının anlamını düşünmeden üstüne üstüne yürümeli,» derdi.

Sam-san, kocamdan ayıramıyor bakışlarını. Bu hafta ne zaman hastaneye, Fumio'yu ziyarete gelip onun gittikçe çöktüğünü gördüyse, gözlerini kısarak hep ona baktı, hep onu inceledi. Haro-san'ı şaşırtan, kocamın sessizce kaderini kabullenmesi oldu belki. Alçakgönüllülüğüyle, yüce doruklara tırmandı kocam. Küçüklere, korkaklara yer olmayan bir doruğa ulaştı.

Sam-san, «Yuka, birkaç şey söyleyebilir miyim Fumio'ya?» diye fısıldıyor. «Zararı var mı sence?»

Sonra daha da yaklaşıyor yatağa. Saçlarını düzeltiyor. Tedirgin. Sinirli.

«Bakın,» diyor, «nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Güzel konuşmasını pek beceremem. Ama teşekkür etmek istiyorum size, Fumio - bütün bunlar için teşekkür ederim. Siz olmasaydınız, Hiroşima'nın anlamını kavrayamazdım - bunu bilmeyen o kadar çok insan var ki dünyada. Ben anlatacağım. Bazı kimselere anlatacağım. Şimdilik yapabileceğim tek şey bu. İnsanlara anlatmak.»

Cümleleri ağır ağır, büyük bir dikkatle Japoncaya çeviriyorum; bitirince, Fumio başını kaldırıp Sam-san'a bakıyor. İki genç, birbirlerine bakıyorlar bir an. Ah, benim alçakgönüllü kocacığım, bakışların ne kadar güçlü şimdi! Gülümsüyor Fumio - evet, gülümsüyor. Sam-san'ın yüzü kıpkırmızı. Birbirlerine bakıyorlar hâlâ - dünya bir an durmuş gibi geliyor bana; durmuş, bu delikanlıları saygıyla selâmlıyor. Derken o sonsuz an da geçip gidiyor - zamanın yüzünde izini bırakarak.

Ohatsu, «Fumio galiba uyudu, abla,» diye fısıldıyor.

«Evet, kardeşim, uyudu.»

Ayaklarımızın ucuna basarak yatağın yanından çekiliyoruz. Eğilerek selâmlıyoruz koğuştakileri; sonra yine eğilerek koridora çıkıyoruz. Az kalsın Dr. Domoto'ya çarpacaktık! Sevimli doktor, uzun saçlı, kara sakallı bir Batılıya ayak uydurmaya çalışarak koridorda hızlı hızlı yürümekte.

Sam-san'ı görünce, «Hah!» diye bağırıyor. «Şansım varmış! Lütfen, sizin Fransızca nasıl?»

Sam-san iki yana sallıyor başını. Üzüntü-

lü. Doğru, iri gövdesi koridorda şimdi, ama düşünceleri hâlâ Fumio'nun koğuşunda.

«Yazık! Neyse, gelin, çay için. Buyrun... benim oda,» diyor Dr. Domoto.

Kapıyı açıyor, giriyoruz - sakallı Fransız, Sam-san, Ohatsu, ben.

Dr. Domoto, Sam-san'a anlatıyor:

«Dr. Bonnard soya çekme ve değişinim konusunda dünya çapta uzman. Yazık, benim Fransızca unuttu ben. Yirmi beş yıl geçiyor, Paris'te okudu ama Fransızca unuttu. Dr. Bonnard geldi Japonya, görüşmek için ünlü Japon uzmanları - Profesör Tomaki, Dr. Fujimoto - bir de Dr. Kiskushi, daha az ünlü. Biraz yeşil çay? Evet? Güzel!»

Çarpık bacaklı köylü bir kadın getiriyor çayları; Fransızın uzun sakalını görünce dayanamayıp elini siper ederek gülüyor. Fransız pek ilgilenmiyor çayla, görgülü bir insan değil. Masadaki bazı resimlere, fotoğraflara bakıyor; çay fincanının üstünden ben de göz atıyorum. Biri bir balık fotoğrafı. Ne korkunç bir balık bu!

Balık fotoğrafına baktığımı farkeden Dr. Domoto, «Çok ilgi çekici bir deney,» diyor. «Profesör Tomaki yaptı. Fotoğraftaki iki başlı, dört gözlü iğrenç balık, iğrenç balık...»

Bana bakıyor. İngilizcesi yeterli değil. Japonca başlıyor. Ben de Sam-san'a çeviriyorum: kobalt ışınlarına tutulmuş balık; laboratuvarda gözlem altına alınmış. Bir süre sonra da değişme belirtileri göstermiş.

Dr. Domoto, «Evet, evet,» diye sözümü kesiyor heyecanla. «Doğrudur! Çok kobalt ışını, çok

değişim. Bir hafta geçiyor, balık oluyor iki baş, dört göz. İnsan çocuğuna da olur aynı - anne radyasyona uğramışsa - ya da çocuğun çocuğuna olur. Böyle değişmeler geçiyor kuşaktan kuşağa. Radyasyona uğramış insan bilemiyor torunu nasıl olacak - bu korkunç balık gibi mi olacak...»

Masanın çevresine toplanmış, Profesör Tomaki'nin balığına bakıyoruz. Fransızın elinde bir büyüteç var; fotoğrafı uzun uzun inceledikten sonra gülümseyerek Ohatsu'ya veriyor büyüteci. (Kara sakallı bu bilim adamı bile kardeşimin güzelliğiyle etkilendi.) Ama Ohatsu iki yana sallıyor başını, bir adım geriliyor. Ne kadar solgun! Korkulu gözleriyle bir daha bakıyor balığa, başını kaldırıyor, çevresini inceliyor şimdi - sanki kaçacak bir yer aramakta. Ohatsu'yu odadan çıkarmam gerektiğini düşünüyorum. Dr. Domoto'yla bakışıyoruz. Biz atom bombası kurbanlarının dengesizliğini, perişan olmuş sinirlerini en iyi o bilir!

Duruma el koyarak, «Ziyaretiniz için teşekkür, Nakamura-san,» diyor aceleyle. «Var sizinle yine görüşmek.»

Sokaktayız. Ohatsu, gün ışığında daha da solgun görünüyor. Ellerini göğsüne bastırmış yine.

Kardeşimde zaman kavramı diye bir şey yoktur. Ama, «Gitmem gerekiyor. On dakika sonra iş başında olacağım,» diyor.

Saat daha bir bile değil, ikiye kadar çok vakti olduğunu söylüyorum. Bizimle birlikte yürüsün istiyorum çünkü. O gün bir saat önce gitmesi gerekiyormuş. Koşarak uzaklaşıyor. Hay Al-

lah! Paniğe kapılıyorum o anda, kendimi tutmasam peşinden koşacağım. Bu gibi durumlarda her şeyi yapabilir.

«Yuka, Ohatsu için üzülmeyi bırak artık. Kendi üzüntülerin yetmez mi?» Beni rahatlatmak istercesine kolumu sıkıyor Sam-san. «Âşık bu kız. Bir şeyi yok.»

Başımı sallayıp Sam-san'ın haklı olduğuna inandırmak istiyorum kendimi. Ama bildiğim başka şeyler var. Ohatsu'nun yaşadığını yaşayan bir «kız»ın «bir şeyi yok» olamaz. Haro-san'a anlatmak istemiyorum bunu.

Irmağı inip yeni köprüden geçiyoruz. Aşağıda kıyıda bir adam var, ağını atmış, balık avlıyor. Ufak tefek bir adam bu, çekiyor ağını, bir daha atıyor. Ağın suya düştüğü yerde bir çember beliriyor. Kıyıya yakın bir yerde, iki taş arasında bir çiçek demeti duruyor.

«Bak, suda çiçekler var yine! Biri getirip de oraya bırakmış sanki!»

(Sama-san, her şeyi anlatacağım ona! Senin sevgili adını kimsenin yanında anmak istemem - bilirsin bunu - ama Sam-san da bizden biri olup çıktı. Her şeyi bilmeli. Burada olanları o da başkalarına anlatmalı. Güzel Mama-san, biricik Mama-san, bağışla beni, Amerikalı delikanlıya son saatlerini anlatacağım senin. Bağışla beni! **Dozo.**)

Sam-san'ın yanında durup köprünün parmaklığına yaslanarak, «Haklısınız,» diyorum. «O demet, Ohatsu'nun demeti.»

Sam-san irkiliyor. «Ohatsu'nun mu?»

«Evet,» diyorum. «Her sabah işe giderken ta-

ze çiçekler bırakır ırmağa.»

- Anlatıyorum. Birkaç gün önce anlatamazdım. Yıllar geçti, kimseye anlatmadım. Bomba patladıktan sonra, annem canlı bir meşale gibi burada atladı suya. (Çocuğunu, Ohatsu'yu sırtından çıkarıp ırmak kıyısına fırlatmıştı.) Anlatıyorum. Tam yirmi bin kişi yatıyor, ırmağımızda. Yirmi bin meşale. Şimdi arasıra gelip sulara çiçek bırakırlar. Çiçek bırakabilecekleri tek mezar bu çünkü.

Kolumu sıkıyor Sam-san. Konuşmuyor. Biliyordum konuşmayacağını. Bizde kaldığı ilk gece Ohatsu niye aldı çiçekleri ondan, artık anlıyor.

«Sam-san, annemin son anlarını anlatmak istiyorum size. Anlatmak istiyorum, çünkü birçok insanı bekleyen ölüm buna benziyor - kimbilir, belki hepimizi böyle bir ölüm beklemekte.»

Bütün ayrıntılarıyla hatırladığım bir manzarayı, alevler içindeki Hiroşima'yı görmesini istiyorum. Matsui teyze, annem, annemin sırtındaki Ohatsu, üç yaşındaki Ohatsu nasıl koşmuştuk sokaklarda, anlatıyorum. Patlayıştan ötürü bütün elbiselerimiz paramparça olmuştu - nerdeyse çırılçıplaktık. Ateşten toplar uçuyordu havada - dokunduğu her şeyi, ağaçları, evleri, kaçışan insanları kavuran alev gülleler. Öyle sıcaktı ki sokaklar, asfalt kaynıyordu; pençelerini yerden kesemedikleri için diri diri yanan köpekler vardı çevremizde. Ah, nasıl da inliyorlardı korkuyla - zavallı köpekler! Galiba annem de inlemiş, bağırmıştı - suya atlamadan önce...

«Suş artık, Yuka. Gücün kalmadı.»

«O gücü bulmalıyım. Bilmelisin,» diyorum. «Sen de bizdensin artık.»

Başıma bir ağaç dalı düşmüş, bayılmışım, sonrasını Matsui teyze anlattı bana. (Ah, ağaç dalı, hayatımı sana borçluyum belki!)

«Matsui teyze o çığlıkları unutamadığını söyler - yanık et kokusunu da unutamıyormuş. Annem bağırarak suya atlayınca Ohatsu'yu o tutmuş. Suda, ötekilerin arasında, o güzelim, o gencecik yüzünü Ohatsu'ya çevirmiş annem, son kere bakmış. Ohatsu'nun adını haykırmış - tam burada, çiçeklerin olduğu yerde. Onun çiçeklerinin...»

Devam edemiyorum. Edemeyeceğim. Ah, Mama-san, kararmış yüzünle kızına bakıyorsun kirli sulardan. Başında pırıl pırıl bir taç - yanan saçların! Yemin ediyorum, Mama-san, kömürleşmiş yüzün, tutuşmuş saçların üstüne yemin ediyorum, yaşadığım süre boyunca böyle bir şeyin tekrarlanmaması için savaşacağım. Ah, Mama-san, gülüyor musun bana? Bunu mu bekliyordun kızından, böyle bir yemin mi bekliyordun? Böyle bir görev yüklenmesini mi? Oldu işte! Yemin ettim. Söz. Acılı yüzün dalgacıklar arasında siliniverdi, Ohatsu'nun çiçekleri aldı yerini. Rahat mısın şimdi, Mama-san? Rahat mısın, bir tanem?

14

Ko! Nasıl anlatmalı bunu- hele bir Amerikalıya? **Ko**'yu anlayamazlar, öyle bir kavram yok ki yaşamlarında. Trenle Kiosoko'ya, Hiroo'nun ailesini ziyarete giderken, Sam-san'a **ko**'yu anlatablimek için o sabah nasıl uğraştığımı hatırlayıp gülümsüyorum.

«Bizim ülkede bilmezler bunu,» demişti. **Ko**, Japonların bir özelliğiydi sanki - **suki yaki** gibi, «babamı severdim, ama körü körüne bağlı değildim ona...» Gülmüştü. «Hayır, **ko**'ya aklım ermiyor, Yuka.»

Göstermeye çalışmıştım. Bir yastık alıp sırtıma yerleştirmiştim hemen, üstüste eğilmiştim. Tabii, «bebek» de benimle birlikte eğilmişti.

«Kocasını selâmlayan bir Japon kadınıyım şimdi. Kadın ne zaman eğilirse, sırtındaki çocuk da eğilmiş olur. Böylece, aile başkanına saygı göstermeye taa bebekken başlar. Ko'nun başlangıcı.»

«Yuka, büyük bir oyuncusun sen!» diye bağırmıştı Sam-san.

Ben de cesaret almıştım bundan, birkaç kere yerlere kadar eğilmiştim; öylesine eğilmiştim ki, alnım yere değecekti nerdeyse.

«Ne yapıyorsun, Yuka?»

«Yılbaşı. Saygıdeğer babama teşekkür ediyorum. Yıl boyunca yaptıkları için. Bağlılığımı belirtiyorum ona; her isteğine boyun eğeceğimi anlatıyorum. Ko budur işte.»

Anlamayacak. Sarsılarak giden trende, karşımda oturan Hiroo'ya bakıyorum şimdi - evet, Japonlara özgü bir şey ko. Hiroo da, kardeşimle benim gibi, bu konu üstünde düşünmemiş bile, ko'yu kabullenmiş. Nişanlanacağı kızı ailesiyle tanıştırmaya götürüyor, resmî kimonosunu giymiş. Kimononun geniş yeninde, samurai olan ailesinin arması işli. O kılıkta bambaşka bir insan gibi görünüyor Hiroo - hiç de gazete fotoğrafçısına benzemiyor. Eski Japon baskılarından çıkmış sanki. Gövdesini kılıç gibi dik tutuyor; ne kımıldıyor, ne de konuşuyor. Kimbilir, Sam-san'ın gelmeyişi iyi oldu belki!

Yanında kardeşim oturmakta. Pencereden bakarak gülümsüyor Ohatsu. O kadar seyrek yol-

culuk ediyoruz ki, geleceğini ilgilendiren ziyaretin tedirginliğini bırakmış, keyifle gülüyor.

«Bakın, bir inek!» diye bağırıyor. İnceçik burnunu düğme gibi yapıştırmış cama. «Şu tepeye bakın. Bakın, mavi bir tapınak!»

Kompartımandaki herkesi büyülemiş gibi. Hiroo da farkediyor bunu - onun da tedirginliği azalıyor. Sevdiği kız, annesiyle babasının üstünde iyi bir etki bırakacak herhalde! Ohatsu'dan hoşlanmayacak kimse olabilir mi dünyada?

Trenimiz küçük bir istasyonda duruyor. «Miuchu!» diye bağırıyor Ohatsu.

«Ne olmuş Miuchu'ysa?»

«Hiç. Öyle mutluyum ki, abla. Gülmek istedim sadece - o kadar.»

Bir sonraki istasyonda trenimiz birkaç dakika kalıyor, limonata isteyip istemediğimi soruyor Hiroo. İki yana sallıyorum başımı. Besbelli: Hiroo'yla Ohatsu yalnız kalmak için can atıyorlar. Küçük bir baraka görüyorum, hediyelik eşya satıyorlar - bambu vazolar, renkli kâğıt yelpazeler, kolyeler.' Hiroo'yla Ohatsu'yu bırakıp barakaya koşuyorum. Bir kolye ilişiyor gözüme, ucunda bir inci sallanıyor - tarlalarda yetiştirilmiş, yürek biçiminde bir inci. Tam Ohatsu'ya yakışacak bir şey! Fiyatı birkaç yen tutuyor, benim için çok pahalı doğrusu, ama hiç düşünmeden alıyorum. Kolyeyi görünce sevinçten havalara uçuyor kardeşim. Ellerini göğsüne götürüp fısıldıyor:

«Hep takacağım bunu, abla!»

«Sana şans getirecek.»

Çeltik tarlaları arasından geçtik, bir köknar

ormanındayız şimdi - sonunda denize ulaşıyoruz. Karşımızda kırmızı, dik bir uçurum. Ünlü Osima uçurumu.

Burnunu yine cama yapıştırıyor Ohatsu. «Düşünün,» diye bağırıyor, «gelip kendilerini bu uçurumdan atanlar varmış! Bu kadar aptallık olur mu?»

Tren bir sonraki istasyonda durunca, «İşte geldik! Kiosoko!» diyor Hiroo.

Çok heyecanlı. Ailesinin evine giderken, bakıyorum, şakağında küçücük bir damar atmakta. Havası bütün bütüne değişiverdi; kimse onun Batılılaşmış bir gazete fotoğrafçısı olduğunu düşünemez bile. Şu anda işini, günlük yaşayışını, hatta bizi bile unutmuş görünüyor Hiroo. Bir tapınağa girercesine, kapıdan geçip bambu eve yürüyor. Dimdik.

Evin önünde bir sıra selvi ağacı var. Ufak tefek bir adamla bir kadın, basamaklarda bizi bekliyorlar. Kimonolarının havi dökülmüş; her şey köhne, tohuma kaçmış - ama evde de, ikisinde de bir soyluluk havası var. Kimonolarının yenlerindeki soluk armaları görmeseydim bile, onların bizden farklı insanlar olduklarını anlayacaktım. Ne düşündükleri yüzlerinden anlaşılmıyor; duygularını büyük bir ustalıkla gizliyorlar. İncelikle karşılıyorlar bizi.

«Yoku irashai mashita. Dozo.»

Beşimiz de uzun uzun eğiliyoruz; doğrulduktan sonra, belli etmeden ev sahiplerine bir göz atıyorum. Hay Allah! Gülümsemiyorlar, bir çeşit sıkıntı okunuyor bakışlarında. Güzel buluyorlar Ohatsu'yu, onun iç güzelliğini de farketmişler,

belli... ama bir aksaklık var - korkunç bir aksaklık. Yüreğime bir hançer saplanıyor o anda.

«Çay içer miydiniz? **Dozo!**»

Yine eğiliyoruz. Alışılmış o ince sözleri sıralıyoruz. Sonra kara selviler altındaki güzel bir hasıra diz çöküyoruz; sırtına yamalı bir kimono giymiş kısa boylu bir ihtiyar incecik kâselere yeşil çay koyuyor. Bir çeşit tören bu, uzun bir tören. İnce sözlerden başka şey söylenmiyor. İki aile arasındaki bu ilk görüşmede önemli şeyler söylenmez zaten, herkes karşısındakini inceler. Kardeşimle benim **neler** söylediğimizin hiç önemi yok; önemli olan seslerimizi nasıl kullandığımız, nasıl davrandığımız... Elbiselerimizi de inceliyorlar. Hiroo'nun annesiyle babası daha çok beğeniyor Ohatsu'yu - ama gözlerindeki hüzün de artıyor.

Birbirlerine bakıyorlar sonunda. Soylulara yaraşır bir biçimde usulca ayağa kalkıyorlar, biraz kendisiyle görüşmek istediklerini söylüyorlar oğullarına. Son derece resmî konuşuyorlar. Görüşmenin uzun sürmeyeceğini, Hiroo'nun Hiroşima'daki görevine yetişeceğini söylüyorlar. Babası, «Görev her şeyden önce gelir,» diyor; Ohatsu'yla beni selâmlıyarak özür diliyor.

«Hizmetçimiz taze çay getirecek size. Lütfen bağışlayın bizi! **Dozo.**»

Yerlere kadar eğiliyoruz yine.

Baba, dimdik, ötekilerin önünde, eve giriyor. Arkasında Hiroo, Hiroo'nun arkasında da annesi. Ufacık adımlarla yürüyor (sözünü esirgemeyen Sam-san, «kumru sekişi» diyor buna). Kadın, oğlunun üç adım gerisinde. Her şey görgü

kurallarına uygun. Her şey yerinde. Derken...

Başını çeviriyor Hiroo. Hay Allah! Ölüm kararını bekleyen bir tutuklunun bakışı var gözlerinde. Bir başka Hiroo bu. Fotoğraf makinesiyle oradan oraya koşan, cepleri filmlerle şişmiş, daracık pantolonlu, deri ceketli Hiroo değil! İki Hiroo mu var yoksa? Yoksa herkesin içinde ikişer kişi mi var?

Ohatsu ayağa kalkmış. «Hiroo...» diye fısıldıyor. Delikanlı duyamaz bunu, ama bakıyorum, tepeden tırnağa titriyor. İşin içine ko giriyor hemen. Gözlerini kaçırıyor Hiroo, babasının arkasından gidiyor. Annesi, başı önünde, iki efendisini izliyor. İncecik, kıvrık boynunda bütün bir ömür süren acının, baş eğmenin damgası var.

«Abla...»

Duyuyorum Ohatsu'nun sesini - ama başımı iki yana sallıyorum. Bugüne kadar hep yardımcı oldum Ohatsu'ya; bu gibi durumlarda ise kişisel duygulara yer yok. Ne olursa olsun, geleneklere, kurallara göre davranmalıyız! Ohatsu bir anda anlıyor bunu. Yanıma çöküp gerçek bir kardeş gibi davranmaya başlıyor.

Neyse, ihtiyar hizmetçi yetişiyor! Herkes gibi o da pek beğendi. Ohatsu'yu, çevresinde dört dönüyor.

«Biraz çay?» diye kekeliyor. «Bir kurabiye? İki kurabiye daha?»

Işıl ışıl bakıyor kardeşime; Ohatsu dayanamıyor artık, bir kurabiye alıyor. Havalardan konuşuyoruz ihtiyar hizmetçiyle. Yetmiş yıldır bu kadar ılık bahar görmediğini söylüyor. (Ohatsu hemen hak veriyor ona - sevimli kardeşim! On

yedi bahar gördü ancak.) Kalkıp incecik bir kiraz dalı getiriyor hizmetçi; hasıra, Ohatsu'nun önüne bırakıyor. Kardeşime uzatmadı - Ohatsu, çiçeklerin değmesiyle yıkılıverecek sanki. Ne bilsin ihtiyar, çiçekler değil, kaderin yumruğu bile yıkamadı Ohatsu'yu!

«Geliyorlar,» diye fısıldıyorum.

Hiroo, annesi babasıyla evden çıkarken oturduğumuz yerde eğiliyoruz. Bütün bunlar bir oyun gibi gelmeye başlıyor bana; biz de bu oyunun oyuncularıyız. Eski Noh oyunlarını düşünüyorum; her davranış, fısıltıyla söylenmiş her söz, önceden kararlaştırılmış bir sonuca götürür oyunu. Ohatsu'yla ben de diz çökmüş, öteki oyuncuları bekliyoruz. Noh oyunları sevgiyle görev arasındaki çatışmaları işler genellikle. Bizim oyunumuz da öyle; ama arkasında, geçmişteki hiçbir şairin yaratmadığı kadar korkunç bir olay var. Bu olay yepyeni bir konu getirdi işte - kız, sevdiği adamla evlenemiyor... garip yaratıklar doğurmaktan korkuyor çünkü.

Korkunç balık! Hiroo'ya bakar bakmaz o balık beliriyor Ohatsu'nun gözlerinde. Dr. Domoto'nun odasında gördüğümüz iki başlı, dört gözlü yaratık, kardeşimin gözbebeklerinde yüzüyor şimdi. Ohatsu ürperiyor. Kendinden iğreniyor mu yoksa? Doğru, teninde bir şey yok, tertemiz - ya damarları, incecik damarlarındaki kan? O saçma bomba, Ohatsu adlı kızın kanına, iliklerine de işledi mi? O güzel kızın karnında izini bıraktı mı?

Hiroo'nun babası, «Ah,» diyor, «alacakaranlık çöktü bile.» Sesi bir Noh oyuncusunun sesi

gibi.

«Güzel bir akşam,» diye cevap veriyorum.

Bir umutsuzluk anında rahatlayabilir mi insan? Kararlı bir sesle söylediğim «güzel bir akşam» sözü, beni nerdeyse mutlu kılacak. Ayağa kalkıyoruz Ohatsu'yla, kardeşim benden güç alıyor. Ona dokunmuyorum bile, ama biliyorum, bizi Hiroo'lardan ayıran adımlarını atarken bana sığınıyor. Dimdik, başı yukarıda. Evet, o andaki gücüm ikimize de yeter.

Ayrılırken o alışılmış cümleleri sıralıyorum yine, teşekkür ediyorum, evlerine gelmekten ne büyük onur duyduğumuzu belirtiyorum.

«Bahçeniz ne güzel! Unutulmayacak bir yer. Teşekkür ederiz.»

Ah, oldu işte, oldu! Başardım! Hiroo'nun babası sessizce gülümsüyor. O gülümseyiş bir mutluluk habercisi sanki. Hiroo'nun gözlerinde hüzün var biraz, ama Ohatsu'yla benim davranışımız onun da hoşuna gitmiş. Yüreğim gururla kabarıyor. Bu görüşmenin gerektirdiği ne varsa, hepsini yerine getirdim. Beşimizin acısını da aldım, bir başka yere yerleştirdim. Yine gülümsüyorum. Biliyorum artık, sonunda öz kızı oldum Hiroşima'nın.

«Trene yetişmemiz gerekiyor.»

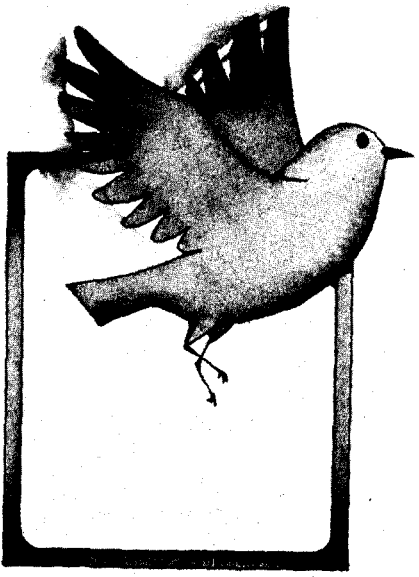
«Sodeska! Yolculuğunuz güzel geçecek. Güneş battı, hava serinledi. Deniz kıyısı çok güzeldir.»

«Evet. Çok güzel.»

Hiroo'nun babasının yüzünde garip bir anlam var: akraba olmayacağız, ama akraba olarak kabullendi bizi. Olağan insanlarız - yine de

samurai olarak kabullendi bizi. Gelinine nasıl bakarsa, kardeşime de öyle bakıyor.

Ayrılıyoruz. Bahçe yolundan inerken dönüp dönüp eğiliyoruz, gülümsüyoruz. Hiroo hasır kapıyı açıyor. Kapının sesi, bir Noh oyununun sonunda inen perde hışırtısına benziyor.

15

«Sana çilek getirdim, Saka kızım! Mevsimin ilk çileği.»

Plastik alışveriş torbamı koltuğumun altına sıkıştırıp **fusuma**'yı açıyorum; eve giriyorum koşarak. Çok güzel bir alışkanlık koşmak - düşüncelerini koşturacağına bacaklarını koşturur insan. Ama evin içinde nereye koşabilirsiniz ki? Torbayı bırakıp duymayacağım seslere kulak kabartıyorum. Dört gün öncesine kadar insanlarla doluydu bu ev, her köşesinde sesler çınlardı. Michiko'yla Tadeo, Matsui Teyze'ye gideli beri, evim bir mezar oldu.

Saka kızımın çileğini götürüyorum; bakıyorum, o da benim gibi keyifsiz. İhtiyar bir kadın gibi tünemiş tüneğine; bambu kafeste sırtını kamburlaştırmış, başını eğmiş. Gagası açık, gözleri yarı kapalı.

«Ayıp, Saka kızım!» diye azarlıyorum onu. «Yemekten önce, daha kafesini örtmeden uyunur mu?»

Uzatamıyorum bu oyunu. Kafesin önüne diz çöküyorum; sırtımı kamburlaştırmamak, başımı dik tutmak için büyük güç harcıyorum ben de. Öyle yorgunum ki, kalkıp çay yapamıyorum kendime. Yine de, her zamanki yerinde duran porselen çaydanlığa ilişiyor gözüm; hep bu saatte çay yaparım çünkü, çay içmeden duramam. Ohatsu, bu yüzden, yuvarlak çaydanlığın altına bıraktığı notu mutlaka bulacağımı biliyordu çekip gittiği o ikindi üstü.

«Tokyo'ya gidiyorum,» diye yazmıştı. «Beni arayıp bulmaya çalışma, abla. Hiroo, saygıdeğer annesiyle babasının karşı koymasına rağmen, benimle evlenmek istiyor; onun için, böyle davranmalıyım. **Evlenemem.** Her delikanlının sağlıklı bebekler istemeye hakkı var. Benim doğuracağım bebekler ise o balığa benzeyebilir. Abla, seviyorum seni, ama ortadan kaybolmalıyım. Beni bağışla lütfen. Saygılarımla, Kardeşin.»

Tuhaf! Gözlerimi yaşartan, Ohatsu'nun imlâ yanlışıydı. Bebbekleri! Zavallı kardeşim, pek güzel değildir yazısı, iyi fırça kullanamaz. Köşesine bir kiraz ağacı çizilmiş kâğıda bakarken, o eğri büğrü şekiller rüzgârın savurduğu tomurcuklar gibi gelmişti bana.

Düşünmüştüm : Ohatsu'nun mektubu, bir çeşit «başkaldırma»ydı. Cılız, güçsüz bir kızdı Ohatsu, ama bir milyon, on milyon Ohatsu birleşirse büyük bir güç çıkardı ortaya! Genç kızlar çocuk doğurmayı istemezlerse, bombalı havacılardan çok daha güçlü olurlardı. Havacılar ölüm sunabilirdi yalnız; ama «güçsüz» Ohatsular, gövdelerinde hayatın tohumlarını taşıyorlardı.

* * *

«Yuka! Yuka, ne oldu?»

Ayağa fırlıyorum. Saç iğnelerim düşmüş, uzun saçlarım omuzlarıma dökülmüş. Hava kararmış bile, Sam-san yüzümü göremeyecek diye seviniyorum. Ama elini uzatıp saçlarıma, yanaklarıma dokunuyor.

«Ağlamışsın, Yuka!» İki yana sallıyorum başımı; faydasız - Sam-san artık tanıyor beni, kanmıyor. «Ohatsu'dan haber almadın. Ona üzülüyorsun, değil mi?

Söylemedi ama Ohatsu'nun «Hiroşima biçimi kurtuluş»u seçtiğini sanıyor. Biz atom bombası kurbanları arasında intiharların yaygın olduğunu biliyor Sam-san, Ohatsu'nun da bu yola başvuracağından korkuyor. Kardeşimin adaşı, efsanedeki Ohatsu da, aşk yüzünden kendini öldürmemiş miydi? Sam-san'ın düşüncelerine katılmak istemiyorum; geçen gün trenle giderken gördüğümüz Osima uçurumu geliyor gözümün önüne, titrememeye çalışıyorum. Kardeşimi yine göreceğim, bu umut var içimde, umutsuzluğa kapılmıyacağım. Hiçbir zaman.

Kaşlarını çatmış Sam-san. Yumruğunu hızla yere indiriyor.

«Ne hayatlar söndürmüş şu bomba! Atılalı on dört yıl olmuş, hâlâ da söndürüyor. Bu arada biz de sersem gibi yeni bir bombanın atılmasını bekliyoruz. Modası geçmiş o atom bombasından bin kere daha güçlü olacak belki, ama kılımız bile kıpırdamıyor. Yaşayan ölüler arasında gibiyiz. Bir şey yapacağım, yapmam gerek! Söz veriyorum, bir şey yapacağım! Elimden geleni!»

İki elini de saçlarının arasına gömüyor Samsan. Saçları, öfkeli bir kirpinin dikenleri gibi.

«Evet! yaşamak istiyorum ben. Gencim. Herhangi bir generalin kalkıp da bir düğmeye basmasına, beni yok etmesine meydan vermeyeceğim. Elimden geleni yapacağım! Başaracağım bunu! Öfkeliyim, inatçıyım, tabii başarırım. Hep hayat uğruna savaştı babam. Ben niye savaşmayayım?»

Susuyor, biri bana sesleniyor bahçeden - fısıltıyla. Öyle boğuk, öyle kısık bir ses ki bu, hemen tanıyorum sahibini: Maeda-san. Bu saatte ne işi var?

Sam-san'ı bırakıp bahçeye fırlıyorum hemen, geceye karışıyorum. İhtiyar dostum, bambu kapının yanında. Yüzü, fener ışığında daha da soluk görünüyor.

«Bir şeyiniz yok ya, Maeda-san?» diye soruyorum. «İisa nasıl?»

«Tut kendini Yuka. Şimdi hastaneden telefon ettiler. Fumio - fumio seni istiyormuş, Yuka,» diyor Maeda-san. Sesi öylesine cılız ki, söylediklerini güçlükle duyuyorum.

Maeda-san'ın kimonosunun yenine yapışıyorum. Ne olduğunu soracağım - faydasız! Gece-

nin bu vaktinde beni aramalarının tek sebebi... kapıdan çıkıp yürümeye başlıyoruz sokakta; hızlı hızlı yürüyorum, zavallı ihtiyar yetişemiyor bana. Geta'larının biri fırlıyor ayağından, durmak zorunda kalıyor.

«Ben koşuyorum, Maeda-san,» diye bağırıyorum.

«Koş. Ben de geliyorum hastaneye, Yuka, çabuk ol!»

Ah, yıllardır böyle koşmamıştım! zifir karası sokağımızdan uçarcasına geçip, her sabah Nakano-san'la Tamura-san'ı götürdüğüm boş arsaya varıyorum. Uzun saçlarım bazan yelken gibi açılıyor arkamda, bazan yüzüme çarpıyor, gözlerimi örtüyor. Koşuyorum, önüme bile bakmadan boyuna koşuyorum, bir tahtaya çarpıyorum, boyuna koşuyorum... Bir an yalnız değilmişim gibi geliyor bana, her yanımda insan var, koşan, benimle birlikte koşan insanlar.

Evet - hayaletler bunlar! On dört yıl önce kaçarken de koşmuştum buralarda. On dört yıldır kafamın içinde koşuyordu o hayaletler, ama Hiroşima'ya dönmüşler bu gece, aralarına almışlar beni, koşuyorlar - kararmış yüzleri, omuzlarından akmış, dökülmüş derileriyle. Kâbuslardan tanıyorum hepsini. Bütün yüzü yanmış şu kızı, sırtında karısını taşıyan adamı, hepsini. Koşuyorlar. Yan yana diz çökmüş öğrencileri geçiyoruz - hepsi ölmüş. İşte o köpek. Ah! Çekil yolumdan, köpek. Eriyen asfalta mı yapışmış pençelerin? Koşmazsak biz de öyle olacağız. Senin gibi diri diri yanacağız. Yardım edemeyeceğim sana, köpek! Kendimi kurtarmalıyım. Mama-san'ı

bulmalıyım. Ötede, ileride ırmak görünüyor; suya atlayanlar var. Canlı meşaleler. Saçları alev alev yanan kadınlar. Annem de orada mı? Nerede, nerede Mama-san?

«Önüne baksana! Ne koşuyorsun öyle?»

Düşmemek için sokak fenerine tutunuyorum. Üniformalı bir polise çarpınca kendime geldim. Eğilerek özür diliyorum ondan. «Özür dilerim, bağışlayın beni, lütfen!» diye mırıldanıyorum, ilerideki kocaman hastaneye doğru koşmaya başlıyorum yine. İki haftadır her köşesini ezberledim o hastanenin!

Kapıdan girince aynaya ilişiyor gözüm - çılgınlar gibiyim tıpkı. Kimonomu, saçımı düzeltiyorum. Hiç düşünmeden. Gece bekçisi yaklaşıyor yanıma. Eğiliyorum. Yukarıya, radyasyon bölümüne koşuyorum sonra. Nöbetçi hemşireyi de selâmlıyorum. Elinde bir tepsi var. Tepside ufacık kâğıt bardaklar, haplar. (Beyaz kâğıt bardakların hepsinde birer kırmızı hap var mutlaka, uyku hapı.) Kimseyi rahatsız etmemek için ayaklarımın ucuna basarak Fumio'nun koğuşuna gidip kapıyı açıyorum. Usulca.

Bir paravana. Saat altıda ben ayrılırken kocamın yatağının yanında paravana yoktu. Bir paravana koymuşlar şimdi, bunun ne demek olduğunu hemen anlıyorum. Yine ayaklarımın ucuna basarak Fumio'ya yaklaşıyorum. Yalnız değil sanki, biriyle konuşmakta.

«Fumio!»

Bana bakıyor Fumio. Başını oynatamıyor, ama yatağın üstünde buluşuyor bakışlarımız.

«Seninle konuşuyordum, Yuka,» diyor.

Başımı sallıyorum. Diz çöküyorum yere, elini alıp dudaklarıma götürüyorum. Beni gördü ya, gözleri parlıyor - hayatın bütün acılarına rağmen yumuşaklığını, güzelliğini kaybetmeyen gözleri.

«Evet, seninle konuşuyordum,» diye fısıldıyor. «Daha önce hiç söylemediğim şeyler söyledim sana. Söylemeye utandığım şeyler.»

Susuyor. Ama biliyorum, konuşacak. Bekliyorum.

«Benim her şeyimdin sen. Biliyorsun, Yuka. Ben de senin için çok önemliydim, işte bu üzüyor beni. Kullanılmamış, eskitilmemiş bir aşk bırakıyorum sana. O aşkı ne yapacağını bilemeyeceksin şimdi.»

İki yana sallıyorum başımı. Diretiyor.

«Evet, evet! Bana öyle bir aşkla bağlanmıştın ki... O aşkla başbaşa kalacaksın artık - ben olmayacağım. Şunu söylemek istiyorum - bırak o aşkı. Sal gitsin! Sana **herkesin** ihtiyacı var - bir zamanlar benim olduğu gibi...»

Gülümsemek istiyor, acıyla buruşuyor yüzü. Bütün gövdesi sarsılıyor. Aslanla güreşen bir insan gibi, acıyla güreşiyor.

Hemşireyi çağırmak için kalkmaya davranıyorum, Fumio kolunu uzatıp durduruyor beni. Bağırmak istemiyor, dudaklarını ısırıyor boyuna. Paravananın öteki yanındaki hastaları düşünüyor. (Öyle ince bir insan ki! Her zaman inceydi!) Aslanla güreşiyor hep, savaşıyor. Soluk soluğa. Bir ölüm-kalım savaşını sürdürüyor.

Fumio kazanıyor sonunda! Biliyorum, kazanan o! Gülümsüyor. Eğiliyorum. Kocamın önün-

de eğiliyorum. Yerlere kadar eğiliyorum. Selâmlıyorum onu. Bu büyük savaşçıyı, kazanan, acı çeken savaşçıyı selâmlıyorum. O büyük insanı. Kocamı. Acısını, savaşını selâmladığımı anlıyor kocam, gözlerinde yaşlar beliriyor. O uzun, gencecik kirpiklerinde bir süre kalıyor damlacıklar. Pırıl pırıl. Sonra bir zamanlar insan yüzü olan o acılı topraktan ırmak gibi akmaya başlıyorlar. Kurumuş kabarcıklar arasından geçiyorlar. İrinler arasından süzülüyorlar. Açık ağzına akıyorlar.

«Fumio,» diye fısıldıyorum. Söyleyeceğim o kadar çok şey var ki, hiçbir şey söyleyemiyorum. Sadece diz çökmüş, «Fumio,» diye fısıldıyorum. Biliyorum, duymuyor beni.

Yan çeviriyor başını. Gözleri kapanıyor. Hiç kımıldamadan yatıyor orada - incecik, dümdüz. Gövdesi bile kalmamış sanki. Bu gece neye benziyor Fumio? Evet, bezden bebeğime benziyor! Sevgili bebeğim. Ah, bebeğim, sevgili bebeğim benim, seni ömrüm boyunca sevdim.

HİROŞİMA'NIN ÇİÇEKLERİ

Edita Morris

CAN YAYINLARI
GENÇLİK DİZİSİ

Türkçesi
ÜLKÜ TAMER

Resimler
KEZBAN BATIBEKİ

KDV içindedir.
4500 lira